

VERKKOYMPÄRISTÖN KÄYTTÖÖNOTTO PORTAANPÄÄN KRISTILLISESSÄ OPISTOSSA

Merja Visuri

Opinnäytetyö

Ylempi ammattikorkeakoulututkinto

Koulutusala Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala			
Koulutusohjelma Sosiaali- ja terveysalan kehittämisen ja johtamisen koulutusohjelma			
Työn tekijä Merja Visuri			
Työn nimi Verkkoympäristön käyttöönotto Portaanpään kristillisessä opistossa			
Päiväys	11.11.2010	Sivumäärä/ Liitteet	75/ 35
Ohjaaja Sirpa Kärnä			
Toimeksiantaja/ Yhteistyökumppani Portaanpään kristillinen opisto			
<p>Tiivistelmä</p> <p>Tulevaisuudessa jokaiselta kansalaiselta vaaditaan tietoteknisiä valmiuksia ja mediataitoja. Oppilaitoksena Portaanpään kristillisen opiston tehtävänä on varmistaa, että valmistuttuaan opiskelijat hallitsevat nämä taidot. Lapsi- ja perhetyön perustutkinnon suorittanut toimii kasvatus- ja ohjaustehtävissä, kuten seurakunnan lapsi-, perhe- ja varhaisnuorisotyössä, päivähoidossa ja lasten vapaa-ajan toiminnassa.</p> <p>Tässä opinnäytetyössä seurattiin verkkoympäristön käyttöönottoa Portaanpään kristillisen opiston ammatillisen koulutuksen toimijoilla. Opinnäyte kuvaa prosessia, joka on tapahtunut verkkoympäristöä käyttöönotettaessa. Verkkoympäristöllä käsitetään tässä tutkimuksessa Peda.net verkkoympäristöä, joka on Jyväskylän yliopiston Koulutuksen tutkimuslaitoksen suunnittelema ja ylläpitämä valmis verkkoalusta.</p> <p>Tutkimus toteutettiin toimintatutkimuksena, jonka tutkija toteutti omassa työyhteisössään. Aineistoa kerättiin havainnoimalla toimijoita sekä kyselyjen ja fokusryhmäkeskustelun avulla. Tulokset osoittivat, että uuden teknologian käyttöönotto tapahtuu vähitellen. Tärkeimmiksi tekijöiksi toimijat nostivat opetuksen ja opiskelun tekniset resurssit sekä perehtymiseen kuluvan ajan. Verkkoympäristön hyödyntäminen oli toimijoilla hyvin eritasoista. Verkkoympäristöä käytettiin muun opetuksen tukena esimerkiksi materiaalien jakelukanavana. Verkkoympäristössä kokeiltiin myös ryhmätöitä, työssäoppimisen ohjausta ja keskustelua. Verkkoympäristön ei nähty pystyvän kokonaan syrjäyttämään lähiopetuksen merkitystä ammatillisessa koulutuksessa, mutta sitä voi erinomaisesti käyttää opetuksen tukena.</p> <p>Tämän toimintatutkimuksen tuloksia ei sinänsä voida yleistää, mutta se antaa viitteitä siitä millaisena opettajat ja opiskelijat verkkoympäristön käyttöönoton kokevat. Tuloksista on paikallisesti hyötyä kaikille Portaanpään toimijoille sekä opiston ulkopuolisille oman oppilaitoksen tai työyhteisön toimintakulttuurin muutosta tutkittaessa. Aihe kiinnostaa myös verkkoympäristön opetuskäytöstä kiinnostuneita opettajia ja oppilaitosten johtoa.</p>			
Avainsanat verkkoympäristö, verkko-opetus, verkko-oppiminen, koulutusinnovaatio			

Field of Study Social Services, Health and Sports	
Degree Programme Management and Development Education programme for Healthcare professionals	
Author Merja Visuri	
Title of Thesis Introduction of the network environment in Portaanpää Christian Institute	
Date 11.11.2010	Pages/ Appendices 75/ 35
Supervisor Sirpa Kärnä	
Project/ Partner Portaanpää Christian Institute	
<p>Abstract</p> <p>In the future, information technology readiness and media knowledge will be required of every citizen. As a doctrine institution, Portaanpää Christian Institute is to make sure that its students will master these skills after graduation. Those who have completed the Vocational Qualification in Child Care and Education and Family Welfare, may take up an educational position such as child, family and youth work provided by the church, day care and children's leisure activities.</p> <p>In this thesis the introduction of the network environment was monitored among the people involved in vocational education in Portaanpää Christian Institute. The thesis represents the process which has taken place when the network environment is first introduced. The network environment used in this study is Peda.net which is a set network base designed and maintained by the research institution of educations of the University of Jyväskylä.</p> <p>The study conducted as an activity analysis that the researcher carried out in her own work community. The material was gathered by observing the institute's people when they used the network environment and with the help of the inquiries and focus group discussions. The outcome suggested that the introduction of a new technology is performed gradually. As the most important factors were seen technical resources of teaching and studying and the time spent on studying. The utilization of the network environment had very different levels depending on the user. The network environment was used as a support in teaching for example as a distribution channel of materials. Group work, counseling practical training and discussion in the network environment were tested too. It was discovered that the network environment couldn't totally displace the classroom lessons in the vocational education but it can very useful aid in teaching.</p> <p>The outcome of this activity analysis cannot be adapted everywhere as such but it is, however, acknowledgment of teachers' and students' experiences of the network introduction. The outcome is advantageous to everyone in Portaanpää and to such outsiders of the institute who are studying the change in the operations culture of their institute or work community. The teachers and management of educational institutions who would like to use the network environment in teaching are also interested in the subject.</p>	
<p>Keywords</p> <p>network environment, online teaching and learning, web based teaching and learning, innovation of education</p>	

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO.....	7
2	TUTKIMUSKOHTENA PORTAANPÄÄN KRISTILLINEN OPISTO	9
2.1	Tutkimuksen lähtökohdat	9
2.2	Peda.net verkkoympäristö	12
3	TOIMINTAKULTTUURI, OPETTAJUUS JA OPPIMINEN	13
3.1	Organisaation toimintakulttuuri	14
3.2	Verkko-opettajuus.....	18
3.3	Verkko-oppiminen.....	21
4	VERKKOYMPÄRISTÖN KÄYTTÖÖNOTON LÄHTÖKOHTIA	23
4.1	Verkko oppimisympäristönä	23
4.2	Verkko-ohjaus ja -opetus	24
4.3	Verkkoympäristön roolit	28
5	TUTKIMUKSEN MENETELMÄLLISET VALINNAT	31
5.1	Tutkimuksessa mukana olleet toimijat.....	31
5.2	Toimintatutkimus työotteena	32
5.3	Tutkimuksen tarkoitus, tavoitteet ja tutkimustehtävät	33
5.4	Aineiston kerääminen ja analysointi	35
5.5	Tutkimuksen luotettavuus	37
6	TUTKIMUSPROSESSIN KUVAUS JA TULOKSET	38
6.1	Orientointivaihe.....	39
6.1.1	Opettajien toiminta orientointivaiheessa	39
6.1.2	Pilottivaiheen tuloksia	40
6.1.3	Orientointivaiheen tulosten yhteenveto	42
6.2	Perehdytysvaihe	43
6.2.1	Suunnitelmia ja sopimuksia	43
6.2.2	Opettajien toiminta perehdytysvaiheessa	45
6.2.3	Työssäoppimisen verkko-ohjausta aikuisryhmälle	45
6.2.4	Perehdytysvaiheen tulosten yhteenveto	47
6.3	Toimintavaihe	48
6.3.1	Opettajien toiminta toimintavaiheessa	48
6.3.2	Verkkoympäristön muokkausta.....	49
6.3.3	Opiskelijoiden toiminta toimintavaiheessa	49
6.3.4	Toimintavaiheen tulosten yhteenveto	50

6.4 Arvioiva vaihe.....	51
6.4.1 Opettajien arviointia	52
6.4.2 Opiskelijoiden arviointia	53
6.4.3 Arviointivaiheen yhteenveto	56
7 UUSI TOIMINTAKULTTUURI	60
7.1 Verkkoympäristön hyödyntäminen opetuksessa ja oppimisessa	60
7.2 Kehittyvä toimintakulttuuri	64
8 PÄÄTÄNTÄ.....	67
LÄHTEET	70

LIITTEET

- Liite 1 Portaanpään kristillinen opisto, Peda.net verkkoympäristön ohje
- Liite 2 Verkkokurssin, Perheen elämäankaari, etusivu ohjeineen
- Liite 3 Kysely työssäoppimisen ohjauksesta aikuisopiskelijoille
- Liite 4 Kyselyt, pilottiryhmä
- Liite 5 Kysely verkkoympäristön käyttöönotosta, nuoret opiskelijat
- Liite 6 Kysely verkkoympäristön käyttöönotosta, aikuisopiskelijat
- Liite 7 Kysely verkkoympäristön käyttöönotosta, opettajat
- Liite 8 Verkkoympäristön kyselyiden sanallisten vastausten teemoittelu
- Liite 9 Fokusryhmäkeskustelun kutsu ja kysymykset

1 JOHDANTO

Suomi elää nopeasti kehittyvässä globaalissa tietoyhteiskunnassa. Tietoyhteiskunnan mukanaan tuoma teknologia on asettunut osaksi meidän kaikkien suomalaisten elämää. Maamme menestyminen kansainvälisessä kilpailussa vaatii työelämältä luovaa ja innovatiivista tieto- ja viestintätekniiikan soveltamista sekä joustavuutta ja muutoksen hyväksymistä. Samalla tavoin muutospaineet kohdistuvat myös opetukseen ja koulutukseen. Työelämän toimintatapoja muokkaavat jatkuvasti muuttuva teknologia, globalisoituminen ja sosiaalisten ja taloudellisten rakenteiden muutokset. Niin työelämälle kuin oppilaitoksille ja oppimisellekin teknologian ja tieto- ja viestintätekniiikan nopea kehitys tuo jatkuvasti uusia haasteita. (Tieto- ja viestintätekniiikka koulun arjessa -hankkeen väliraportti 2010, 4-6.)

Jo 2000-luvun alussa on ajateltu suomalaisen tietoyhteiskunnan muuttuvan vähitellen osaamis- ja vuorovaikutusyhteiskunnaksi (Peltonen 2010). Helakorven ja Mahlamäki-Kultasen (2009, 8-9) mukaan tulevaisuuden oppilaitos on avoin, oppiva ja systemiälykäs verkosto-organisaatio. Tulevaisuuden koulussa opitaan tietoyhteiskunnassa vaadittavia taitoja, kuten tiedon hakua, oppimaan oppimista ja ongelmien ratkaisua. Tulevaisuuden työmarkkinoilla menestyy asiantuntija, joka hallitsee innovatiivisuuden ja kollektiivisen toimintatavan. Kouluilla tulisi olla valmiudet verkostoitua toisten oppilaitosten kanssa ja ennen kaikkea työelämän kanssa. Tietoverkot ja verkko-opiskelu ovat osa muutosta, johon ympäröivä yhteiskunta koulumaailman velvoittaa.

Tieto- ja viestintätekniiikan, sähköisen median palveluiden hallinta ja mediataidot ovat taitoja, jotka jokaisen kansalaisen tulisi hallita. Viestintäministeri Suvi Lindén on artikkelissaan *”Valuminen keskikastiin huolettaa”* (HS 10.12.2008), huolissaan suomalaisesta tieto- ja viestintätekniiikan pedagogisesta osaamisesta. Suomi oli vielä 1990-luvulla kansainvälistä kärkeä tieto- ja viestintätekniiikan alalla. Kansainvälisissä vertailuissa (Korte & Hüsing 2006; Kankaanranta & Puhakka 2008) Suomi on pudonnut näissä taidoissa Euroopan keskitasolle ja on Pohjoismaiden viimeisenä. Lindén korostaakin, että jokaiselle lapselle ja nuorelle pitäisi pystyä takaamaan tietoyhteiskunnassa tarvittavat kansalaisoikeudet koulussa.

Koulutuksen tavoitteita ohjaavat yksilön, työelämän ja yhteiskunnan tarpeet. Koulutuksen kautta myös työelämä kehittyy. Nykyajan tietoyhteiskunnassa tietoa syntyy jatkuvasti eri kanavilta ja oppiminen muuttuu uusien mahdollisuuksien, teknologian ja tietojärjestelmien mukanaan tuomien uudenlaisten oppimisympäristöjen myötä. Pe-

rinteisen tietopuolisen opetuksen tulee antaa sijaa uudentlaiselle itsenäiselle tai ohjattulle tiedonhankinnalle ja hankitun tiedon muokkaamiselle ja soveltamiselle. (Salakari 2009, 28–33.) Käytännön toimenpiteiksi Salakari (2009, 33) ehdottaa kirjassaan *Toiminta ja Oppiminen - koulutuksen kehittämisen tulevaisuuden suuntaviivoja ja menetelmiä* koulun roolin muuttamista niin, että ajateltaisiin koulun olevan organisaatio, joka tukee opiskelijoiden oppimista.

Salakarin (2009, 140) mukaan näistä haasteista syntyy koululle, oppijalle, opetukselle ja oppilaitokselle tarve koulutuksen kehittämiseen ja toimintakulttuurin muuttamiseen. Sekä toisen asteen ammatillisessa koulutuksessa että aikuiskoulutuksessa on keskiyttävä antamaan oppijalle sellaiset valmiudet, joilla hän tulee selviämään jatkuvassa muutoksessa elävässä työelämässä tai jatkokoulutuksessa esimerkiksi ammattikorkeakoulussa. Etenkin aikuiskoulutuksessa oppilaitoksen tulisi kyetä tarjoamaan opiskelijoille opintojen joustavaa toteuttamista ja saavutettavuutta esimerkiksi etäopintoina verkossa tapahtuvan oppimisen tai sulautuvan oppimisen (*blended learning*) avulla (Levonen & Joutsenvirta & Parikka 2009, 15; Salakari 2009, 96, 149).

Opinnäytetyönä toteutettavan kehittämistehtävän tavoitteena on verkkoympäristön käyttöönotto Portaapään kristillisessä opistossa. Tarkoituksena on toimintatutkimuksen avulla kuvata verkkoympäristön käyttöönottoa ja sitä, mitä se opistolta, ammatillisen koulutuksen opettajilta ja opiskelijoilta vaatii. *Peda.net verkkoympäristö* otetaan käyttöön prosessinomaisesti vähitellen ja usean vaiheen kautta. Verkkoympäristön käyttöönotolla pyritään lisäämään uusia mahdollisuuksia niin tiedottamiseen ja yhteydenpitoon kuin opiskeluun ja opettamiseenkin. Tuloksena toimintatutkimuksessa on parhaimmillaan työyhteisön toimintakulttuurin muutos (Leino 1996, 84). Tässä tutkimuksessa toimintakulttuurin muutosta tarkastellaan sekä ohjauksen ja opettamisen että opiskelun ja oppimisen näkökulmasta.

Tutkimusaihe on ajankohtainen ja aiheeseen liittyvää tutkimusta ja kirjallisuutta aivan viime vuosilta on runsaasti. Tutkimuksen tuloksia voidaan hyödyntää opettajien täydennyskoulutuksen suunnittelussa sekä oppimisen ja opetuksen kehittämisessä ainakin oman opistomme sisällä. Lisäksi aihe kiinnostanee verkkoympäristön opetuskäytöstä kiinnostuneita opettajia sekä oppilaitoksien johtoa.

2 TUTKIMUSKOHTENA PORTAANPÄÄN KRISTILLINEN OPISTO

Portaanpään kristillinen opisto on aloittanut toimintansa vuonna 1923 ja se on perustettu Suomen evankelisluterilaisen kirkon liikkeen, herännäisyyden, arvopohjalle. Portaanpää toimii sisäoppilaitoksen tavoin tarjoten opiskelijalle myös majoituksen opintojen aikana. Portaanpään kristillinen opisto on kansanopisto, jossa voi hankkia ammatillisen tutkinnon tai ylioppilastutkinnon, vahvistaa jatko-opintomahdollisuuksia ja tutustua työelämään tai vaikkapa uppoutua taiteen tekemiseen.

Portaanpään kristillinen opisto toimii monella koulutuksen alueella. Koulutusta järjestetään ammatillisena peruskoulutuksena lapsi- ja perhetyön perustutkinnossa sekä opetussuunnitelmaperusteisena että aikuisten näyttötutkintona. Linjoilta valmistuvat lastenohjaajat ovat kelpoisia toimimaan kirkon lapsi- ja perhetyössä, yhteiskunnan ja yksityisen sektorin varhaiskasvatustalveissa sekä varhaisnuorisotyössä. Ammattitutkintoihin valmentavaa koulutusta aikuisille järjestetään perhepäivähoidajan ja koulunkäyntiavustajan ammattitutkinnoissa. Yleissivistävää opetusta järjestetään perusopetuksena ja perusopetuksen lisäopetuksena 10-luokilla ja opistolla toimii myös pieni aikuislukio. Vapaan sivistystyön puolella järjestetään erilaisia lyhytkursseja, taidekasvatuksen opintoja ja Väri-näa kuvataidekoulu varttuneille. Koulutuksen lisäksi Portaanpäässä järjestetään leirejä, juhlia ja seminaareja ja kesäisin oppilasasunnot muuttuvat hotelliksi. Portaanpäässä toimii lähiruokala Maansuola. Henkilöstöä Portaanpäässä on noin 30 henkeä ja opiskelijoita vuosittain noin 250.

2.1 Tutkimuksen lähtökohdat

Portaanpäässä on olemassa hiljainen tarve määritellä yhteinen suunta verkkoympäristön käyttämiselle ja verkko-ohjauksen ja -opetuksen kehittämiseksi. Opistossa kaivataan verkkoympäristön mahdollistamia uusia näkökulmia sekä opettajan työhön että opiskeluun. Kuten Salakari (2009, 149) toteaa, monet oppilaitokset ovat nyt siinä vaiheessa verkon käyttöä, että alkavista koulutuksista kyllä tiedotetaan opiston verkkosivuilla ja asiointikin, esimerkiksi koulutukseen hakeminen, sujuu siellä tiettyyn raajaan saakka. Varsinainen koulutus ei vaan sitten annakaan mahdollisuutta joustavaan opiskeluun suhteellisen suuren lähiopetuksen osuuden tähden.

Aikuiskoulutuspolitiikka Suomessa 2010 -luvun alkuvuosina (2008, 9, 16–17), julkaisun mukaan aikuisopiskelijoille tulisi turvata joustavat ja laadukkaat palvelut heille sopivina aikoina ja tapoina niin, että opinnot olisi mahdollista suorittaa joustavasti työn ohessa. Ainakin osa opiskelusta ja tiedonhankinnasta on mahdollista tehdä itsenäisesti tietoverkoissa ja tällöin verkko-opetuksen ja tietoverkkojen hyödyntäminen opetuksessa, ohjauksessa ja oppimateriaalituotannossa on välttämätöntä. Ammatillista koulutusta järjestävän oppilaitoksen yhtenä osaamisalueena tulisi olla nykyaikaisten opiskelumenetelmien käyttöön opastavaa koulutusta ja jokaisella opiskelijalla tulee olla mahdollisuus saada laadukasta verkko-opetusta (Verkko-opetuksen kehittäminen ja vakiinnuttaminen 2005, 6).

Portaanpäässä toteutettavan ja tutkimukseen osallistuneen lapsi- ja perhetyön perustutkinnon opetussuunnitelma uudistui 1.8.2009. Uudessa opetussuunnitelmassa on muotoiltu elinikäisen oppimisen avaintaidot, joilla tarkoitetaan osaamista, jota jokainen valmistunut opiskelija tarvitsee tulevaisuudessa työelämän muuttuvissa olosuhteissa selviytymiseen. Opetussuunnitelmassa painotetaan, että nämä taidot ovat tärkeä osa ammattitaitoa ja kuvastavat yksilön älyllistä notkeutta sekä erilaisista tilanteista selviytymistä. Elinikäisen oppimisen taidot lisäävät ammattisivistystä ja kansalaisvalmiuksia, joiden avulla tutkinnon suorittaneet opiskelijat pystyvät seuraamaan yhteiskunnassa ja työelämässä tapahtuvia muutoksia ja toimimaan muuttuvissa oloissa. (Lapsi- ja perhetyön perustutkinto 2009, 14.)

Elinikäisen oppimisen avaintaidot sisältyvät sekä ammatillisten tutkinnon osien ammattitaitovaatimuksiin että ammattitaitoa täydentävien tutkinnon osien tavoitteisiin. Lapsi- ja perhetyön perustutkinnossa löytyy monia osaamis- ja ammattitaitovaatimuksia, joita voidaan kehittää verkko-ohjauksen tai -opetuksen avulla. Kuvioon 1 on koottu nämä osaamisvaatimukset elinikäisen oppimisen avaintaitojen osalta. (Lapsi ja perhetyön perustutkinto 2009, 13–16.)

Oppiminen ja ongelmanratkaisu

- Opiskelija tai tutkinnon suorittaja suunnittelee toimintaansa sekä kehittää itseään ja työtään. Hän arvioi omaa osaamistaan. Hän ratkaisee työssään ongelmia sekä tekee valintoja ja päätöksiä. Hän toimii työssään joustavasti, innovatiivisesti ja uutta luovasti. Hän hankkii tietoa, jäsentää, arvioi ja soveltaa sitä.

Vuorovaikutus ja yhteistyö

- Opiskelija tai tutkinnon suorittaja toimii tilanteen vaatimalla tavalla erilaisissa vuorovaikutustilanteissa sekä ilmaisee erilaisia näkökantoja selkeästi, rakentavasti ja luottamusta herättäen. Hän toimii yhteistyökykyisesti erilaisten ihmisten kanssa ja työryhmän jäsenenä sekä kohtelee erilaisia ihmisiä tasavertaisesti. Hän noudattaa yleisesti hyväksyttyjä käyttäytymissääntöjä ja toimintatapoja. Hän hyödyntää saamaansa palautetta toiminnassaan.

Aloitekyky ja yrittäjäyys

- Opiskelija tai tutkinnon suorittaja edistää toiminnallaan tavoitteiden saavuttamista. Hän toimii aloitteellisesti ja asiakaslähtöisesti työntekijänä ja/tai yrittäjänä. Hän suunnittelee toimintaansa ja työskentelee tavoitteiden saavuttamiseksi. Hän toimii taloudellisesti ja tuloksellisesti ja johtaa itseään. Hän mitoittaa oman työnsä tavoitteiden mukaan.

Viestintä ja mediaosaaminen

- Opiskelija tai tutkinnon suorittaja viestii monimuotoisesti ja vuorovaikutteisesti tilanteeseen sopivalla tavalla hyödyntäen kielitaitoaan. Opiskelija tai tutkinnon suorittaja havainnoi, tulkitsee sekä arvioi kriittisesti erilaisia mediatuotteita. Hän käyttää mediaa ja viestintäteknologiaa sekä tuottaa media-aineistoja.

Teknologia ja tietotekniikka

- Opiskelija tai tutkinnon suorittaja hyödyntää ammatissa käytettäviä teknologioita monipuolisesti. Hän ottaa työssään huomioon tekniikan hyödyt, rajoitukset ja riskit. Hän käyttää tietotekniikkaa monipuolisesti ammatissaan ja kansalaisena.

Matematiikka ja luonnontieteet

- Opiskelija käyttää esim. kaavoja, kuvaajia, kuvioita ja tilastoja ammattitehtävien ja -ongelmien ratkaisemisessa.

Aktiivinen kansalaisuus ja eri kulttuurit

- Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osallistuu rakentavalla tavalla yhteisön toimintaan ja päätöksentekoon. Hän toimii asiallisesti ja työelämän vaatimusten mukaisesti eri kulttuuritaustan omaavien ihmisten kanssa kotimaassa ja kansainvälisissä toiminnoissa.

KUVIO 1. Lapsi- ja perhetyön perustutkinnon elinikäisen oppimisen avaintaidot verkko-ohjauksen ja -opetuksen näkökulmasta (Lapsi ja perhetyön perustutkinto 2009, 14–16)

Paikallisena lähtökohtana opinnäytetyössä käytettiin *Portaanpään kristillisen opiston tietostrategiaa vuoteen 2008*, johon on kirjattu, että Portaanpään kristillisen opiston henkilökunnalla ja opiskelijoilla tulisi olla käytettävissään laadukkaat ja turvalliset tietotekniikan peruspalvelut ja verkkopalvelut opiston alueella. Tietostrategian yhtenä

tavoitteena opistolla on paitsi opetus- ja oppimiskulttuurin uudistaminen myös koko toiminnan eli työyhteisön ja oppimisympäristön kehittäminen. Tietostrategian mukaan tavoitteena on laajentaa oppimisen edellytyksiä, löytää ja ottaa käyttöön uusia oppimisympäristöjä. Tässä opinnäytetyössä ei niinkään etsitä opetuksen pedagogisia malleja tai opettajien täydennyskoulutuksen tarvetta, vaan keskitytään uudenlaisen oppimisympäristön käyttöönoton kuvaamiseen. Saatujen tulosten kuvaaminen mahdollistaa opetuksen kehittämisen ja nostaa esille haasteita ja kysymyksiä, joihin jatkossa voidaan vastata täydennyskoulutuksella, resursoinnilla ja toimintakulttuurin muutosta tukemalla. Tutkimuksen tuloksista saadaan hyvä pohja myös uuden tietostrategian päivittämiselle.

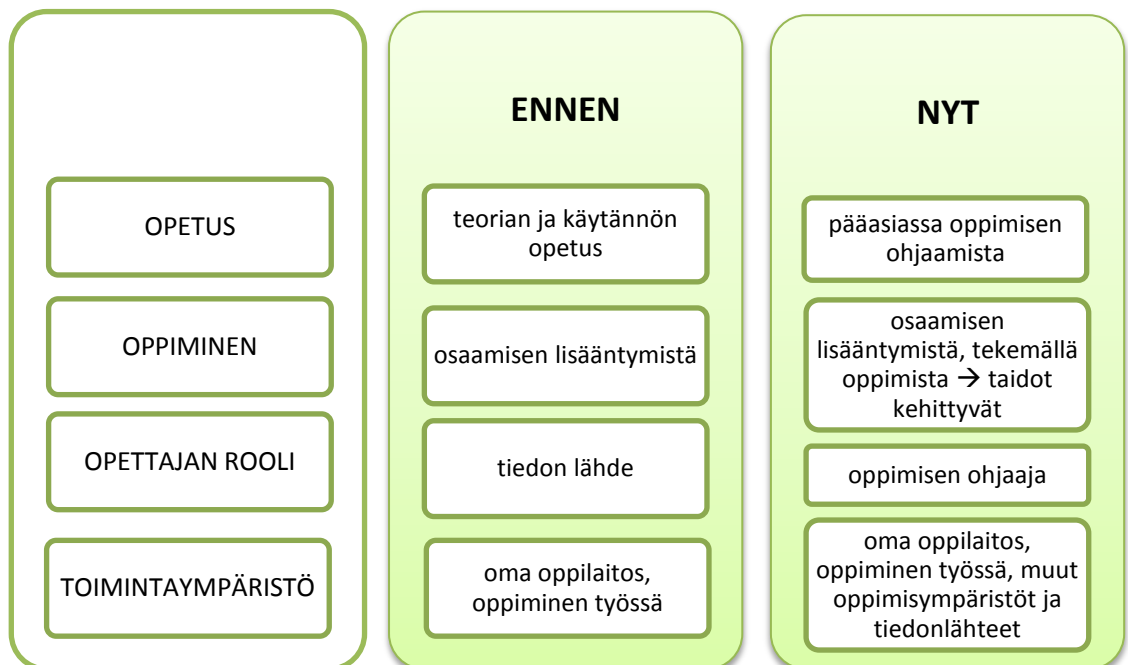
2.2 Peda.net verkkoympäristö

Innovaationa Peda.net ei ole Portaanpään opistolla uusi, mutta sen käyttöönotto on hautunut useamman vuoden. Peda.net on *Jyväskylän yliopiston Koulutuksen tutkimuslaitoksen* suunnittelema ja ylläpitämä verkkoalusta, joka on hankittu Portaanpään kristilliselle opistolle vuonna 2006 liittymällä Peda.net Kouluverkon jäseneksi. Peda.netin verkkotyövälineitä kouluverkossa ovat Veräjä, Oppimappi, Verkkolehti ja OPSpro (Peda.net -esite). Näistä työvälineistä otettiin tutkimuksen aikana käyttöön Veräjä ja Oppimappi.

Peda.net Veräjä on materiaalin kokoamis- ja jakelualusta, jota opettaja ylläpitää ja oppija käyttää. Veräjä on työväline, jonka avulla opettaja voi siirtää esimerkiksi tiedostoja ja ohjeita opiskelijoiden käyttöön. Peda.net Veräjässä voi myös avata ja käydä verkkokeskusteluja ja vastaanottaa tehtävien palautuksia sekä tiedottaa yhteisistä asioista. Peda.net Oppimappi on kehittyneempi verkko-opiskeluympäristö oppilaitokselle. Oppimapissa voi hallita käyttäjiä ryhmänä kätevämmän ja keskittää materiaalin jakamista vain tietyille opiskelijalle tai opiskelijaryhmälle. Oppimapissa on mutkattomampi luoda ja järjestää verkkokursseja ja kurssimateriaalia voi tuoda esille monipuolisemmin kuin Veräjässä. (Peda.net -esite.)

3 TOIMINTAKULTTUURI, OPETTAJUUS JA OPPIMINEN

Oppilaitoksen pitäisi pystyä hyödyntämään teknologisen kehityksen mukanaan tuomia mahdollisuuksia ja vastaamaan tieto- ja viestintätekniikan kehityksen mukanaan tuomiin haasteisiin. Opetuksen ja toimintakulttuurin muutospaineet vaativat oppilaitokselta, opettajilta ja opiskelijoilta uudenlaista osaamista. Salakari (2009, 152) korostaa, että toimintakulttuurin muutos vaatii selkeää tavoitteenasettelua ja konkreettisten muutosten tukemista, oppilaitokselta vahvaa resursointia oikeisiin kohteisiin sekä opetushenkilöstön uudelleen koulutuksen mahdollistamista.

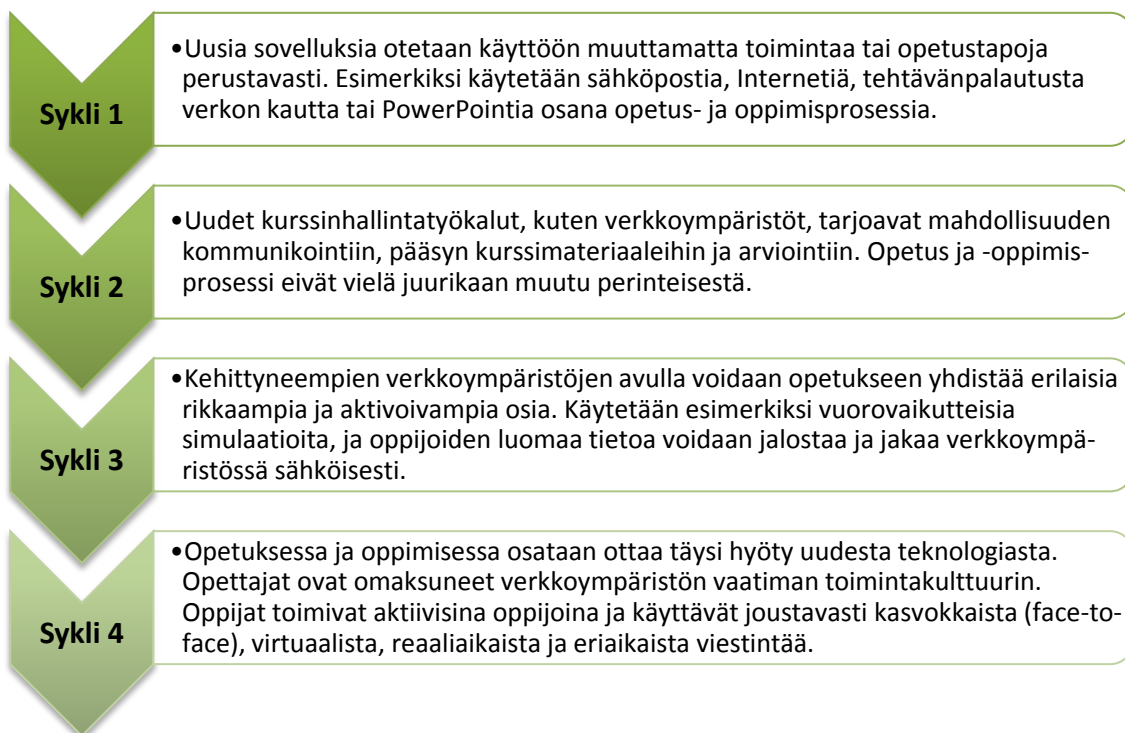
KUVIO 2. Opetuksen, oppimisen ja toimintaympäristön keskeiset muutokset (mukaillen Salakari 2009, 32)

Kuvioon 2 on koottu opetuksen, oppimisen ja toimintaympäristön keskeiset muutokset. Opetuksen pääpaino oli ennen teorian ja tiedon jakamisesta. Nykyisin opetuksen voidaan ajatella olevan enemmänkin oppimisen ohjaamista. Opettajan rooli on muuttunut tiedon lähteenä toimimisesta oppimisen ohjaajaksi. Nykyisin tietoa on helposti saatavissa Internetistä. Opettajan ja oppilaitoksen tehtävä on kehittää opiskelijan tiedonhankinnan, tiedon käsittelyn ja oppimisen taitoja, jotta tiedosta kehittyisi vähitellen taitoja. Toimintaympäristönä ovat olleet ennen ja ovat edelleenkin oma oppilaitos ja työssäoppimispaikat, mutta nykyisin toimintaympäristöjä voivat olla myös muut

ympäristöt. Tällaisia oppimisympäristöjä ja tiedonlähteitä voivat olla muun muassa oppilaitoksen oma verkkoympäristö, Internet, muut virtuaaliset oppimisympäristöt, kirjastot, tietokannat ja toiset oppilaitokset.

3.1 Organisaation toimintakulttuuri

Verkko-opetusta markkinoidaan usein vastakohtana ja parempana mallina perinteiselle luokahuoneessa tapahtuvalle opetukselle. Tällöin luodaan kuva, jonka mukaan suljettu oppiminen ja opetus muuttuisivat teknologian myötä vapaaksi, konstruktiviseksi ja jopa elinikäiseksi toiminnaksi. Tietoyhteiskunnan mukanaan tuoman uuden opusteknologian hyödyntäminen ja verkko-opetus eivät kuitenkaan ole yleistyneet sellaisella vauhdilla, kun vuosituhatlupien lopussa oli ennustettu. (Mäkelä 2010, 22). Zemsky ja Massy (2004) ovat selvittäneet miksi eOppiminen (englanniksi eLearning) ei ole yleistynyt markkinaodotusten mukaisesti Yhdysvaltojen yliopistoissa. Heidän tutkimuksensa mukaan on turha olettaa, että pelkkä teknologia muuttaisi opetuskulttuuria, sillä käytännössä kehitys noudattaa useimmiten eOppimisen innovaatio- ja -prosessin vain kahta ensimmäistä sykliä. Innovaation käyttöönotto vaatii teknologian lisäksi myös käyttöönottamisen prosessia, organisaation ja toimijoiden toimintakulttuurin muutosta (Mäkelä 2010, 24; kuvio 3).

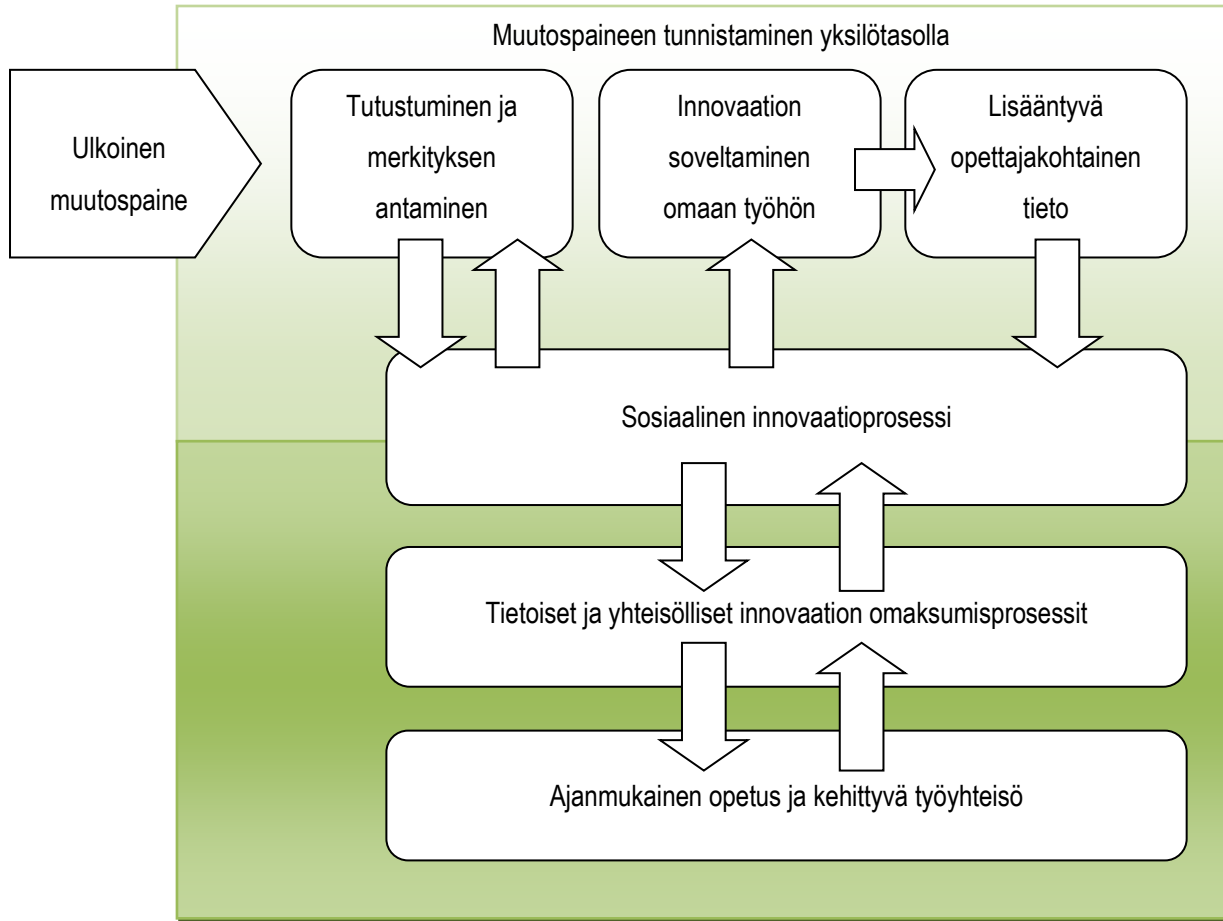
KUVIO 3. eOppimisen innovaatio- ja -prosessi (Zemsky & Massy 2004, 11)

Koulun toimintakulttuuriin vaikuttaa koko organisaatio ja siellä toimivien ihmisten välinen kommunikaatio, vuorovaikutus ja informaation kulku. Koulun toimintakulttuuriin kuuluvat myös koulun viralliset ja epäviralliset toimintatavat ja käyttäytymissäännöt sekä arvot ja periaatteet. Opettajan työ rakentuu yhteiskunnan taholta tulevien haasteiden, lainsäädännöllisten rajoitusten ja yksilöllisen mielenkiinnon ja motivaation vaaraan, unohtamatta koulun sisäisiä tekijöitä. Koulun toimintakulttuuriin vaikuttavat niin opettajat kuin opiskelijat sekä heidän välisensä suhteet. Koulun toimintakulttuurin kehittäminen ja muuttaminen edellyttää yhteistyötä ja kaikkien kouluyhteisön jäsenten ajatusten ja mielipiteiden huomioimista sekä kokemusten avointa jakamista. (Kontturi & Niemi 2003, 100–102; Lämsä.)

Koulun toimintakulttuurin muutos edellyttää muutosta toimijoiden lisäksi myös johdolta. Johtamista tarvitaan muutoksen taustalle antamaan tukea uudelle innovaatiolle, tässä tapauksessa verkkoympäristön käyttöönotolle. Portaanzpään kristillisessä opiston organisaatio on innovaation käyttöönotolle otollinen, sillä organisaatio on matala ja joustava. Johdon tehtäväksi voisi määritellä verkkoympäristön käyttöönoton mahdollistamisen, tarvittavasta resursoinnista huolehtimisen, muutokseen kannustamisen sekä muutokselle avoimen ilmapiiirin ylläpitämisen (Helakorpi & Mahlamäki-Kultanen 2009, 8-10; Ilomäki & Lakkala 2006, 205).

Oppilaitokseen tuotu uusi teknologia ei siis yksistään riitä muuttamaan toimintatapoja. Täytyy huomioida myös teknologian soveltamisen mahdollisuudet ja käyttö paikallisesti. Oppilaitoksen oma tavoitetaso vaikuttaa opettajien työskentelyyn ja sitä kautta toiminnan muutokseen. (Mäkelä 2010, 24.) Portaanzpäästä puuttuu tällä hetkellä verkkoympäristön ja laajemmin tieto- ja viestintäteknikan käyttöönotolta ja käyttämiseltä tulevaisuuden kuva ja strategia. Juuri tähän haasteeseen tämä tutkimus pyrkii vastaamaan muodostamalla selkeämmän kuvan muutoksen suunnasta ja tulevaisuuden haasteista. Tutkimuksessa on kyse vähittäisestä innovaation adaptaatioprosessista eli verkkoympäristön käyttömahdollisuuksien ja omien käytänteiden aiheuttaman muutospaineen yhteensovittamisesta. Pitkällä aikavälillä verkkoympäristön on tarkoitus sulautua osaksi koko oppilaitoksen arkipäivää. (Kontturi & Niemi 2003, 102.)

Paine toimintakulttuurin muutokseen tulee oppilaitoksen ulkopuolelta esimerkiksi koulutuspoliittisten linjausten ja opetussuunnitelmien muodossa. Kuviossa 4 tarkastellaan kuinka muutospaine tunnistetaan ja omaksutaan vähitellen oppilaitoksessa.

KUVIO 4. Innovaation omaksumisprosessi oppilaitoksessa (Kontturi & Niemi 2003, 114)

Opettaja tunnistaa muutospaineen kuvion 4 mukaisesti ensin yksilötasolla, jonka jälkeen oppilaitoksessa ryhdytään keskustelemaan asiasta. Opettajien jakaessa ajatuksia keskenään oppilaitoksessa käynnistyy vähitellen sosiaalinen innovaatioprosessi. Innovatiivisuudella tarkoitetaan tässä toiminnan muutosta, joka rakentuu ulkoisesta muutospaineesta ja sen aiheuttamasta sisäisestä muutospaineesta. Yksittäiset opettajat kokeilevat uutta tapaa työskennellä ja saavat näin itselleen käytännön kokemuksia asiasta. Samalla opettajan hiljainen tieto innovaation olemuksesta kasvaa ja muuttuu ja hän voi tuoda sitä muiden ulottuville jakamalla kokemuksiaan esimerkiksi opetuskokeiluistaan kollegoiden kanssa. Se miten uuden ilmiön nähdään vaikuttavan oppilaitoksen käytänteisiin eli kuinka merkittäväksi muutospaine tunnistetaan, näyttäisi olevan oppilaitoskulttuurissa merkitsevintä. Kun innovatiivisuus tunnistetaan myös organisaatiotasolla, päästään vähitellen muuttamaan toimintatapoja, kehittämään työyhteisöä ja ajanmukaistamaan opetusta. (Kontturi & Niemi 2003, 114–115.)

Mölsä (2005) on tutkinut opettajien käsityksiä verkko-opetuksen omaksumiseen vaikuttavista tekijöistä. Hän on tarkastellut verkko-opetusta koulutusinnovaationa, jota toimijat pitävät uutena. Hän on käyttänyt lähtökohtana Rogersin (1995) innovaatioiden leviämisen teoriaa, jonka mukaan innovaatio leviää viestintäprosessin omaisesti. Tieto innovaatiosta leviää sen omaksumisen kautta tietyn ajan kuluessa ja tiettyjen kanavien kautta kaikille organisaation toimijoille. Kollegat omaksuvat innovaation eri tavoin ja eri nopeudella riippuen siitä millaisen hyödyn arvelevat siitä saavansa nykyiseen toimintaansa verrattuna. Omaksumisnopeuteen vaikuttaa myös se, kuinka monimutkaista innovaatiota on ymmärtää ja käyttää sekä innovaation kokeiltavuus, näkyvyys ja yhteensopivuus omien arvojen, aiempien kokemusten ja tarpeiden kautta. (Rogers & Scott 1997.)

Rogers ja Scott (1997) luokittelevat innovatiivisuuden omaksujat viiteen ryhmään:

- a) **innovoijat** hakevat oma-aloitteisesti uusia ideoita testattavakseen,
- b) **varhaiset omaksujat** ovat yleensä yhteisön sosiaalisia johtajia,
- c) **varhaisenemmistö** omaksuu innovaation, kun on vakuuttunut sen omaksumisen hyödyistä (tämä ryhmä käsittää yleensä jo kolmasosan yhteisöstä),
- d) **myöhäisenemmistö** suhtautuu asiaan epäilevästi, mutta ottaa innovaation lopulta käyttöönsä toisten painostuksen johdosta ja
- e) **hitaat omaksujat** vastustavat aktiivisesti innovaatioita, kunnes lopulta taipuvat enemmistön tahtoon.

Verkko-opetuksen omaksumista hidastava tekijä on aiempien tutkimusten mukaan opetusmenetelmän tekninen ja pedagoginen monimutkaisuus, sillä siitä aiheutuu opettajalle kognitiivista kuormitusta ja lisätyötä. Omaksumista nopeuttavia tekijöitä ovat vastaavasti kollegoiden, koulun johdon tai oppilaiden taholta tuleva ”painostus” sekä verkko-opetuksen yhteensopivuus erilaisiin oppimiskäsityksiin, jolloin verkko-ympäristö nähtäisiin opiskelijoita motivoivana ja työtapoja monipuolistavana välineenä. Jos opettaja on epävarma verkko-ohjauksen tai -opetuksen avulla saavutettavista oppimistuloksista, hän saattaa olla haluton kokeilemaan uutta teknologiaa. (Mölsä 2005, 13–14, 95, 98.)

Portaanpään tietostrategian päivittäminen tämän tutkimuksen tulosten valossa antaa tilaisuuden pohtia yhdessä tieto- ja viestintätekniikan mukanaan tuomia mahdollisuuksia ja haasteita opistolle laajemminkin. Nykyisen verkko-ympäristön käyttämisen lisäksi katseet voitaisiin suunnata seuraavaksi sosiaalisen median antamiin mahdollisuuksiin, mutta tätä mielenkiintoista aluetta ei kuitenkaan lähdetä tässä opinnäytetyössä käsittelemään tarkemmin.

3.2 Verkko-opettajuus

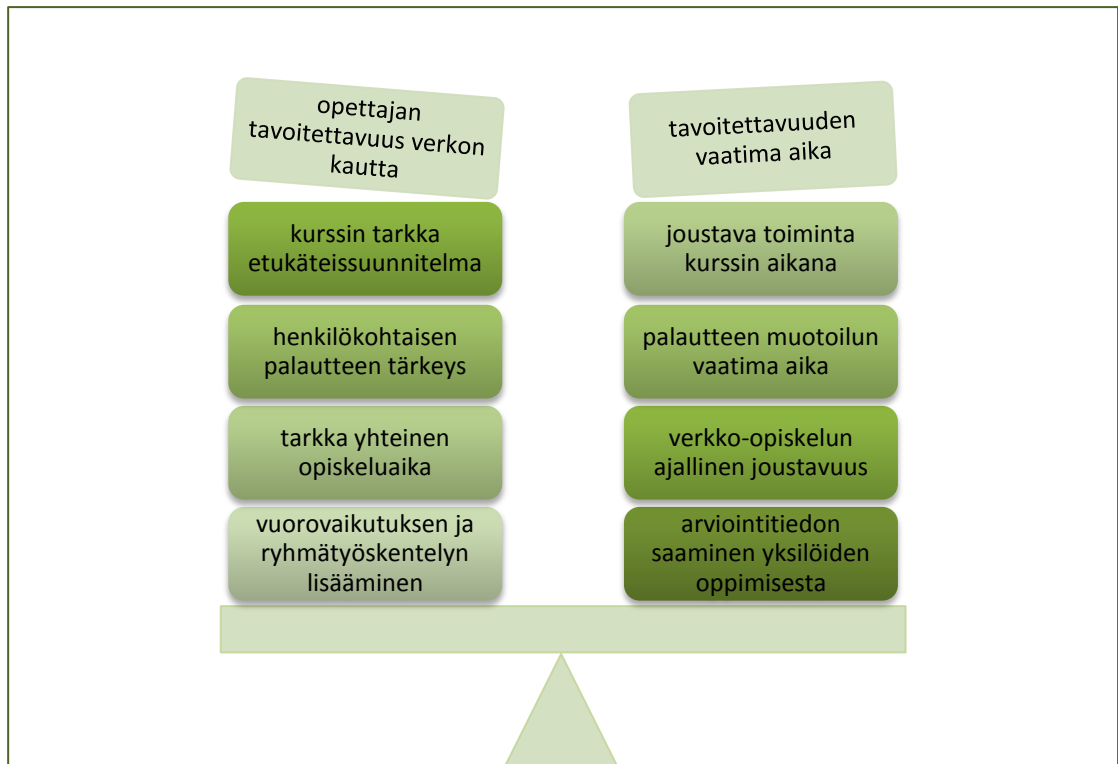
Luodon (2005, 69) mukaan tietoyhteiskunnassa niin oppiminen kuin työ ja tuotantokin perustuvat yhä enemmän informaation luomiseen, muokkaamiseen ja kierrättämiseen. Koulun tehtävä on kasvattaa tietoyhteiskunnan tulevaisuuden kansalaisia, jotka osaavat suodattaa tarjolla olevasta informaatiosta omalle toiminnalleen olennaisen ja asettaa teknologian järkevään asemaan elämässään. Koulun tehtävänä on myös kouluttaa työelämässä pärjääviä työntekijöitä ja innovaattoreita. Yhteiskunnan kehitys haastaa opettajan kehittämään ammatillista osaamistaan uusien vaatimusten mukaisiksi. Opettaja toimii yhteiskunnan ja sosiaalisen yhteisön eli koulun opiskelijoineen, välillä ikään kuin muutosagenttina tieto- ja viestintätaitojen levittämisessä ja välittämisessä.

Opettajalle verkko-ohjaukseen ja -opetukseen siirtyminen tarkoittaa uudenlaisen toimintatavan ja työkultuurin omaksumista. Tämä muutos ei tapahdu yhtäkkiä, vaan vaatii paljon aikaa ja jokaiselle opettajalle on annettava mahdollisuus tutustua uuteen teknologiaan omaan tahtiinsa. Ilomäen ja Lakkalan (2006, 185, 203–204) mukaan aktiivisestikin itseään kehittävältä opettajalta tieto- ja viestintätekniikkaa hyödyntävään työtapaan siirtymisen arvellaan vievän vähintään 3-5 vuotta. Opettajan tulee muuttaa opetustapojensa lisäksi myös oppimis- ja tietokäsityksiään ja muuttua sisällöllisestä asiantuntijasta enemmänkin toiminnan ohjaajaksi.

Teknologisen osaamisen, tietotekniikan käytön ja asenteiden suhteen opettajat ovat hyvin heterogeeninen ryhmä. Uusi teknologia ei herätä kaikkien mielenkiintoa heti tai opettajalta puuttuu tietämys, miten tietotekniikkaa voisi soveltaa omassa opetuksessa mielekkäällä tavalla. Opettajien täytyy omaksua uudenlaisia pedagogisia taitoja verkko-opetusta toteuttaessaan. Pedagoginen tuki, ohjaus ja erilaiset mallit teknologien hyödyntämisestä opetuksessa ovat asioita, joita opettajat tarvitsevat uskaltaakseen lähteä itse kokeilemaan uutta teknologiaa. (Ilomäki & Lakkala 2006, 188–200).

Kuittinen (2004, 12–13) on koonnut *Verkkosalkku-projektiin* osallistuneiden opettajien kokemuksia verkko-opetuksen suunnittelun ja toteutuksen haasteista. Verkko-opettajan alkuvaiheen haasteita olivat tutkimuksen mukaan epävarmuus omista teknisistä taidoista ja pedagogisesta osaamisesta sekä ajan ja työmäärien hallinta, sillä verkkokoulutuksen suunnittelu ja toteutus vaatii alussa paljon aikaa. Suunnitteluprosessin työläys, raskaus ja vaativuus tuntuivat haasteellisilta. Verkkokurssin suunnittelu on kokonaisvaltaista suunnittelua. Opiskelijoiden ohjaaminen kirjallisesti vie paljon aikaa ja verkkokurssin sisältö ja toiminnot kurssin aikana täytyy olla tarkkaan mietitty-

nä jo ennen kurssia. Suunnittelua saattaa lisäksi hankaloittaa oppimisalustan heikko tuntemus, kokemuksen puute tai opettajan vähäiset tiedot opiskelijoiden taustasta. Myös oppimisen arviointi verkkokurssilla askarruttaa opettajia. Verkkosalkku-projektin tuloksissa (Kuittinen 2004, 14–15) tuodaan esille dilemmoja, joita jokainen verkko-opettaja väistämättä kohtaa. Nämä melkoista tasapainottelua vaativat seikat on koottu kuvioon 5.

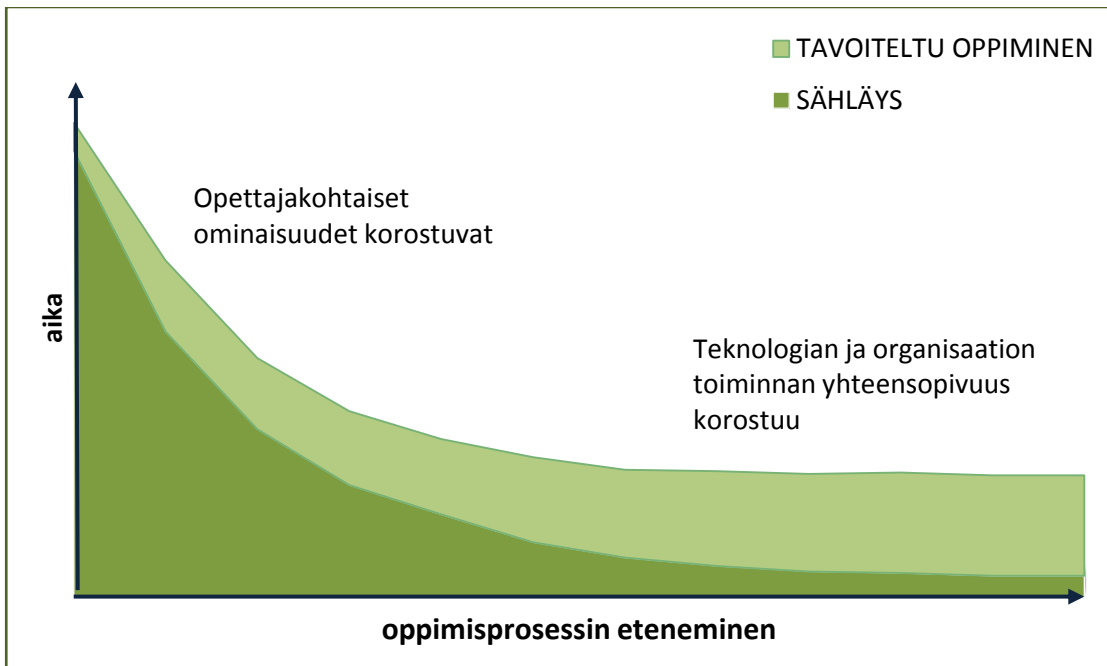

KUVIO 5. Verkko-opettajan dilemmat (Kuittinen 2004, 14–15)

Opetusministeriön *Koulutus ja tutkimus vuosina 2007–2012* kehittämissuunnitelman (2007, 53), mukaan opetushenkilöstön jatko- ja täydennyskoulutuksessa painotetaan nyt erityisesti koulutusta, joka kehittää opettajien verkko-opetustaitoja. Verkko-opintojen tarjonnan laajuuteen ja verkko-opiskelun onnistumiseen vaikuttavat Leppisaaren ym. (2008, 9) tutkimuksen mukaan muun muassa opettajien pedagogisen ja koulutusteknologisen koulutuksen saatavuus sekä opiskelijoiden ohjauksen mahdollistaminen oikeanlaisella resursoinnilla.

Opettajalta vaaditaan ymmärrystä siitä miten verkkoa voi käyttää opetuksessa ja miten verkkoympäristöön luodaan oppimista ja opiskelua tukevia ympäristöjä. Opettajalta edellytetään myös medialukutaitoa ja tekijänoikeuskysymysten hallintaa. (Tella 2001, 14.) Verkkokurssia ylläpitäessään opettajan olisi hallittava kurssimateriaalin

tuottamisen lisäksi myös sisällöllinen ohjaus, oppimisalustan tekninen hallinnointi, oppijoiden tekninen perehdytys, opiskelijatunnusten tai oikeuksien luominen. Ei voida realistisesti edellyttää, että kaikki yksittäiset opettajat pystyisivät yksinään selviämään tästä kaikesta. (Luoto 2005, 66, 68; Palmgren-Neuvonen 2009, 53, 67.) Ohjelmistovalmistajat pyrkivätkin nykyisin huomioimaan enemmän myös käyttäjiä, eivätkä valmiit verkkoympäristöt enää ole kovin monimutkaisia käyttää (Mäkelä 2010, 25). Esimerkiksi Peda.net on juuri tällainen, selkeästi opetuskäyttöön suunniteltu verkkoympäristö, jota Jyväskylän yliopiston koulutuksen tutkimuslaitos kehittää yhdessä käyttäjien kanssa.

KUVIO 6. Tieto- ja viestintätekniikan käyttö opetuksessa – "sähläys" oppimisessä (Heikkilä 1995, 161; Kontturi & Niemi 2003, 117; Peltonen 2010)

Toisinaan opettajan ja opiskelijan roolit saattavat opetustilanteessa kääntyä pälaelleen ja opiskelija onkin se, joka osaa neuvoa teknisessä ongelmassa. Jokaisen uutta teknologiaa käyttävän opettajan on varauduttava ajoittaiseen epätietoisuuden tunteeseen. (Palmgren-Neuvonen 2009, 51.) Tietynlainen "sähläys" kuuluu aina uuden asian omaksumisen alkuvaiheeseen. Sähläykseen saattaa kulua uuden teknologian omaksumisessa yllättävän paljon aikaa, kertoo Peltonen (2010) verkkoluennollaan. Kuvio 6 havainnollistaa sähläystä osana oppimisprosessia. Kuvioista voidaan todeta, että kun alun sähläyksen jälkeen oppimisprosessi etenee, tehokkaan toiminnan osuus kasvaa ja sähläys vähenee. Prosessin alussa erityisesti opettajan omat ominaisuudet korostuvat ja sähläyksen määrä ja laatu on jokaisella opettajalla erilaista.

Kun tieto- ja viestintätekniikan käyttö alkaa olla tuttua, päästään tavoiteltuun oppimiseen organisaation toiminnan ja teknologian hyvällä yhteen sovittamisella. On hyvä muistaa, että sähläys on hyväksyttävä asia ja aina osa oppimisprosessia. Sähläyksen hyväksymiseen liittyy epävarmuuden sietokyky ja sitä todella tarvitaan oppimisprosessissa sekä opettajilta että opiskelijoilta. Liikkuvia osia on paljon, eikä kaikkea pysty ennakoimaan etukäteen. (Kontturi & Niemi 2003, 116–119; Peltonen 2010.)

3.3 Verkko-oppiminen

Toimintakulttuurin ja opetuksen muutokset aiheuttavat muutospaineita myös opiskeluun. Opiskelijat saattavat aluksi jopa vastustaa verkko-opetusta kyseenalaistaessaan sen avulla saavutettavat oppimistulokset. (Mölsä 2005, 98). Aivan kuten teknologia yksistään ei muuta opetuksen toimintatapoja, niin eivät opettaja ja uudet toimintatavat yksistään muuta oppimista. Opiskelijakin tarvitsee aikaa hallitakseen verkko-työskentelyn periaatteet ja omaksuakseen uudessa ympäristössä tarvittavat tekniset taidot. Vaikka verkkoympäristön ajatellaan luovan tarpeen työskennellä yhteisöllisesti ja edistävän opiskelumotivaatiota, ei mikään oppimisympäristö pysty siihen yksin. Muutosprosessissa tarvitaan aina jokaisen osapuolen osallistumista. (Tella & Nurminen & Oksanen & Vahtivuori 2001, 205; Palmgren-Neuvonen 2009, 123.)

Opetus ei enää tapahdu pelkästään oppilaitoksessa lukujärjestyksen mukaisesti tai työpaikalla työssäoppien, vaan osa oppimisesta tapahtuu kiistämättä myös muissa ympäristöissä, kuten Internetissä tai kirjastojen tietokannoissa. (Lankinen 2010, 4; Salakari 2009, 28–34.) Kalliala ja Toikkanen (2009, 10–11) tuovat esille sosiaalista mediaa käsittelevässä teoksessaan, että erilaiset virtuaaliset ympäristöt ovat nykyisin kiinteä osa suomalaisten nuorten viestintämaailmaa. Jokainen oppija kokoaa oman henkilökohtaisen oppimisympäristönsä, johon kuuluu oppilaitoksen tarjoaman viitekehysten lisäksi erilaisia muita viiteryhmiä, kuten Facebook tai IRC-galleria, joissa myös opitaan joko virallisesti, epävirallisesti tai epämuodollisesti. Oppijan oppimisympäristö ei näin enää ole kokonaan opettajan tai oppilaitoksen määriteltävissä.

Internetistä tai verkosta löytyvän informaation suuri määrä ei sellaisenaan edistä oppimista tai ymmärrystä. Oppiminenhan ei tapahdu verkossa, vaan ihmisissä. (Matiainen 2003, 63.) Opiskelija tarvitsee aivan uudenlaisia oppimisen taitoja, kuten itseohjautuvuutta sekä digitaalista lukutaitoa ja medialukutaitoa. Näitä taitoja tarvitaan erilaisissa ympäristöissä tarjolla olevan informaation löytämisessä, ymmärtämisessä ja käyttämisessä. Oppijan täytyy osata poimia valtavasta informaatiotulvasta keskei-

sin ja osata erottaa oikea tieto väärästä ja tarvittaessa siirtää sitä hyödynnettäväksi muissa tilanteissa sekä osata myös itse tuottaa ja jakaa tietoa. (Lankinen 2010, 4; Salakari 2009, 28–34.)

Oppijakeskeinen toimintamalli verkkoympäristössä on uutta monelle opiskelijalle. Montonen (2008) on koonnut Verkko-opiskelijan oppaassaan ohjeita verkko-opiskelijalle:

- Opiskelija tarvitsee motivaatiota sekä opiskeltavaa aihetta että verkko-opiskelua kohtaan (Montonen 2008, 21, 24–26).
- Verkko-opiskeluun on osattava varata aikaa. Vaikka sanotaan, että verkko-opiskelu on vapaa ajasta ja paikasta, opiskelijan on kuitenkin laadittava itselleen aikataulu opiskelua varten. (Montonen 2008, 29–33.)
- Verkkokurssilla on varauduttava osallistumaan ja viestimään muiden osallistujien kanssa. Oppimista tapahtuu keskustelemalla, kyseenalaistamalla, pohtimalla, lukemalla toisten kirjoituksia, palautetta antamalla ja vastaanottamalla. (Montonen 2008, 43–46, 51–63.)
- Verkossa työskennellään usein ryhmissä. Jokaisen osallistujan tulee huolehtia oman ryhmän toiminnasta ja yhteishengestä. Ryhmän omassa aikataulussa pysyminen voi olla varsinkin työn ohessa opiskelevalle haastavaa, mutta se varmistaa opiskelun etenemisen. (Montonen 2008, 77–82.)
- Verkkokurssilla kannattaa hyödyntää opettajan tai verkkotutorin ohjausta ja luoda avoin suhde kurssin opettajaan tai tutoriin. Esimerkiksi jos oma aikataulu jostain syystä pettää, siitä on järkevää ilmoittaa avoimesti ja sopia opettajan kanssa toisenlaisista järjestelyistä. (Montonen 2008, 86–90.)

4 VERKKOYMPÄRISTÖN KÄYTTÖÖNOTON LÄHTÖKOHTIA

Tässä luvussa tuodaan esille verkkoympäristöön liittyviä yleisiä käsitteitä, kuten oppimisympäristö, verkko-oppimisympäristö, verkkoympäristö, verkkokurssi, verkko-ohjaus, verkko-opetus ja sulautuva oppiminen. Nämä käsitteet menevät puhekielessä usein osittain päällekkäin. Toisaalta näiden käsitteiden voidaan nähdä myös tarkentavan toisiaan riippuen tarkastelukulmasta.

Luvun lopussa pohditaan verkkoympäristön rooleja eri näkökulmista. Tässä tutkimuksessa verkkoympäristönä toimii Peda.net, joka tarjoaa valmiit työvälineet verkkoympäristön hyödyntämiselle oppilaitoksessa ja opetuksessa. Verkkoympäristön rooli muokkautuu käyttäjien ja käyttötarkoituksen mukaisesti ja Peda.net verkkoympäristö tarjoaa käyttäjille monenlaisia valmiita mahdollisuuksia verkkoympäristön käyttöön.

4.1 Verkko oppimisympäristönä

Oppimisympäristö on käsitteenä hyvin monimerkityksinen. Perinteisesti oppimisympäristöllä on tarkoitettu opettajajohtoisesta ja luentomuotoisesta opetuksesta poikkeavia opetusmuotoja tai -tapoja. Oppimisympäristö käsitteenä tarkoittaa paikkaa, aikaa, tilaa, yhteisöä tai toimintakäytäntöä, jonka tarkoituksena on edistää oppimista. Oppimisympäristö voi olla fyysisen, kulttuurisen ja sosiaalisen toimintaympäristön muodostama kokonaisuus sisältäen oppimateriaaleja ja oppimista mahdollistavia työvälineitä. Oppimisympäristö voi siis olla esimerkiksi työpaikalla, perheessä tai arkipäivässä oleva normaali toimintaympäristö ilman että oleskeltaisiin koulurakennuksen sisällä. Oppimisympäristöllä voidaan tarkoittaa myös sellaista ajan, paikan ja tieto- ja viestintätekniikan yhdistelmää, jossa opiskelijan on mahdollista aktiivisesti, omatoimisesti, yhdessä muiden kanssa ja silti omaan tahtiinsa edeten opiskella joustavasti ja omaan elämäntilanteeseensa parhaiten soveltuvalla tavalla. (Manninen 2000, 29; Manninen 2001, 54–55; Nevgi & Kynäslahti & Vahtivuori & Uusitalo & Ryti 2002, 15; Nevgi & Tirri 2003, 15–19.)

Kiviniemi (2007, 175) kuvaa verkkoympäristöä tieto- ja viestintätekniikkaa hyödyntävänä oppimisympäristönä. Verkkoympäristö on paitsi sosiaalinen myös kasvavassa määrin henkilökohtainen ympäristö. Verkkoympäristö antaa erilaisille ryhmille mahdollisuuden oppia ja opiskella yhteisöllisesti hyödyntäen yhteistä tietopääomaa. Verk-

koympäristö voi sisältää myös sellaisia palveluita ja ohjelmistoja, jotka helpottavat yksittäisen opiskelijan tiedonhallintaa.

Verkkopohjaisia oppimisympäristöjä on kuvattu monella eri termillä: esimerkiksi, virtuaalinen, Internet-pohjainen tai www-pohjainen -oppimisympäristö (Matikainen & Manninen 2000, 10). Nevgi ja Tirri (2003, 20) kuvaavat verkko-oppimisympäristöä verkkokurssien muodostamaksi kokonaisuudeksi, joka voi sisältää myös opintoneuvonta- ja opintotoimistopalveluja sekä opetuksen tukipalveluja. Valmiit verkko-oppimisympäristöt muodostuvat oppimisalustoista, joihin on koottu erilaisia toimintoja, joilla voidaan tukea tiedon hankkimista, yhteisöllistä rakentamista ja jakamista.

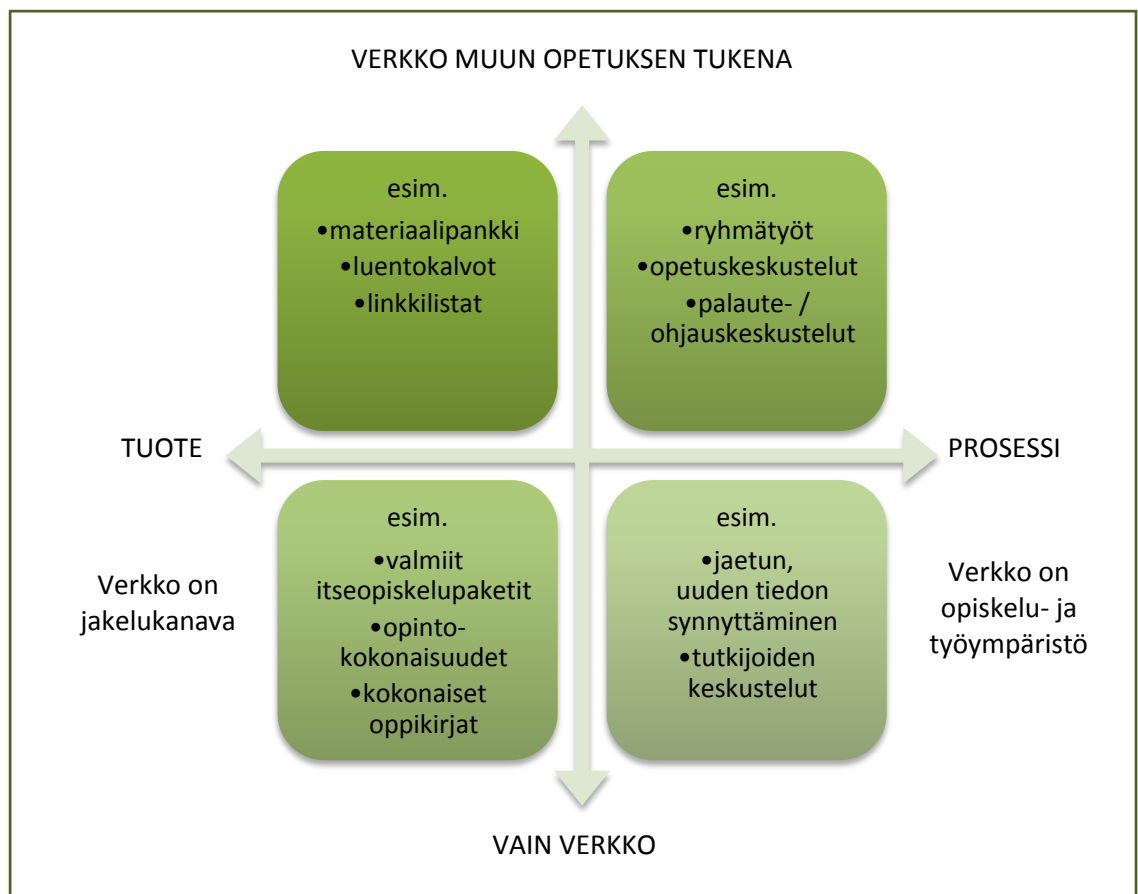
Tietoverkkojen ja lähiopetuksen yhdistelmänä rakennettua tilaa tai ympäristöä voidaan kutsua toiminnasta ja toimijasta riippuen opetusympäristöksi, opiskeluympäristöksi ja ehkä yleisimmin oppimisympäristöksi (Nevgi ym. 2002, 15). Sulautuva oppiminen on käänös englanninkielisestä termistä *blended learning*. Se tarkoittaa lähiopetuksen ja verkko-opetuksen yhdistämistä. Sulautuvassa opetuksessa voidaan yhdistää hyvin monenlaisia opetuksen toteuttamistapoja, kuten esimerkiksi kokemusperäistä oppimista oppilaitoksessa tai työpaikalla, opettajajohtoisia tilanteita luokassa ja itseohjautuvaa oppimista sisältäen, kuitenkin aina jollain muotoa verkkotyöskentelyä tieto- ja viestintätekniikkaa hyödyntäen. Opetuksen näkökulmasta sulautuva oppiminen on hyvin lähellä monimuoto-opetuksen termiä. (Levonen ym. 2009, 15–17; Salakari 2009, 96–97.)

4.2 Verkko-ohjaus ja -opetus

Koli (2008, 15–17) määrittelee verkko-ohjauksen seuraavasti: ”Verkko-ohjauksella tarkoitetaan erilaisissa verkkoympäristöissä tapahtuvaa oppimisprosessin, opiskelun, oppimisen ja osaamisen kehittymisen ohjausta.” Verkko-ohjauksen tavoitteena voi olla muukin kuin opetus- tai koulutustehtävä, esimerkiksi opintojen ohjaus tai henkilökohtaistaminen. Verkko-ohjauksen avulla pyritään luomaan oppimiselle ja opiskelun etenemiselle edellytyksiä tarkoituksena oppijan aktivointi, oppimisen tavoitteellisuus, oppijan älyllisten taitojen kehittäminen sekä oppijan oman oppimisen ja oppimisen taitojen tietoinen kehittäminen. Verkko-ohjaus voi suppeasti ajatellen olla esimerkiksi ohjaajan antamaa henkilökohtaista palautetta tai ohjattua verkkokeskustelua eli toimintaa valmiiksi rakennetussa verkkoympäristössä. Laajemmin ajatellen verkko-

ohjaus voi olla verkkoympäristön ennakointi- ja valmistelutyötä jo ennen varsinaista käytännön ohjaamista.

Verkko-opetuksella tarkoitetaan opetusta, jota tuetaan Internetin tai verkkoympäristön kautta saatavilla materiaaleilla ja palveluilla. Ammatillisessa peruskoulutuksessa verkko-opetus tukee ja täydentää lähiopetusta ja verkko-opintojen muoto ja laajuus voi vaihdella opetettavasta aiheesta riippuen. Verkko-opetus sopii erittäin hyvin osaksi aikuiskoulutuksessa toteutettavaa monimuotokoulutusta. (Soila & Tervola 2003, 9; Verkko-opetuksen kehittäminen ja vakiinnuttaminen 2005, 27–29.)

KUVIO 7. Verkko-opetuksen eri muodot (mukaellen Hein, Ihanainen ja Nieminen 2000)

Hein, Ihanainen ja Nieminen (2000, 5-8) ovat tarkastelleet verkko-opetusta kahdesta perspektiivistä (kuvio 7). Verkko-opetus voidaan järjestää kokonaan verkossa, jolloin verkko toimii materiaalin jakelukanavana. Verkko-opetuksella voidaan tukea lähiopetusta, jolloin voidaan käyttää termiä sulautuva opetus. Verkkoympäristöön voidaan viedä valmis "tuote", jonka avulla opiskellaan itsenäisesti tai vastaavasti voidaan pyrkiä prosessinomaiseen työskentelyyn verkkoympäristössä.

Nevgi ja Tirri (2003, 23–24) määrittelevät verkkokurssin tarkoittavan Internet-tekniikalla toteutettua kurssia, jossa opetus tapahtuu kokonaan tai osittain verkon välityksellä. Verkkokurssin voi liittyä erilaisia opetuskeskusteluja, opiskelijoiden oppimistuotosten lukemista, opettajan ja vertaisarvioijan palautteita. Verkkokurssin voi toteuttaa vuorovaikutteisesti, opetuskeskusteluihin, opiskelijoiden aktiiviseen tiedonrakentamiseen perustuen tai itseopiskeluun ja opiskelijan omaehtoiseen opiskeluun perustuen.

Ennen kurssia

- Kurssin suunnittelu: tavoitteet, sisältö, rakenne, toiminnallisuus, aikataulut, arviointi
- Kurssin työtilan rakentaminen
- Kurssiryhmän luominen ja oikeuksien antaminen
- Varmistaminen, että kaikki toimii

Kurssin aikana

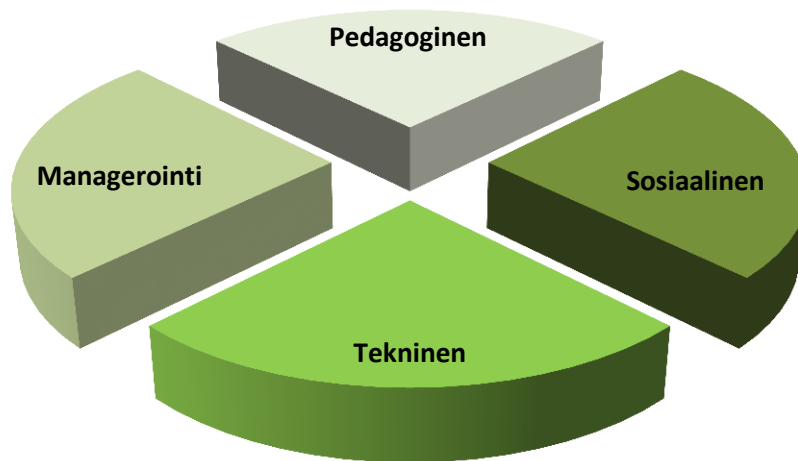
- Oppimisprosessin ohjaaminen
- Oppilaiden etenemisen seuranta: läsnäolo ja tuki
- Palautteen ja ohjauksen antaminen
- Arviointi

Kurssin jälkeen

- Ryhmän oikeuksien poistaminen
- Työtilan arkistointi tai tyhjentäminen

KUVIO 8. Opettajan tehtävät verkkokurssilla (Oppimapin itseopiskelumateriaali)

Peda.net Oppimapin itseopiskelumateriaali opettajalle määrittelee opettajan tehtävät verkkokurssilla selkeästi (kuvio 8). Verkko-ohjauksen ensimmäinen vaihe opettajalle on oppimisprosessin ennakointia ja valmistelua jo ennen kuin oppimis- tai verkko-ohjaus alustaa tuodaan opiskelijoille verkkoon. Seuraavassa vaiheessa opettajan työkuva on toiminnan ohjausta ja verkko-oppimisprosessin ohjaamista. Kolmas vaihe verkko-ohjauksessakin on toiminnan arviointia ja kehittämistä. (Koli 2008, 20, 22–26.) Opettajan kannalta opetus ei ole enää teorian ja käytännön opettamista, vaan enemmänkin valmennusta ja oppimisen ohjaamista (Lankinen 2010, 4; Salakari 2009, 28–34).

KUVIO 9. Toiminnan osa-alueet verkko-opetuksessa (Tervola 2003, 16)

Verkko-opetusta tai -ohjausta suunniteltaessa tule huomioida erilaiset toiminnan osa-alueet. Ne ovat Tervolan (2003, 15–22) mukaan pedagoginen, sosiaalinen, managerointi ja tekninen osa-alue (kuvio 9). Pedagogiseen osa-alueeseen kuuluvat opiskeluprosessin ohjaus ja sisällöllinen verkon käyttö. Laaditaan ja valitaan materiaalit, mietitään mitä ovat opiskelijoiden oppimisteot, mitä kurssilla tuotetaan tai mistä keskustellaan ja millaisia tehtäviä laaditaan. Yhtälailla pedagogiseen osa-alueeseen kuuluu arviointi ja sen uudet menetelmät verkossa. Sosiaalisessa osa-alueeseen kuuluu oppimisyhteisön luominen ja ilmapiiri verkkoympäristössä. Tämä onkin kiintosa alue silloin, kun lähiopetusta ei ole ollenkaan: haasteena on miten hyvä tunnelma ja yhteisöllinen tapa opiskella saadaan verkossa aikaan. Manageroinnissa korostuu toiminnan organisointi verkossa. Rakennetaan kurssiympäristö ja ylläpidetään sitä, ryhmitellään käyttäjät ja määritellään heidän roolinsa ja käyttöoikeudet. Valitaan kurssiaktiviteetit ja huolehditaan aikataulutuksesta, tiedottamisesta ja seurannasta. Tekninen osa-alue on oppimisympäristön tekniikan hallintaa. Huolehditaan, että laitteisto ja ohjelmisto toimivat, huomioidaan tietoturva, tekninen tuki ja tuesta tiedottaminen. Tekniselle osa-alueelle kuuluu myös opettajien ja opiskelijoiden teknisten taitojen huomioiminen. (Tervola 2003, 15–22.)

4.3 Verkkoympäristön roolit

Verkkoympäristö on oppimisympäristö samalla tavoin kuin luokkahuone tai työssäoppimispaikka. Samalla tavoin kuin valitaan työssäoppimispaikat, tulisi valita myös oppimisympäristöt. Tällöin valintakriteerinä on, että ympäristö mahdollistaa tietynlaisen oppimisen. Verkkoympäristön käyttöönotossa lähdetään liikkeelle aivan samoista asioista, kuin mihin tahansa muuhunkin ympäristöön vietävästä oppimisesta. On huomioitava rahoittajien ja muiden ulkopuolisten tahojen koulutukselle asettamat tavoitteet sekä opiskelijaryhmän piirteet: opiskelijoiden ikä, määrä, sukupuolijakauma, tausta, osaamistaso, koulutustausta ja työkokemus. (Tertsunen 2009, 85–86.)

Verkkoympäristön roolia voidaan lähestyä monella eri tavalla. Materiaalikeskeisessä lähestymistavassa luodaan ja kootaan hyvää oppimateriaalia ja muuta aineistoa ja rakennetaan oppimisprosessi tämän ympärille. Tämä tapa sopii sellaiselle opiskelijaryhmälle, jolle oppimiseen riittää tämän tyyppinen tiedonhankinta ja oppisisällön syvyys. Tällöin opettaja toimii sisällön asiantuntijana ja opiskelijan tehtäväksi jää aineiston läpikäynti, joka saattaa toisia opiskelijoita turhauttaa ja he saattavat silloin jopa keskeyttää kurssin. Perinteisen oppitunnin siirtäminen verkkoympäristöön on helpoin ja nopein tapa opettajalle, joka haluaa kokeilla verkkoympäristössä toimimista. Tällöin opettajan rooli on sisällön asiantuntija ja tuottaja, mutta nyt verkkoympäristössä annetaan myös tehtäviä. Opiskelija käy läpi valmiin aineiston ja tekee opettajan määräämät tehtävät ja saa niistä palautetta. Jollei käytetä lähiopetusta tai yhtäaikaista vuorovaikutteista viestintää, opettaja ei ole jatkuvasti opiskelijoiden tavoitettavissa. Verkkoympäristön mahdollisuudet huomioivassa lähestymistavassa otetaan lähtökohdaksi verkkoympäristön tarjoamat mahdollisuudet ja toiminnot. Valmiin verkkoympäristön huomioiminen suunnitteluvaiheessa tuo opetukseen uudenlaisia näkökulmia. Erilaisten toimintamahdollisuuksien avulla verkkoympäristöllä voidaan tukea oppimista, tuoda lisämotivaatiota opiskeluun ja saada lisäarvoa verkkokurssiin tai opiskeluun yleensä. Opettaja laatii nytkin sisällön, mutta huomioi myös ohjausprosessin ja toimii verkossa opiskelijan oppimisprosessin ohjaajana. Opiskelija toimii yksin, mutta ohjattuna. (Leinonen 2008, 103–111; Tertsunen 2009, 86–87.)

Virtuaalioppilaitos

- kehittyneen viestintäteknologian avulla rakennettu kokonaisuus
- verkossa sijaitseva oppimisympäristö, jossa voi suorittaa ”virtuaalitutkinnon”

Verkkokurssi

- oppimislustalle rakennettu kokonaisuus, jossa on mahdollisuus kehittyneeseen etäkommunikointiin (keskustelualueet, multimediamateriaaleja, videoneuvottelu, www-sivustoja)

Oppimista ohjaava materiaali

- oppijaa tukeva ja oppimista ohjaava itseopiskelumateriaali
- sisältää oppijan ymmärrystä ja ajattelua kehittäviä työkaluja

Viestintäkanava

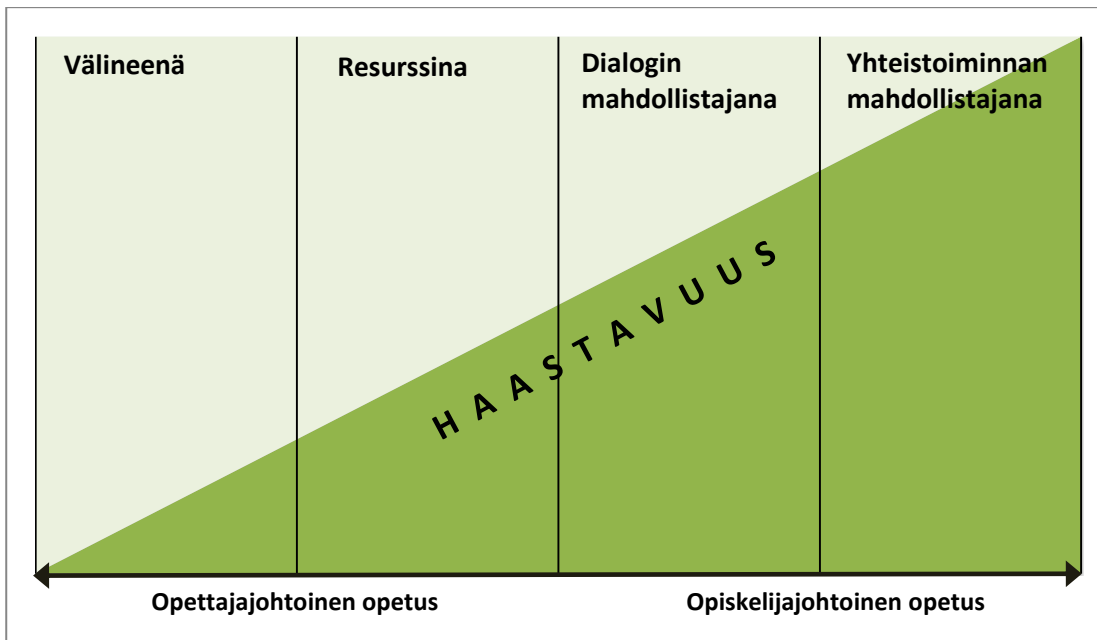
- keskustelualue, joissa etäosallistumisen mahdollisuus korostuu
- reaaliaikaisen informaation jakamisen mahdollisuus

Materiaalipankki

- informaation passiivinen varasto

KUVIO 10. Verkko-opetuksen tasot (Tervola 2003, 12)

Oppimisen tueksi voidaan tieto- ja viestintäteknologian avulla luoda hyvinkin monipuolisia oppimisympäristöjä ja niihin sisällytettävää oppimateriaalia. Tervola (2003, 12–13) on kuvannut verkko-opetuksen eri tasoja kuvion 10 mukaisesti. Materiaalipankin yksinkertainen ja passiivinen verkkomateriaali sekä viestintäkanavan ylläpitäminen on edullista, helppoa ja nopeaa rakentaa (Tervola 2003, 13). Peda.net Veräjä on tarkoitettu juuri tällaiseen materiaalin jakamiseen ja viestintään. Kehittyneempi ja monitasoisempi verkko-opetus taas edellyttää paljon resursseja ja etukäteissuunnittelua, mutta on oppimisen kannalta paljon tehokkaampaa (Tervola 2003, 13). Peda.net Oppimappi on valmis alusta, jossa on mahdollisuus muun muassa keskusteluun, linkkien tuomiseen ja yhteisölliseen tiedon rakentamiseen.

KUVIO 11. Verkkoympäristön roolit opetuksessa (mukaellen Peltonen 2010)

Peltosen (2010, kuvio 11) mukaan tieto- ja viestintätekniikan roolit opetuksessa ovat moninaisia. Osa opetuksesta voi olla luokassa ja osa verkossa. Verkkoympäristö voi toimia pelkästään työvälineenä tai toisessa ääripäässä oppilaiden yhteistoiminnan tai jopa eri koulujen tai eri maiden koulujen yhteistyön mahdollistajana. Rooleja on paljon ja erilaisia käyttötapoja on monta. Verkkoympäristön roolia ja käyttöä kannattaa aina harkita tarkkaan. On huomioitava opettajien ja oppijoiden edellytykset, koulun toimintakulttuuri sekä olemassa olevan laitteiston asettamat reunaehdot. Kokonaisuuksien harkinta ja monen näkökulman huomiointi saa aikaan tehokasta opetuskäyttöä. Verkkoympäristö sinänsä ei ole itsetarkoitus ja tekniikka ei mahdollista kaikkea.

5 TUTKIMUKSEN MENETELMÄLLISET VALINNAT

Opinnäytetyössä käytettiin tutkimusotteena laadullista toimintatutkimusta. Toimintatutkimus soveltui hyvin työn aiheeseen ja kohdeympäristöön siitä lähtökohdasta, että opinnäytetyö toteutettiin omassa työyhteisössä yhteisiä työtapoja kehittäen. Tutkimuksen aikana tuotiin työyhteisöön uusi työväline, jonka käyttöönottoa ja siitä juontuvaa toimintakulttuurin muutosta havainnoitiin toimintatutkimukselle ominaisin työtyövälinein.

Verkkoympäristön käyttöönotto olisi ollut Portaanpäässä edessä joka tapauksessa lähitulevaisuudessa. Ulkoapäin tuleva paine velvoittaa oppilaitoksen pysymään mukana yhteiskunnan teknistymisessä. Näin opinnäytetyöstä saatiin kaikkia hyödyttävä prosessi tutkijan omalla työpaikalla.

5.1 Tutkimuksessa mukana olleet toimijat

Opinnäytetyön kehittämistehtävä rajattiin koskemaan Portaanpään kristillisen opiston ammatillista koulutusta. Pilottiryhmänä ennen varsinaisen tutkimuksen alkua, lukuvuoden 2008–2009 aikana, toimi koulunkäyntiavustajan ammattitutkinnon aikuisopiskelijaryhmä. Tutkimuksen aikana toimijoita olivat ammatillisen koulutuksen seitsemän opettajaa ja noin 85 lapsi- ja perhetyön perustutkinnon opiskelijaa (ks. kuvio 12).

KUVIO 12. Verkkoympäristön käyttöönotossa mukana olleet toimijat

Lapsi- ja perhetyön perustutkinnon (lyhenne LaPe) lastenohjaajalinjoja opistossa oli lukuvuonna 2009–2010 nuorten koulutuksessa kolme ryhmää, joissa on yhteensä noin 60 opiskelijaa ja aikuisten näyttötutkinnossa yksi ryhmä, jossa on yhteensä noin 25 opiskelijaa. Ammatillisen lisäkoulutuksen ryhmistä Koulunkäyntiavustajan (lyhenne KKA) ammattitutkinto 2008–2009 toimi pilottiryhmänä, jossa oli 12 opiskelijaa. Mukana olleista toimijoista oli noin 70 % nuoria ja 30 % aikuisopiskelijoita. Prosessissa on ollut mukana pienemmässä roolissa ja taustavaikuttajana koko opiston organisaatio. Hyödynsaajina tulevat luonnollisesti olemaan koko Portaanpään kristillinen opisto organisaationa, opiston johto sekä muut opettajat ja opiskelijat.

5.2 Toimintatutkimus työotteena

Heikkinen (2007, 196–201) toteaa, että toimintatutkimus on eräänlainen ajattelutapa tehdä tutkimusta. Toimintatutkimukselle on ominaista toiminnan ja tutkimuksen samanaikaisuus, ja sillä on pyrkimys saavuttaa välitöntä hyötyä myös käytäntöön. Toimintatutkimuksessa toiminnalla tarkoitetaan ennen kaikkea ihmisten sosiaalista toimintaa. Toimintatutkimusta on käytetty monilla eri yhteiskunta- ja ihmistieteiden alueilla. Kouluympäristöön se sopii erityisen hyvin, sillä koulu on sellaisenaan sosiaalinen ympäristö ja juuri oppiminen ja kehittyminen ovat toimintatutkimuksen keskiössä. Toimintatutkimuksessa ei eroteta teoriaa ja käytäntöä toisistaan, vaan ne nähdään pikemminkin saman asian eri puolina. Ajatellaan siis, että teoria sisältyy käytäntöön ja toisin päin. Ihmisen toiminta on järjen ohjaamaa ja ohjautuu ajattelun avulla. Näitä ajatuksia ja toimintaan liittyvää teoriaa on kuitenkin usein hankala kertoa ääneen. Toimintatutkimuksen yksi tehtävä onkin nostaa esille juuri tätä toimintaa ohjaavaa hiljaista tietoa ja tehdä näin toiminnasta jäsentyneempää ja tietoisempää.

Toimintatutkimuksen keskeisiä piirteitä ovat reflektiivisyys, interventiot ja yhteisöllisyys sekä demokratia ja emansipaatio. Reflektiivinen ajattelutapa toimintatutkimuksen lähtökohtana tarkoittaa pyrkimystä päästä uudenlaiseen toiminnan ymmärtämiseen ja sitä kautta toiminnan kehittämiseen. Vakiintuneet toimintakäytännöt, esimerkiksi tapa järjestää opetus, kyseenalaistetaan ja pohditaan millaisia päämääriä ne palvelevat. Näin toiminta ja ajattelu liittyvät toisiinsa kehämäisesti suunnittelun, toiminnan, havainnoinnin ja reflektion myötä. Kun näitä kehämäisiä syklejä asetetaan peräkkäin, muodostuu toimintatutkimuksen spiraalimainen kehä. Toiminta ei kuitenkaan aina etene niin kaavamaisesti ja progressiivisesti, vaan todellisuudessa toiminnassa tapahtuu monenlaisia prosesseja. Spiraalista voi siis lähteä myös odottamat-

tomia sivupolkuja. (Heikkinen 2007, 201–204; Heikkinen & Rovio & Kiilakoski 2007, 78–82; Linturi 2003; Saari 2007, 122–124.)

Toimintatutkimus on yhteisöllinen prosessi, jossa tutkimuskohteena olevan yhteisön ihmiset toteuttavat yhdessä tutkimusta sen täysivaltaisina jäseninä. Kyse on eräänlaisesta oppimistapahtumasta, joka vaatii yhteisön jäseniltä valmiutta muutoksiin sekä panostusta oman toiminnan arviointiin. Toisaalta myös tutkijan itsereflektion näkökulmia voi sisällyttää toimintatutkimukseen. Tutkijan ja tutkimukseen osallistuvan yhteisön toiminnalliset roolit voivatkin kietoutua tiiviisti toisiinsa. (Heikkinen 2007, 205–206; Heikkinen & Syrjälä 1999, 64–65.)

Toimintatutkija on mukana siinä yhteisössä jota tutkii. Tutkija voi tehdä itse aloitteita, vaikuttaa ja osallistaa kohteena olevia ihmisiä ja saattaa näin oman työpaikan rutiinit uuteen valoon. Tällaista toiminnan muutokseen suuntaavaa väliintuloa kutsutaan interventioksi. Toimintatutkimuksessa tutkija ei ole puolueeton tarkastelija, vaan omasta perspektiivistään asioita tulkitseva toimija. Tämän takia toimintatutkimus määritelläänkin usein arvosidonnaiseksi ja subjektiiviseksi lähestymistavaksi. (Heikkinen 2007, 205; Heikkinen & Jyrkämä 1999, 44–45.) Tutkija välittää tietoa saaduista tuloksista muille kehittämisprosessin jäsenille. Toimintatutkijan tehtävänä on jäsentää työskentelyä, esiin tulevia uusia ajatuksia ja ongelmanratkaisumalleja, jotta ei toimita pelkän arkitiedon varassa. (Linturi 2003; Vilka 2007, 76–77.)

Toimintatutkimus pyrkii voimaannuttamaan sekä osallistujat että tutkijan. Yleispäteviä ohjeita ei toimintatutkimuksen raportointiin ole olemassa. Raportin tarkoituksena on esittää mahdollisimman kokonaisvaltaisesti tutkimuksessa ilmennyttä aineistoa ja saavutettuja tuloksia. Lukijalle pyritään antamaan mahdollisimman selkeä ja tilannekohtainen tieto omien johtopäätösten ja tulkintojen pohjaksi. (Heikkinen & Rovio 2007, 114; Tertsunen 1999, 50–51.)

5.3 Tutkimuksen tarkoitus, tavoitteet ja tutkimustehtävät

Tutkimuksen tarkoituksena oli toimintatutkimuksen avulla kuvata verkkoympäristön käyttöönottoa ja sitä, mitä se opistolta, ammatillisen koulutuksen opettajilta ja opiskelijoilta vaatii. Tutkimuksen tavoitteena oli Peda.net verkkoympäristön käyttöönotto Portaanpään kristillisen opiston ammatillisen koulutuksen toimijoilla. Tutkimus eteni vaiheittain: tutkimuksen syklit olivat orientointivaihe, perehdytysvaihe, toimintavaihe ja arviointivaihe. Prosessin aikana luotiin sekä Veräjään että Oppimappiin materiaalia ja aineistoa. Verkkoympäristöä hyödynnettiin opiskelijoiden ohjaukseen, verkkokurssien

suunnitteluun ja toteuttamiseen sekä työssäoppimisen ohjaukseen. Lopuksi koottiin verkkoympäristön käytön mukanaan tuomia kokemuksia, hyötyjä ja lisähaasteita. Tutkimuksen tavoitteet ja toiminta eri sykleissä on esitetty kokonaisuudessaan taulukossa 1.

TAULUKKO 1. Tutkimuksen tavoitteet ja toiminta sykleittäin

Syklit	Tavoite	Toiminta
sykli 1 orientointivaihe	opettajien motivointi ja perehdyttäminen verkkoympäristön käyttöön	<ul style="list-style-type: none"> ▪ pilottiryhmän verkkokyselyn tulosten purku ▪ infotilaisuus 4.6.2009 opettajille ▪ verkkomateriaalin luominen ja syöttäminen Veräjään ▪ opettajat, tutkija mukaan lukien, suunnittelevat vertaisohjausta hyödyntäen verkkomateriaalia Veräjään ja hahmottelevat mahdollisia verkkokursseja Oppimappiin tulevalle lukukaudelle
sykli 2 perehdytysvaihe	toimijoiden perehdyttäminen verkkoympäristöön ja työskentelyn aloittaminen verkkoympäristössä	<ul style="list-style-type: none"> ▪ perehdytystilaisuus opettajille 20.8.2009 ▪ verkkomateriaalin ja verkkokurssien luominen ja syöttäminen Veräjään ja Oppimappiin ▪ käytännön kokeilu erilaisissa opetus-/ oppimistilanteissa ▪ työssäoppimisen ohjaus verkkoympäristössä
sykli 3 toimintavaihe	verkkoympäristön käytämisestä muodostuu yksi osa normaalia toimintakulttuuria	<ul style="list-style-type: none"> ▪ verkkokurssien toteuttaminen ▪ verkkoympäristön muokkaus ja verkkomateriaalien lisäys/ päivitys ▪ kirjallisten ohjeiden laatiminen opiskelijoille verkkoympäristöön ▪ toimintatutkimuksen vaikuttavuuden tarkkailu
sykli 4 arviointivaihe	prosessin arviointi ja loppuraportointi	<ul style="list-style-type: none"> ▪ verkkokyselyt ▪ fokusryhmäkeskustelu 16.9.2010 ▪ raportointi tutkimuksen muodossa

Toimintatutkimukselle ominaisesti tutkimustehtävät muokkautuivat tutkimuksen edetessä. Tarkemmin määritellyt tutkimustehtävät olivat seuraavat:

- Mitä tapahtuu verkkoympäristöä käyttöön otettaessa?
- Mitä toimintoja verkkoympäristössä otetaan käyttöön?
- Miten toimintakulttuuri muuttuu?
- Millaisia kokemuksia toimijoille muodostuu verkkoympäristön käytöstä?

5.4 Aineiston kerääminen ja analysointi

Tutkimuksessa kuvataan prosessia miten toimijat kokevat verkkoympäristön käyttöönoton. Tutkija osallistui itse aktiivisesti kehittämistoimintaan ja keräsi aineistoa sekä omasta että muiden toimijoiden toiminnasta (Vilkkä 2007, 70). Tutkimuksen aikana kerättiin havaintoja toiminnasta ja lopuksi koottiin havaintoja muuttuneesta tilanteesta. Tutkija ei toiminut tieteellisenä asiantuntijana tai konsultoiva tutkijana, vaan osallistuvana tutkijana, jolta saattoi pyytää tarvittaessa apua ongelmatilanteissa (Vilkkä 2007, 70–71).

Huovisen ja Rovion (2007, 104–105) mukaan toimintatutkijalle sopivia työkaluja ovat osallistuva havainnointi, havainnoinnin pohjalta kirjoitettu tutkimuspäiväkirja ja haastattelut. Tässä tutkimuksessa käytettiin aineistonkeruumenetelminä toiminnan havainnointia ja sen pohjalta kirjoitettuja muistiinpanoja, vapaita ja fokusryhmäkeskustelua, palaverimuistioita ja verkkoympäristössä tehtyjä kyselyjä. Valmista, aiemmin kerättyä aineistoa olivat pilottiryhmän verkkokyselyt ja -palautteet. Tutkimuksessa hyödynnettiin laadullisen havainnoinnin lisäksi määrällisiä aineistoja, jota kerättiin verkkoympäristössä tehdyillä sähköisillä kyselyillä. Toimintatutkimus tarjoaa näin mahdollisuuden triangulaatioon eli asian tarkastelemiseen monella tavalla, monesta eri näkökulmasta (Viinamäki 2007, 175). Tässä tutkimuksessa käytettiin metodologista triangulaatiota, jossa yhdistetään erilaisia menetelmiä tiedon keruuseen sekä aineistotriangulaatiota, jossa hyödynnetään erilaisia aineistoja tutkimuksen luotettavuuden ja laadun turvaamiseksi (ks. Viinamäki 2007, 181, 184–185).

Ennen varsinaisen tutkimuksen alkua oli verkkoympäristön käyttöä kokeiltu pilottiryhmän kanssa. Pilottiryhmänä toimi lukuvuoden 2008–2009 koulunkäyntiavustajien ryhmän. Pilottiryhmältä saatu palaute toimi ensimmäisenä aineistona tutkijalle. Pilottiryhmän kyselyiden tulokset löytyvät liitteestä 4. Orientointivaiheen ja perehdytysvaiheen alussa pidettyjen tilaisuuksien tulokset tutkija kirjoitti omien muistiinpanojensa pohjalta. Perehdytysvaiheen aikana toteutetusta työssäoppimisen verkko-ohjauksesta tehtiin ohjaavien opettajien toimesta kirjallinen kysely. Kyselyssä käytettiin viisiportaista Likertin asteikkoa ja lopussa oli paikka sanallisille kommenteille. Kysymykset ja vastaukset pylväskaavioina ja taulukkoon teemoiteltuna löytyvät liitteestä 3.

Toimintavaiheessa aineistoa kerättiin seuraamalla sekä opiskelijoiden että opettajien verkkoympäristön käyttöä. Tutkija pystyi seuraamaan koko verkkoympäristön toimintaa verkkoympäristön ylläpitäjän oikeuksillaan ja näin esimerkiksi vierailut Oppima-

pissa tai Veräjään lisätyt materiaalit voitiin nähdä Veräjän ja Oppimapiin ylläpidon tapahtumalokin kautta. Verkkokurssien lopussa tutkija pyysi opiskelijoilta suullista palautetta. Aineistonkeruu ja siitä saadut mittarit on esitetty kokonaisuudessaan taulukossa 2.

TAULUKKO 2. Tutkimuksen aineistonkeruu ja mittarit

syklit	aineistonkeruu	mittarit
sykli 1 orientointivaihe	<ul style="list-style-type: none"> ▪ pilottiryhmän verkkokyselyt (alkukartoitus ja loppupalaute) ▪ toteutetun intervention (infotilaisuus) havainnointi ja muistiinpanot 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ pilottiryhmän verkkokyselyt ▪ muistio interventiosta
sykli 2 perehdytysvaihe	<ul style="list-style-type: none"> ▪ verkkoympäristön käytön havainnointi ▪ toteutetun intervention (perehdytystilaisuus) havainnointi ja muistiinpanot ▪ kirjallinen kysely työssäoppimisen ohjauksesta verkkoympäristössä 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ tutkijan kirjaamat havainnot ▪ muistio interventiosta ▪ kysely työssäoppimisen ohjauksesta
sykli 3 toimintavaihe	<ul style="list-style-type: none"> ▪ verkkoympäristön käytön havainnointi ▪ kurssipalautteet verkkokursseista (kirjallista ja suullista palautetta) 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ tutkijan kirjaamat havainnot ▪ kurssipalautteet
sykli 4 arviointivaihe	<ul style="list-style-type: none"> ▪ verkkokyselyt (nuoret opiskelijat, aikuisopiskelijat ja opettajat) ▪ fokusryhmäkeskustelu ja sen litterointi 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ verkkokyselyt ▪ fokusryhmäkeskustelu

Arviointivaiheessa aineistonkeruumenetelmänä olivat verkossa tehtävät kyselyt, jotka löytyvät liitteistä 5-7. Kysymykset laadittiin tutkimuksen edellisten vaiheiden perusteella muodostuneisiin johtopäätöksiin pohjautuen. Kyselyt esitettiin kysymysten ymmärtämisen takaamiseksi yhdellä aikuisopiskelijalla ja kahdella tutkimuksen ulkopuolisella henkilöllä. Tutkimuksen toimijat, nuoret opiskelijat, aikuisopiskelijat ja opettajat, täyttivät verkossa kyselylomakkeet. Kyselylomakkeilla haluttiin tuoda esille toimijoiden mielipiteitä sekä numeeriseen muotoon saatavia mielipiteitä verkkoympäristön käyttöönottoon liittyvistä asioista. Kyselyissä käytettiin kolmenlaisia kysymyksiä: avoimia kysymyksiä, viisiportaista Likertin asteikkoa sekä valmiita vastausvaihtoehtoja. Likertin asteikkokysymyksillä tulokseksi saatiin keskiarvo siitä, mihin vastaajien mielipiteet keskimäärin sijoittuvat. Valmiista vastausvaihtoehdoista laskettiin prosentteja. Avointen kysymysten sanallisten vastausten aineisto koottiin ja analysoitiin teemoittelemalla. (ks. liite 8)

Tutkimuksen loppuvaiheessa käytettiin aineistonkeruumenetelmänä fokusryhmäkeskustelua (liite 9). Fokusryhmä on puolistrukturoitu ryhmäkeskustelu, jota ohjailee haastattelija eli moderaattori. Fokusryhmää on hyvä työväline tutkimusprosessin lopussa, jolloin analysoidaan ja kommentoidaan tuloksia. Haastattelu fokusryhmässä

on joustavaa ja tällä tavoin saadaan suhteellisen nopeasti selville usean toimijan ajatuksia, näkökulmia ja kehittämisideoita. (Parviainen 2005, 53 – 55.) Tähän vaiheeseen valittiin mukaan tutkijan lisäksi edellisiin vaiheisiin osallistuneista omaehtoisesti mukaan haluavat opettajat sekä opiskelijoita eri opintoryhmistä niin että mukana oli sekä aikuis- että nuorisoasteen opiskelijoita. Fokusryhmän jäsenet tiesivät, että tilanne nauhoitetaan ja tuloksia tullaan käyttämään opinnäytetyössä ja sitä kautta verkkoympäristön käytön kehittämisessä (ks. liite 9). Fokusryhmässä oli mukana neljä vapaaehtoista opiskelijaa kahdesta eri opintoryhmästä ja tutkijan lisäksi kaksi ammatillisen puolen opettajaa.

Keskustelu nauhoitettiin ja keskustelu litteroitiin karkeasti niin, että tekstistä jätettiin pois tauot, äänenpainot ja puheilmaisut, kuten ”tuota” ja ”niinku”, sillä ne eivät muuttaneet sisällön merkitystä tässä tutkimuksessa. Lopulliseen aineistoon jätettiin muutamia suoria lainauksia keskusteluista tuomaan lukijalle esiin ajatuksia mahdollisimman autenttisesti. Keskustelujen pohjalta hahmoteltiin verkkoympäristön käytön nykytilaa ja tulevaisuuden käyttömahdollisuuksia.

Aineistoa analysoitiin koko tutkimuksen ajan, ei vain tutkimuksen loppuvaiheessa. Aineistoa analysoimalla pyrittiin luomaan tutkittavasta ilmiöstä sanallinen ja selkeä kuvaus ja muodostamaan johtopäätöksiä. Analyysi muodostui toimintatutkimukselle ominaisesti spiraalimaisesti tutkittavan ilmiön ympärille tutkimuksen vaiheita mukailleen. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 102–110.) Tutkimuksen toimijoilta pyydettiin suullinen tai kirjallinen suostumus siihen, että heidän kirjallisia ja suullisia palautteita saa käyttää tutkimuksessa.

5.5 Tutkimuksen luotettavuus

Tutkimuksen luotettavuutta mitataan perinteisesti tutkimuksen validiteetin ja reliabiliteetin avulla. Validiteetilla ilmaistaan sitä, miten hyvin tutkimusmenetelmällä on saatu mitattua juuri sitä mitä pitikin. Reliabiliteetti taas tarkoitetaan tutkimuksen tulosten pysyvyyttä ja toistettavuutta. Näiden mittarien avulla on tarkoitus poistaa tutkimuksesta ne muuttujat, jotka voivat vääristää tutkimustuloksia, mutta toimintatutkimuksen yhteydessä niiden käyttäminen on hankalaa. (Huttunen, Kakkori & Heikkinen 1999, 113.)

Tässä tutkimuksessa on mukana sekä laadullisen että määrällisen tutkimuksen menetelmiä. Luotettavuutta arvioidessa korostuu enemmän laadullinen menetelmä. Toimintatutkimuksen luotettavuutta voidaan arvioida validoinnilla, jolla tarkoitetaan prosessia, jossa ymmärrys syntyy vähitellen ajan kuluessa ja tiedon kertyessä. Tutkimuksen aikana tapahtunut on itse asiassa totuus, jota tutkimuksessa on haettu. (Heikkinen ja Syrjälä 2007, 149–160; Huttunen ym. 1999, 125.) Toimintatutkimuksen näkökulmasta katsottuna tulokset ovat luotettavia, jos tuloksista voidaan päätellä millaisissa tilanteissa niitä voidaan soveltaa ja kehittämistyön tavoitteet ja uudet toimintatavat ovat sovellettavissa käytäntöön. (Lauri 1997, 121.)

Kun koulutusinnovaation käyttöönottoa kuvataan toimintatutkimuksen muodossa, tulosten yleistäminen on vaikeaa. Tässä on kysymys yhden oppilaitoksen todellisuudesta ja tutkimus kuvaa sen sisällä tapahtunutta prosessia. Tutkimusta tuskin voidaan toistaa tarkalleen samanlaisena. Tutkimuksen tuloksia voi laajempaan ilmiöön käsitellä vain suuntaa-antavina. Tutkimusta on mahdollista kuitenkin jatkaa ja myös vertailla toisten samantapaisten tutkimusten kanssa. (Huttunen ym. 1999, 113–114.)

Opetusteknologian ollessa kyseessä tulokset vanhenevat nopeasti, sillä teknologia uusiutuu ja kehittyy nopeasti. Voi olla, että Portaanpäässäkin käytetään esimerkiksi viiden vuoden kuluttua toisenlaista verkkoympäristöä. Tutkimuksen tulokset antavat kuitenkin relevanttia tietoa siitä, miten verkkoympäristön käyttöönotto on koettu opettajien ja opiskelijoiden kannalta. Tuloksia voivat hyödyntää ainakin Portaanpään muut opettajat ja opiskelijat ja kenties toiset samantyyppiset oppilaitokset. Tuloksista on hyötyä opiston ulkopuolisille oman oppilaitoksen tai työyhteisön toimintakulttuurin muutosta tutkittaessa. Aihe kiinnostanee myös verkkoympäristön opetuskäytöstä kiinnostuneita opettajia ja oppilaitosten johtoa.

Tutkijan tiivis yhteys tutkittavaan kohteeseen ja toimijoihin voi toimintatutkimusta tehtäessä olla ongelma. Vaarana on, että tutkija samaistuu kohteeseensa liikaa ja saattaa kadottaa alkuperäisen tavoitteensa. Toisaalta toimintatutkimuksen ideahan on, että toiminnasta tulee tutkimusta ja tutkimuksesta toimintaa ja näin samaistumista tarvitaan. (Eskola & Suoranta 2000, 223–224; Heikkinen 2007, 196–201.) Toimintatutkimuksen raportoijan ei välttämättä tarvitse raportoidessaan noudattaa perinteisiä tieteellisiä kaavoja. Raportoijana olen toimintatutkimukseni tulkitsija, joka tuo tutkimuksen tuloksissa esille omat tulkintansa aineistosta. Samaa aineistoa tulkitseva toinen tutkija saattaisi hyvinkin päätyä perustellusti erilaisiin tulkintoihin. (Heikkinen & Jyrämä 1999, 43, 80.)

6 TUTKIMUSPROSESSIN KUVAUS JA TULOKSET

Opinnäytetyö toteutettiin Portaanpään kristillisessä opistossa aikavälillä kevät 2009 – syksy 2010. Mukana prosessissa olivat ammatillisen koulutuksen opettajat ja opiskelijat. Opinnäytetyö eteni toimintatutkimuksen tavoin spiraalimaisesti muodostaen neljä perättäistä sykliä (Linturi 2003).

KUVIO 13. Toimintatutkimuksen syklit (Linturi 2003)

Tässä toimintatutkimuksessa syklejä on neljä: orientoiva, perehdyttävä, toiminta- ja arvioiva vaihe (kuvio 13). Vaiheesta toiseen siirryttiin osittain tutkimussuunnitelman mukaisesti, mutta siitä myös joustettiin tarpeen mukaan. Siirtymiin vaikuttivat osaltaan prosessin eteneminen, kurssien ja työssäoppimisjaksojen aikataulut ja lukukausien välissä olevat lomaut.

6.1 Orientointivaihe

Orientointivaiheessa kartoitettiin lähtötilannetta pilottiryhmältä saadun palautteen (liite 4) avulla ja esiteltiin verkkoympäristöä opettajille. Tavoitteena oli motivoida ja perehdyttää opettajia käyttämään verkkoympäristön mahdollisuuksia ja toimintoja. Orientointivaiheessa oli tarkoitus luoda verkkomateriaalia ja syöttää sitä Peda.net Veräjään. Opettajien tehtävänä oli suunnitella ja toteuttaa vertaisohjausta hyödyntäen omien kurssiensa ja linjojensa mukaisia materiaaalipaketteja. Tarkoitus oli hahmotella myös mahdollisia verkkokursseja työstettäväksi Oppimappiin tulevalle lukukaudelle.

6.1.1 Opettajien toiminta orientointivaiheessa

Ensimmäinen sykli toteutui suunnitelman mukaisesti touko-elokuussa 2009. Yhteinen informaatiotilaisuus pidettiin kaikille opiston opettajille 4.6.2009. Tilaisuuteen osallistui

viisi ammatillisen puolen opettajaa (ja neljä yleissivistävän puolen opettajaa) sekä johdon edustajina rehtori ja talouspäälikkö. Tilaisuuden tavoitteena oli esitellä tutkimusta ja motivoida opettajia verkkoympäristön käyttöön esittelemällä sen mahdollisuuksia. Tilaisuus alkoi tietohallintosihteerin/ atk-opettajan alustuksella, jossa hän esitteli opettajille PowerPoint -ohjelman käyttömahdollisuuksia. Seuraavaksi tutkija esitteli lyhyesti opinnäytetyötä. Osallistujille kerrottiin tutkimuksen tavoitteet sekä työskentelysuunnitelma. Osallistujille jaettiin Peda.net Veräjän opettajan käyttöoppaat paperiversiona. Peda.net Veräjään haettiin tuntumaa kokeilemalla Veräjän käyttöä lyhyesti. Kaikki osallistujat kokeilivat toimintoa ja yllättyivät Veräjän helppokäyttöisyydestä. Yleisenä kommenttina nousi esiin huojentuneisuus siitä, ettei koko opasvihkosta ehkä tarvitsekaan lukea kannesta kanteen, vaan Veräjässä pystyy toimimaan ihan oman ymmärryksen varassakin.

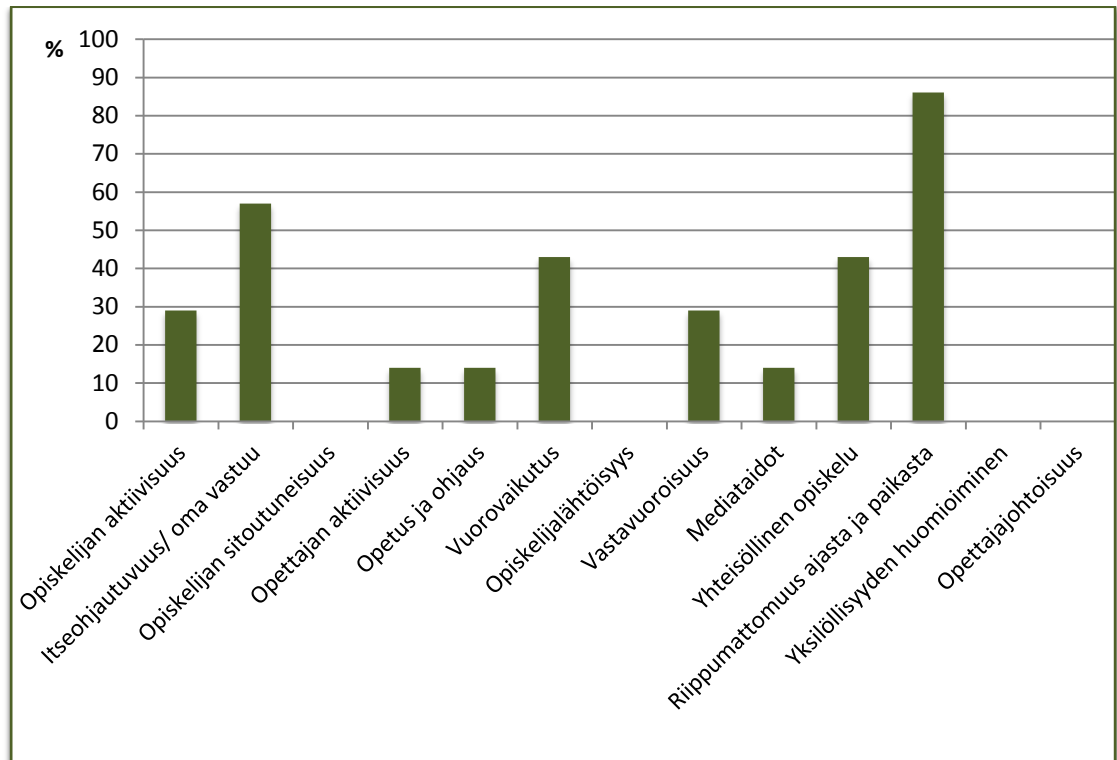
Tilaisuuden lopuksi esiteltiin lyhyesti Peda.net Oppimapin käyttömahdollisuuksia. Osanottajat ilmaisivat halua tehdä materiaalipankkeja ja työstää verkkokursseja, mutta olivat epävarmoja omasta teknisestä osaamisestaan. Myös tekijänoikeuskysymykset nousivat tilaisuudessa esille. Asiasta haluttiin lisätietoa ja ehdotettiin, että pyydetäisiin ulkopuolinen kouluttaja opastamaan tekijänoikeusasioissa tai voisiko tutkija tuoda tekijänoikeustietoa seuraavaan kokoontumiseen.

6.1.2 Pilottivaiheen tuloksia

Pilottiryhmänä toimineilta koulunkäyntiavustajan ammattitutkinnon suorittajilta pyydettiin palautetta heinä-elokuussa 2009 (liite 4). Palautekyselystä muistutettiin sähköpostilla ja kysely sijaitsi heille tutuksi tulleessa verkkoympäristössä. Aloituskyselyssä oli mukana 13 opiskelijaa ja palautetta koulutuksen jälkeen saatiin seitsemältä kevään tai kesän 2009 aikana valmistuneelta tutkinnon suorittajalta. Aloituskyselyn mukaan kukaan opiskelijoista ei ollut osallistunut verkko-opetukseen ennen kyseessä olevaa koulutustaan. Tutkinnon suorittajat kuvailivat suhtautumisensa tietokoneen käyttöön opiskeluvälineenä muuttuneen positiiviseen suuntaan. Kun kysyttiin asteikolla 1-5, millaisena he olivat kokeneet tietokoneen käytön opiskelussa ennen ja jälkeen opiskelun, keskiarvo nousi 3.29:stä lähelle viittä (4.57).

Peda.net Veräjän käyttöä opiskelun aikana opiskelijat kuvasivat suhteellisen helppokäyttöiseksi (ka 3.57), mutta hieman sekavaksi. Oikean materiaalin tai tiedotteen löytäminen oli toisinaan hankalaa ja eräälle lukihäiriöiselle opiskelijalle fonttien muoto tuotti ongelmia. Tehtävien palautus ja palautteen saaminen toimi opiskelijoiden mie-

lestä hyvin. Verkko-opiskelun tärkeimpiä ominaisuuksia kysyttäessä vastauksista nousi kuvion 14 mukaisesti tärkeimmäksi riippumattomuus ajasta ja paikasta (86 %). Toiseksi tärkeimmäksi ominaisuudeksi opiskelijat nostivat itseohjautuvuuden/ opiskelijan oman vastuun (57 %) ja kolmannelle sijalle nousivat vuorovaikutus (43 %) ja yhteisöllisyys/ yhdessä tekeminen (43 %). Vastaavasti opiskelijan sitoutuneisuus, opiskelijalähtöisyys, yksilöllisyyden huomioiminen ja opettajaajohtoisuus eivät saaneet yhtään mainintaa.

KUVIO 14. Verkko-opiskelun tärkeimmät ominaisuudet (%), Pilottiryhmä

Koulunkäyntiavustajan ammattitutkintoon valmistavaan koulutukseen kuului maaliskuussa 2009 kahden viikon mittainen verkkokurssi, joka liittyi erityispedagogiikan opintoihin. Verkkokurssi suunniteltiin kurssin opettajan ja tutkijan yhteistyössä niin, että tutkija toi mukanaan teknisen osaamisen. Kurssi toteutettiin siten, että kurssin alussa pidettiin yhden lähipäivän mittainen perehdytys, jossa olivat mukana tutkinnon suorittajat sekä kurssin opettaja ja tutkija teknisenä tukena. Palautteesta nousi esille opiskelijoiden innostuneisuus uudenlaisesta kurssista ja he kokivat hedelmälliseksi sen, että ryhmätöitä tehtäessä keskeneräisiäkin töitä saattoi laittaa toisten kommentoitavaksi. Teknisiä ongelmia ilmeni muun muassa siinä, etteivät kaikki pienryhmät löytäneet opettajan palautetta tai tapahtumalokia.

Verkkoympäristön käytöstä yleisesti saatu palaute oli positiivista. Tutkinnon suorittajat muistuttivat perehdytyksen tärkeydestä ja kokivat hyväksi sen, että oma linjanvastaava (tutkija) toimi verkkoympäristöön perehdyttäjänä. Vastaajat korostivat oppineensa, ettei uutta opiskelutekniikka kannata pelätä etukäteen. Verkkokurssi antoi heidän mielestään vapaammat kädet suunnitella omaa opiskeluaikataulua, mutta he jättäisivät kuitenkin opettajalle vastuun kurssin yleisen aikataulun luomisesta. Ryhmätyöhön verkkoympäristö toi lisää vastuullisuutta kunkin omaan työskentelyyn, sillä opettaja pystyi seuraamaan verkossa jokaisen opiskelijan työskentelyn määrän ja laadun. Veräjän hyödyntämiseksi joku ehdotti jopa, että miksei joku ryhmän opiskelijoista voisi aina vuorollaan päivittää Veräjään lähijaksolla käydyt asiat muistiinpanojen omaisesti.

6.1.3 Orientointivaiheen tulosten yhteenveto

Heti tutkimuksen alussa kävi selväksi, että tutkimuksessa mukana olleet opettajat olivat erilaisia taidoiltaan ja motiiviltaan ja halusivat hyödyntää verkkoympäristöä eri tavoin. Osalle opettajista riitti, että he voivat jakaa materiaalia, esimerkiksi työssäoppimiseen liittyviä lomakkeita verkossa. Toiset opettajat taas halusivat kokeilla työssäoppimisen ohjausta verkossa, yksittäisiä verkkokursseja tai sulautuvaa opetusta, jossa perinteisien lähiopetuksen ohessa osa opetuksesta toteutetaan verkon kautta. Orientointivaiheen tavoitteena oli motivoida ja perehdyttää opettajia käyttämään verkkoympäristön mahdollisuuksia ja toimintoja. Tavoite saavutettiin, sillä kahdeksasta opettajasta viisi oli läsnä informaatiotilaisuudessa ja lähes kaikki opettajat ovat kokeilleet omakohtaisesti tai tutkijan avustuksella jotain toimintoa Peda.netissa.

Opiskelijoiden palautteesta ja opettajien yhteydenottopyynnöistä voitiin todeta, että opettajat käyttivät verkkoympäristöä hyvin erilaisin tavoin. Joku kokeili materiaalin viemistä Veräjään ja toinen oli luonut verkkokurssin tai kokeili sulautuvaa opetusta Oppimappia hyödyntäen. Tässä vaiheessa opettajille ei ollut vielä muodostunut selkeää toimintatapaa verkkoympäristössä, vaan jokainen kokeili erilaisia toimintoja. Suurimmaksi haasteeksi nousi tässä vaiheessa varsinkin opettajien teknisen osaamisen epävarmuus, joka vaikutti motivaatioon ja haluun lähteä kokeilemaan verkkoympäristön käyttöä. Työparina työskennelleet opettajat kokivat verkkokurssin onnistuneet hyvin, sillä silloin toisen opettajan tekniset taidot auttoivat kurssisisällöstä vastannutta opettajaa.

6.2 Perehdytysvaihe

Perehdytysvaiheen tavoitteena oli perehdyttää opettajien lisäksi opiskelijat verkko-ympäristöön ja aloittaa työskentely verkkoympäristössä. Toiminta sisälsi opiskelijoiden perehdytyksen Peda.net Veräjään ja Oppimappiin, verkkomateriaalin ja verkkokurssien luomista ja syöttämistä Veräjään ja Oppimappiin sekä käytännön kokeiluja erilaisissa oppimistilanteissa. Tässä vaiheessa tutkija toimi vahvasti tukihenkilönä ja avusti tarpeen vaatiessa.

6.2.1 Suunnitelmia ja sopimuksia

Toisen syklin aloituksena pidettiin yhteinen kokoontuminen opistolla 20.8.2009. Tilaisuudessa oli läsnä yhteensä 10 opettajaa (ammatilliselta puolelta seitsemän ja yleisivistävältä puolelta kolme), talouspäällikkö ja toimistonhoitaja. Aluksi tutkija piti lyhyen kertauksen Peda.net Veräjän, Oppimappin sisältömahdollisuuksista.

Tekijänoikeusasioita käsiteltiin sen pohjalta, mitä tutkija itse oli asiasta tietoa löytänyt. Linkkejä tekijänoikeusohjeisiin koottiin opettajille Veräjään. Pääperiaatteena todettiin, että verkkoon saa siirtää vain itse tekemäänsä materiaalia, ei esimerkiksi lehdestä tai kirjasta digitaalisesti kopioitua materiaalia. Olimme kesän aikana skannanneet ja siirtäneet yhden etäkurssin materiaalin verkkoon, koska aiemmin siinä oli ollut niin paljon kopioitavaa. Pyrimme tällä säästämään kopiointikuluissa. Mutta tekijänoikeuslaki estää lehtiartikkeleiden ja kirjan sivujen siirtämisen verkkoon, joten totesimme siinä vaiheessa että joudumme palaamaan entiseen käytäntöön tämän kurssin osalta.¹

Yhteisesti keskustellen sovittiin mitä ominaisuuksia Peda.netista otettaisiin käyttöön ensimmäisenä. Useimmat opettajat olivat sitä mieltä, että ainakin tiedotusta verkossa voitaisiin pyrkiä lisäämään. Päätettiin, että ammatillisen puolen luokkiin tuodaan dataprojektorit ja kannettavat tietokoneet. Vain yhteen luokkaan voidaan asentaa kiinteästi, muissa luokissa ne ovat omilla siirrettävillä pöydillään ja tietokoneen saa luokkiin tarvittaessa pyytämällä atk-tuella. Toisen vaiheen toimintasuunnitelmaksi laadittiin seuraavaa:

¹ Nytemmin ammatillinen oppilaitos voi hankkia Kopiostolta luvan artikkelien digitaaliseen kopiointiin (Kopiosto: Julkaisujen digitaalinen käyttö).

VERÄJÄ

- Sovittiin, että Veräjään tehdään **jokaiselle ryhmälle omat veräjät**, joihin siirretään kunkin ryhmän opetussuunnitelmat, koska ne ovat nyt erilaiset eri ryhmillä johtuen opetussuunnitelman uudistuksesta syksyllä 2009.
- **Tehtävien palautus** on jo toiminut verkon kautta kolmella opettajalla säännöllisesti. Muutamat opettajat kyseenalaistivat tämän, koska pelkäävät sähköpostin tukkeutuvan tai kokevat etteivät osaa lukea tehtäviä ruudulta, vaan tulostavat tehtävät kuitenkin paperille. Kokeneemmat käyttäjät kertoivat, että ruudulta lukemiseen tottuu nopeasti. Toinen esille nostettu seikka oli että sähköpostiin tulee ilmoitus palautetusta tehtävästä ja mukana seuraa liitteenä tehtävä. Sen luettuaan ja arvioituaan opettaja voi nopeasti lähettää sähköpostilla opiskelijalle palautteen tehtävästä. Kun palautusviestin poistaa sähköpostista, jäävät tehtävät silti talteen Veräjään. Eräs opettaja perusteli tämän olevan hyvä varmuuskopio opiskelijalle, sillä näin oli jo edellisenä keväänä pelastettu yhden opiskelijan tehtävät, kun hänen kotikoneensa oli rikkoutunut.
- **Ajankohtaisista asioista tiedottaminen verkkoympäristössä** mietitytti. Joku oli sitä mieltä, että tiedotus ehkä toimisi, jos esimerkiksi toimisto päivittäisi tietoja. Toinen taas oli sitä mieltä, että kyllä jokaisen linjanvastaavan tulisi osata ja ehtiä päivittämään tietoja itse. Tiedotusten sisällöistä (esimerkiksi poissaoloista ilmoittaminen) keskusteltiin, mutta yleisesti todettiin, että tämän jokainen linjavastaava voi päättää itse ja edetä omassa tahdissaan.
- **Lukujärjestykset** jo löytyvät Peda.netin kautta kaikille.
- **Materiaalin jakamisen** verkossa kaikki hyväksyivät. Tässäkin asiassa jokainen etenee omaa tahtiaan. Sovimme, että tutkija avustaa materiaalin siirtämisessä jokaista henkilökohtaisesti sitten, kun asia tulee ajankohtaiseksi.

OPPIMAPPI

Oppimappiin tutustuttiin tarkemmin ja kaksi verkkokurssia pitänyttä opettajaa kertoivat kokemuksista. Sovittiin, että jokainen opettaja etenee omassa tahdissa ja pyytää vastuuhenkilöltä apua tarvittaessa.

- **Kurssikertaus/ tentti** on helppo viedä Oppimappiin: etuna vastausten löytyminen ja arvioinnin tallentuminen verkkoon
- **Verkkokurssit/ sulautuva opetus:** linkkejä, materiaalia, tehtäviä siirretään Oppimappiin
- **Työssäoppimisen ohjausta** kokeillaan aikuisryhmän kanssa. Jokainen linjavastaava voi kokeilla oman ryhmän kanssa.
 - Kalenteri/ aikataulutus
 - Keskustelupalsta
 - Ohjeistus ja info
 - Tehtävät ja palautus
 - Työpaikkaohjaajan ohjeistus ja keskustelu mahdollistuisi, jos työpaikoilla olisi tähän halua ja aikaa?

6.2.2 Opettajien toiminta perehdytysvaiheessa

Perehdytysvaiheessa opettajat tarvitsivat paljon tukea tutkijalta. Tässä muutamia esimerkkejä:

- Linjanvastaava haluaa siirtää materiaalia Veräjään ja pyytää apua. Koska yhteistä aikaa ei juuri silloin löydy, käy niin että vastaava opettaja valmistelee siirrettävän materiaalin ja tutkija siirtää materiaalit Veräjään itse.
- Linjanvastaava pyytää apua materiaalin siirtämiseen. Yhdessä tutkijan kanssa siirretään Oppimappiin työssäoppimisen ja ammattiosaamisen näytön ohjaukseen liittyviä tehtäviä. Oppimappiin luodaan tehtävien palautus ja työssäoppimapaikan tiedot ja esittely -työtilat. Huomataan, että seuraava haaste on opetella opiskelijoiden oikeuksien jakaminen verkkoympäristössä, sillä tässä tutkija ei ehdi aina olla mukana.
- Opettaja hallitsee jo kurssiin liittyvien materiaalien lisäämisen Oppimappiin. Hän ottaa myös säännöllisesti tehtävien palautuksia vastaan Veräjän kautta.
- Tutkija käyttää tehtävän palautusta ja luentomateriaalin jakamista Veräjän kautta sekä ohjaa oman ryhmänsä työssäoppimista ja ammattiosaamisen näyttöjä Oppimapissa. Oppimappiin on koottu työssäoppimistehtävät, aikataulu ja tehtävien palautustila sekä keskustelupalsta.
- Kaksi opettajaa, joista toinen tutkija ohjaa yhdessä aikuisryhmän työssäoppimista ja tutkintotilaisuutta Oppimapissa keskustelupalstan avulla. Käytännössä ohjausta antaa vain tutkija, sillä toinen opettaja kertoo, ettei ehdi Oppimapissa vierailla jatkuvasti. Opiskelijoiden palautteen perusteella tätä käytäntöä jatketaan myös seuraavan työssäoppimisen ja tutkintotilaisuuden aikana.

Luokissa olevat dataprojektorit helpottivat opettajien työtä jonkin verran. Tutkija hyödynsi Veräjää myös luennoilla niin, että siirsi luentomateriaalit verkkoympäristöön ja avasi ne tunneilla sieltä. Näin opiskelijat näkivät samalla mistä luentomateriaalin löytää. Kahdessa luokassa ei alkuun ollut kannettavia tietokoneita pysyvästi, vaan ne oli aina tunnin alussa sinne haettava ja asennettava. Tämä johti siihen, etteivät opettajat pystyneet hyödyntämään koneita kiireen vuoksi joka tunnilla. Asiasta keskusteltiin ja päädyttiin siihen, että tietokoneet jätetään pysyväsi luokkiin. Tämä mahdollisti verkkoympäristön hyödyntämisen paremmin. Langattoman verkkoyhteyden toimimattomuus luokissa oli myös usein ongelmana. Vain kahteen ammatillisen puolen luokkaan sai verkkoyhteyden langallisesti.

6.2.3 Työssäoppimisen verkko-ohjausta aikuisryhmälle

Syksyllä 2009 tarjottiin verkko-ohjausta lapsi- ja perhetyön aikuisopiskelijoille eli tutkinnon suorittajille kahden työssäoppimisen ja tutkintotilaisuuden aikana. Oppimappiin avattiin keskustelupalsta, jossa opiskelijat saattoivat tehdä kysymyksiä ja kertoa kuulumisia ja kommentteja toisilleen. Kaksi opettajaa sitoutui käymään työtilassa ainakin kolmesti viikossa määriteltynä viikonpäivinä. Opiskelijoille ohjeistettiin lisäksi,

että kiireellisissä kysymyksissä kannattaa soittaa, laittaa sähköpostia tai tekstiviesti verkko-ohjaajalle, jotta hän hoksaa käydä verkossa vastaamassa kysymykseen.

Kumpikaan opettajista ei ollut ryhmän linjanvastaava. Tästä syystä opettajien lisähuolena oli, pysyisimmekö vastauksissamme samoilla linjoilla keskenämme, ja linjanvastaavan kanssa. Kerroimmeikin ohjeistuksessa, että jos eriäviä mielipiteitä syntyy, pyrimme keskustelemaan ne auki ensin opettajat keskenämme. Käytännössä verkko-ohjauksesta vastasi tutkija ja muutamassa tapauksessa neuvottelimme vastauksesta toisen opettajan kanssa ennen kirjallista vastaamista. Näissä tapauksissa oli kyse siitä kuinka asian saisi ilmaistua niin, ettei kirjoitetulla viestinnällä loukkaisi ketään ja opiskelija pääsisi kuitenkin eteenpäin tehtävissään. Tällaiseen neuvotteluun ja kirjallisen ilmaisun huolelliseen suunnittelemiseen meni yllättävän paljon aikaa.

Verkkokeskustelussa kysymykset koskivat useimmiten tehtäviin liittyviä epäselvyyksiä. Vaikka joku opiskelija huomasikin hyödyntää aiempia vastauksia, täytyi joihinkin asioihin vastata useampaan kertaan. Tämä saattoi johtua opiskelijoiden tottumattomuudesta keskustelupalstaan tai palstan vaikeasta luettavuudesta. Viestiketjuja syntyi viiden ja kymmenen viikon aikana monta ja ne kaikki avautuivat samaan ikkunaan toistensa alle. Vastausviesti löytyi oman ketjunsä lopusta, mutta jos tutkinnon suorittaja luki vain oman kysymyksensä viestiketjun, häneltä jäi hoksaamatta toiselle opiskelijalle samasta asiasta annettu vastaus. Jälkimmäisen ja pitemmän työssäoppimajakson aikana yritimme selkeyttää keskustelua avaamalla oman keskustelupalstan kahdelle viimeiselle viikolle tutkintotilaisuuden ajaksi. Opiskelijat eivät kokeneet keskustelupalstan olevan sekava, mutta opettajan näkökulmasta moneen kertaan vastaaminen lisäsi työtä ja vei aikaa enemmän.

Tuloksista (ks. liite 3) ilmeni, että suurin osa 23 aikuisopiskelijasta ($n = 21$) oli käyttänyt tarjottua verkko-ohjausta työssäoppimisen ja tutkintotilaisuuksien aikana. Positiivisena vaikutuksena aikuisopiskelijat toivat ilmi, että keskustelupalstalta sai neuvoja ja asiat ja tehtävät selkiytyivät. Muiden opiskelijoiden kokemukset kiinnostivat ja sekä heiltä että opettajilta sai tukea jaksamiseen. Aikuisopiskelijoista 70 % koki verkko-ympäristön keskustelupalstasta olleen itselleen jonkin verran tai paljon hyötyä. Vain 17 % vastaajista koki, ettei saanut verkko-ohjauksesta hyötyä työssäoppimisen tueksi.

Verkko-ohjausta käyttäneistä viisi ei ollut osallistunut itse keskusteluun, vaan oli käynyt lukemassa muiden keskustelua. Nämä vastaajat kertoivat, että saivat hyviä neuvoja ja ohjeita toisten esittämistä kysymyksistä ja vastauksista. Heillä ei ollut tarvetta

kommentoida keskustelua. Seitsemän jätti palautekohdan tyhjäksi, mutta muiden vastausten perusteella he ovat verkko-ohjausta kuitenkin hyödyntäneet. Yhdellä vastaajista ei ollut tietokonetta käytettävissä kuin viikonloppuisin. Kaksi vastaajaa kertoi käyneensä vilkaisemassa keskustelua, mutta koki ettei ollut jaksamista tai halua viettää tietokoneella aikaa. Kaksi vastaajista kertoi, ettei ollut käyttänyt verkko-ohjausta ollenkaan. Toinen kertoi syyksi sen, ettei tarvinnut ohjausta, koska osasi tehdä työssäoppimis- ja näyttötehtävät itsenäisesti. Kahdelta vastaajalta tuli kriittisempää palautetta. Toinen kertoi keskustelewansa mieluummin ”Mesessä”, jossa keskustelu on mahdollista reaaliajassa. Myös toinen palaute kertoi opettajien vastausten olleen liian hitaita ja asiat olivat selvinneet paremmin ja nopeammin soittamalla.

Opiskelijat hyödynsivät verkko-ohjausta hyvin eri tavoin. 30 % opiskelijoista hyödynsi verkko-ohjausta tehokkaasti, kysyi paljon ja koki saaneensa ohjauksesta suurta apua. Alle 10 % ei hyödyntänyt verkko-ohjausta ollenkaan ja enemmistö (noin 60 %) kävi lukemassa keskustelupalstaa silloin tällöin. 20 vastaajaa eli 87 % oli sitä mieltä, että verkko-ohjausta tulisi jatkaa muidenkin työssäoppimisten aikana. Loput vastaajista pitivät verkko-ohjauksen tarjoamista kuitenkin mahdollisena vaihtoehtona eikä kukaan ollut sitä mieltä, että verkko-ohjausta ei tarvitsisi tarjota ollenkaan.

6.2.4 Perehdytysvaiheen tulosten yhteenveto

Yhteisessä tilaisuudessa opettajille annettiin vapaat kädet miettiä kuinka hyödyntää verkkoympäristöä. Muun muassa aikuisten ammattitutkintoon valmistavien koulutusten osalta käteväksi koettiin tutkintotilaisuuksiin liittyvien lomakkeiden ja ohjeistusmateriaalin kokoaminen Veräjään. Tehtävänpalautusta Veräjässä käytti jo perehdytysvaiheessa osa opettajista ja työssäoppimisen verkko-ohjausta kokeiltiin erilaisin tavoin kolmen opiskelijaryhmän kanssa.

Opiskelijoiden perehdytyksestä verkkoympäristöön vastasi tutkija. Syksyllä 2009 aloittaville ryhmille perehdytystä tarjottiin noin kuusi tuntia (3 x 2 oppituntia) lähiopetuksena. Aikuisryhmä tuntui hyötyvän työssäoppimisen verkko-ohjauksesta ja toi esille halunsa käytännön jatkumisesta vastaisuudessakin.

6.3 Toimintavaihe

Toimintavaiheen tavoitteena oli, että verkkoympäristön käyttämisestä muodostuisi vähitellen osa normaalia toimintakulttuuria opetuksessa ja oppimisessa. Yhteistyössä opettajien kanssa oli tarkoitus laatia toimintasuunnitelma kolmannen vaiheen työskentelyä varten. Toiminnan sisältö oli verkkokurssien toteutusta, työssäoppimisen verkko-ohjausta ja verkkomateriaalien päivytystä.

Opiskelijoilla oli mahdollisuus hyödyntää verkkoympäristöä muun muassa keskusteluun, aineiston hakuun ja tehtävien palauttamiseen tai osallistumalla verkkokurssille. Tutkija toimi nyt taustalla ja avusti tarpeen vaatiessa. Samalla pyrittiin tarkkailemaan toimintatutkimuksen vaikuttavuutta eli alkaako mahdollinen hyväksi koettu verkkoympäristö nousta osaksi normaalia toimintakulttuuria vai "unohtuuko" se, jos tutkija ei olekaan enää niin tiiviisti mukana toiminnassa.

6.3.1 Opettajien toiminta toimintavaiheessa

Verkko-opetusta toteutettiin toimintavaiheen aikana vain tutkijan toimesta. Toiset opettajat kokivat, etteivät heidän tekniset taidot vielä riittäneet verkkokurssin toteuttamiseen yksin. Tutkija toteutti kolme verkkokurssia: kahdesti lähes saman verkkokurssin aiheena Perheen elämänkaari niin, että ensimmäisen kerran kurssi vedettiin nuortenryhmälle ja toisella kertaa aikuisopiskelijaryhmälle sekä kolmannen kurssin Yhteiskunnan tukijärjestelmistä samaiselle nuortenryhmälle. Kummallakin kerralla osa opetuksesta toteutettiin lähiopetuksena, jolloin annettiin opiskelijoille opastusta verkkoympäristön käyttöön ja kurssin sisältöön. Kurssit suunniteltiin Peda.netin ylläpitäjien ohjeisiin ja mallikursseihin pohjautuen.

Suunnitelma oli, että toimintavaiheen alussa opettajat laatisivat itselleen toimintasuunnitelman verkkoympäristön käyttämisestä. Yhteistä tapaamista ehdotettiin kahden otteeseen toimintavaiheen alussa, mutta molemmat peruuntuivat muiden työkiireiden takia. Myös henkilökohtaisia perehdytys-/ neuvonta-aikoja tarjottiin, mutta suurin osa näistäkin peruuntui. Opettajien toiminnassa oli havaittavissa motivaation ja uuden asian omaksumiseen tarvittavan ajan puute. Myös tutkijan työaikataulu oli kiireinen, joka omalta osaltaan vaikutti tapaamisten perumiseen ja toiminnan etenemiseen. Uusia neuvonta-aikoja tarjottiin kesäkuun alussa, mutta silloinkaan ei kukaan niihin tarttunut. Tässä vaiheessa oltiin jäämässä kesälomille, joten tutkija teki päätöksen jatkaa tutkimusta arviointivaiheeseen heti kesän jälkeen.

6.3.2 Verkkoympäristön muokkausta

Kesällä 2010 tutkija laati Portaanpään kristillisen opiston verkkoympäristön käyttöohjeet ammatillisen koulutuksen opiskelijoille (ks. liite 1). Niissä on pyritty selkeästi ohjaamaan, miten verkkoympäristössä toimitaan ja mitä sieltä löytyy. Ohjeita laadittaessa pyrittiin huomioimaan opiskelijoilta pilottivaiheessa ja toimijoilta tutkimuksen edessä saatuja vinkkejä ja ongelmakohtia. Ohjeita on helppo muokata myös muille Portaanpään koulutusaloille sopiviksi.

Veräjää päivitettiin toimintavaiheen lopussa tutkimuksessa saatujen palautteiden mukaisesti. Etenkin Veräjän selkiyttämiseen käyttäjän kannalta kiinnitettiin huomiota. Lapsi- ja perhetyön opiskelijaryhmille muokattiin Veräjään omat aliveräjät, joista löytyy nyt selkeästi palstat ryhmän omille ilmoituksille ja valokuville sekä kunkin lukuvuoden kurssit ja työssäoppimisjaksot. Kurssiveräjät otsikoitiin opetussuunnitelman mukaisesti, niin että opettajat voivat nyt helposti ja nopeasti siirtää sinne esimerkiksi kurssin materiaalia ja tehtäviä.

6.3.3 Opiskelijoiden toiminta toimintavaiheessa

Toimintavaiheen aikana järjestettiin kolme verkkokurssia, jotka toimivat lähiopetuksen lisänä kurssilla. Kaikki kolme kurssia olivat tutkijan järjestämiä ja ne kuuluivat kaikille pakollisiin opintoihin. Opiskelija ei voinut itse valita kurssin suoritustapaa. Perheen elämänkaari kurssiin kuului essee, joka sisälsi itsenäistä tiedonhakua ja haastattelun, ryhmätyön sekä loppukeskustelun. Liitteestä 2 löytyy kurssin aloitussivu tehtävineen.

Nuorten ryhmältä tuli voimakasta negatiivista palautetta siitä, että verkkokursseilla vaadittiin oman esseen antamista muiden nähtäville. Noin kolmasosa ryhmän nuorisista reagoi asiaan niin, että palautti esseen myöhässä suoraan sähköpostilla opettajalle. Kurssin päätteeksi oli tarkoitus keskustella aiheesta luettujen esseiden ja ryhmätöiden perusteella, mutta tämä oli hankalaa pohjatyön ja esseiden puuttuessa ja keskustelu tyrehtyi nopeasti. Toinen verkkokurssi, yhteiskunnan tukirakenteet lapsiperheille toteutettiin saman opiskelijaryhmän kanssa. Kurssi sisälsi ryhmätyön ja yksilötehtävänä esitelmän, jossa samalla harjoiteltiin PowerPoint -ohjelman käyttöä. Tällä kertaa ryhmätyötä tehtiin osittain lähiopetustunneilla, jolloin opettaja oli läsnä atkluokassa. Myös yksilötehtävää aloitettiin yhdessä opettajan ohjastamana, koska PowerPoint -ohjelma oli suurimmalle osalle vieras. Opiskelijat kommentoivat kurssilla lyhyesti toisten ryhmätöitä, mutta tälläkään kertaa keskustelua ei juuri syntynyt.

Aikuisopiskelijaryhmä työskenteli verkkoympäristössä innolla. Vain yksi opiskelija 23:sta ei osallistunut verkkokurssille, vaan halusi suorittaa kurssin myöhemmin itsenäisesti. Aikuisten esseet palautuivat Oppimappiin aikataulussa ja ryhmätyöt etenivät nopeasti, vaikka opiskelijat olivat yhtä aikaa työssäoppimassa. Alkuvaiheessa kaksi ryhmää tuli kertomaan, ettei joku ryhmän jäsenistä ole osallistunut ryhmätyöhön ollenkaan. Kun heille selitettiin, että Oppimapissa opettaja näkee jokaisen viestin ja pystyy seuraamaan kunkin osallistumisen määrää ja laatua, he olivat erittäin helpotuneita ja jatkoivat työskentelyä pudokkaista huolehtimatta. Aikuisopiskelijat myös keskustelivat kurssin päätteeksi erittäin vilkkaasti kurssin aiheesta syventäen näin omaa oppimistaan.

Tehtävän palautusta Veräjän kautta opiskelijat käyttivät toimintavaiheen aikana aiempaa enemmän. Moni kertoikin palautteessa, että nyt kun toiminnon osaa, se helpottaa tehtävien palautusta: ei mene rahaa paperiin ja musteeseen, tehtävä jää varmaan talteen verkkoympäristöön eikä tarvitse hermoilla menikö tehtävä perille tai muistiko sen varmasti palauttaa. Opiskelijat kertoivat suurimman osan opettajista vastaanottavan tehtävät Veräjän kautta, vain muutama opettaja oli ohjeistanut palauttamaan tehtävät paperiversiona tai omaan sähköpostiinsa.

6.3.4 Toimintavaiheen tulosten yhteenveto

Verkkokurssien onnistumisessa nuorten ja aikuisten välillä oli suuria eroja. Erot saattoivat johtua osittain siitä, ettei aiheena ollut perheen elämänkaari ollut nuorille kovinkaan tuttu omasta elämästä. Aikuisopiskelijoilla vastaavasti oli enemmän elämäkokemusta ja monet heistä ovat perheellisiä. Nuoret toimivat verkkoympäristössä rohkeammin, mutta heillä ei ollut nähtävillä vielä kahden verkkokurssinkaan jälkeen verkossa työskentelemiseen vaadittavia vuorovaikutukseen perustuvia työskentelytaitoja. Myös itsenäinen tiedonhaku, tiedon jakaminen sekä vastuun ottaminen tehtävistä ja opiskeluaikataulusta oli vielä nuorilla opiskelijoilla hyvin epävarmaa. Suullisessa loppupalautteessa he kertoivatkin, etteivät olisi selvinneet kurseista, ellei opettaja olisi muistutellut ja kannustanut saattamaan tehtäviä loppuun. Aikuisopiskelijat toimivat verkkoympäristössä varovaisemmin, mutta ottivat rohkeasti yhteyttä opettajaan teknisten ongelmien ilmetessä. Opettajan ohjausta tarvittiin jonkin verran teknisissä ongelmissa, jotka liittyivät useimmiten erilaisten tekstinkäsittelyohjelmien yhteen toimimattomuuteen. Sisällöllistä ohjausta ja keskusteluapua opettajalta tarvittiin hyvin vähän. Opettajan rooli keskustelussa oli enemmänkin läsnäoloa ja keskustelun seuraamista.

Tehtävänpalautus Veräjän kautta tuntui toimivan kaikilla opiskelijaryhmillä hyvin. Useimmat kokivat palautuksen verkkoympäristössä helpoksi ja turvalliseksi. Hyviksi puoliksi opiskelijat kertoivat, että kotona ei tarvitse tuhata tulostuspapereita ja mustetta, palautus on varmassa tallessa, eikä siitä tarvitse enää sen jälkeen huolehtia. Veräjän päivittäminen saadun palautteen mukaisesti tehtiin kesällä ja tuloksia päästään testaamaan syksyllä 2010. Veräjiä pyrittiin muokkaamaan alkuvaiheestaan kevyemmäksi tekemällä jokaiselle ryhmälle omat veräjät, joihin tehtiin aliveräjät opiskeluvuosien mukaisesti (ks. liite 1). Ryhmän omaan veräjään kootaan opiskelijoiden kanssa yhdessä heille tarpeelliset asiat ja sitä päivitetään jatkossa opiskelijoiden ja opettajien toiveiden mukaisesti. Uusille opiskelijoille on tehty kirjalliset ohjeet verkkoympäristössä toimimiseen (liite 1).

Verkkoympäristössä työskentelyn ja verkkokurssien sivutuotteena opiskelijoiden tietotekniset taidot lisääntyivät. Kahden opiskelijaryhmän kanssa verkkokursseilla opetettiin myös tekemään esityksiä PowerPoint -ohjelmalla ja moni opiskelija innostui tekstinkäsittelyn mahdollisuuksista aivan eri tavalla kuin ennen opintojaan. Kun tietotekniset taidot kehittyivät, verkkoympäristön käyttökin helpottui ja nopeutui opiskelijan luottaessa omiin taitoihinsa.

6.4 Arvioiva vaihe

Arvioivan vaiheen tavoitteena oli arvioida prosessia ja koota yhteistyössä toimijoiden kanssa loppuraportti. Opettajat ja opiskelijat, tutkija mukaan lukien arvioivat verkkoympäristön toimintoja ja toimivuutta. Kyselyt tehtiin elo-syyskuun 2010 aikana tutussa verkkoympäristössä, jonne oli laadittu nuorille opiskelijoille (liite 5) ja aikuisopiskelijoille (liite 6) sekä opettajille (liite 7) omat kyselyt. Kyselyyn vastattiin nimettömästi erikseen kyselyä varten laadituilla uusilla tunnuksilla.

Kyselyyn vastasi 71 prosenttia nuorista opiskelijoista ($n=29$), 91 prosenttia aikuisopiskelijoista ($n=20$) ja 71 prosenttia opettajista ($n=5$). Aikuisopiskelijoiden suuri vastausprosentti johtunee osittain siitä, että he saivat käydä vastaamassa kyselyyn tutkijan opastuksella oppitunnin aikana ja tällöin vain kahden poissaolleen opiskelijan vastaus jäi saamatta. Kyselyjen tulosten käsittelyn jälkeen pidettiin fokusryhmäkeskustelu, johon osallistui tutkijan lisäksi kaksi opettajaa, kolme aikuisopiskelijaa ja yksi opiskelija nuorten ryhmästä.

6.4.1 Opettajien arviointia

Kyselyssä kysyttiin aluksi tietoja siitä, miten opettajat ovat hyödyntäneet verkkoympäristöjä aiemmin. Jokainen heistä oli käyttänyt myös muita verkkoympäristöjä kuin Peda.net. Kaikille sähköpostin käyttäminen, tiedonhaku Internetin kautta ja ostoksilla käyminen nettikaupoissa oli tuttua. Kolme vastanneista oli käyttänyt verkkoympäristöjä itsekkin opiskeluun. Vastaavasti yksikään vastanneista ei ollut käyttänyt Internetiä keskusteluun yhteisessä tilassa, kuten Facebookissa tai Ningissä. Suhtautuminen verkkoympäristön käyttöön opetusvälineenä ei opettajien mielestä tämän tutkimuksen aikana juuri muuttunut.

Kaikki vastanneet opettajat olivat jollain tavoin hyödyntäneet opiston verkkoympäristöä. Portaanpään verkkoympäristö toimii vastanneiden mielestä tehtävien vastaanottamisessa ja materiaalipankkina hyvin tai erittäin hyvin. Kaikki vastaajat olivat ottaneet vastaan tehtäviä Veräjän kautta ja neljä viidestä myös Oppimapin kautta. Kolme vastanneista oli siirtänyt verkkoympäristöön luentomateriaaleja ja ohjannut työssäoppimista verkkoympäristön avulla. Yksittäiset opettajat olivat kokeilleet myös tiedotusta ja linkkien luomista Veräjässä sekä tehtäviä, verkkokurssia ja verkkotenttiä Oppimapissa.

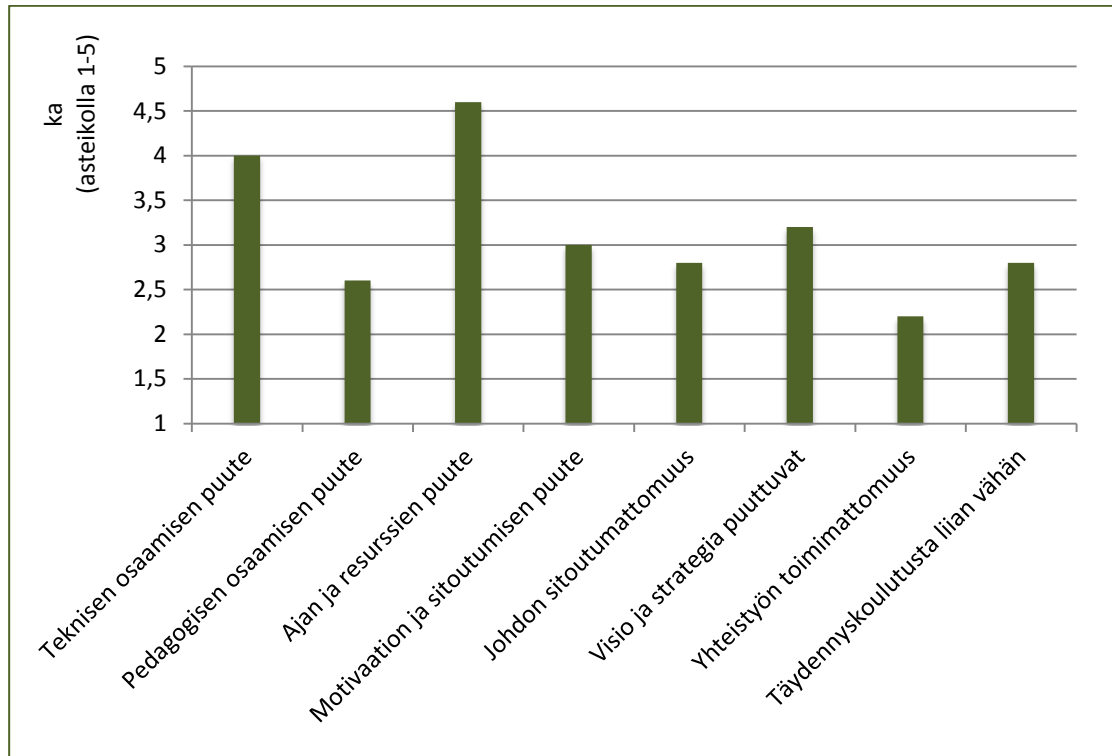
Verkko-opetuksen tärkeimmiksi ominaisuuksiksi opettajat nostivat opiskelijan itseohjautuvuuden (100 %), mediataitojen kehittymisen (60 %) ja riippumattomuuden ajasta ja paikasta (60 %). Myös opiskelijan aktiivisuus, opettajan aktiivisuus ja vuorovaikutus saivat mainintoja. Vastaavasti mainintoja eivät saaneet opiskelijan sitoutuminen, opetus ja ohjaus, opiskelijalähtöisyys, vastavuoroisuus, yhteisöllinen opiskelu/ yhdessä tekeminen, yksilöllisyyden huomioiminen ja opettajajohtoisuus (ks. kuvio 18).

Vastanneiden mielestä suurin haaste verkkoympäristön käyttöönottoon oli ajan, resurssien ja teknisen osaamisen puute (ks. kuvio 15). Opettajat kuvasivat haastetta ottaa verkkoympäristö käyttöön omassa opetuksessaan muun muassa seuraavasti:

Yksinkertaisesti ajanpuute. Haluaisin, mutta muut työt vievät voimavarat ja sitten vaan siirrän sitä.

Pelkään tietysti että työmäärä itse asiassa lisääntyy opettajalla, kun tuntuu että on sitä nytkin.

Opettajien motivaatio ja sitoutuminen, johdon sitoutuminen, yhteisten tavoitteiden määrittäminen ja täydennyskoulutuksen saatavuus näyttäisivät vastausten mukaan myös vaikuttavan käyttöönottoon jonkun verran. Sen sijaan opettajat näyttäisivät kyselyn mukaan luottavan omaan pedagogiseen osaamiseensa sekä yhteistyön toimivuuteen, sillä niiden ei nähty vaikuttavan käyttöönottoon niin suuresti.

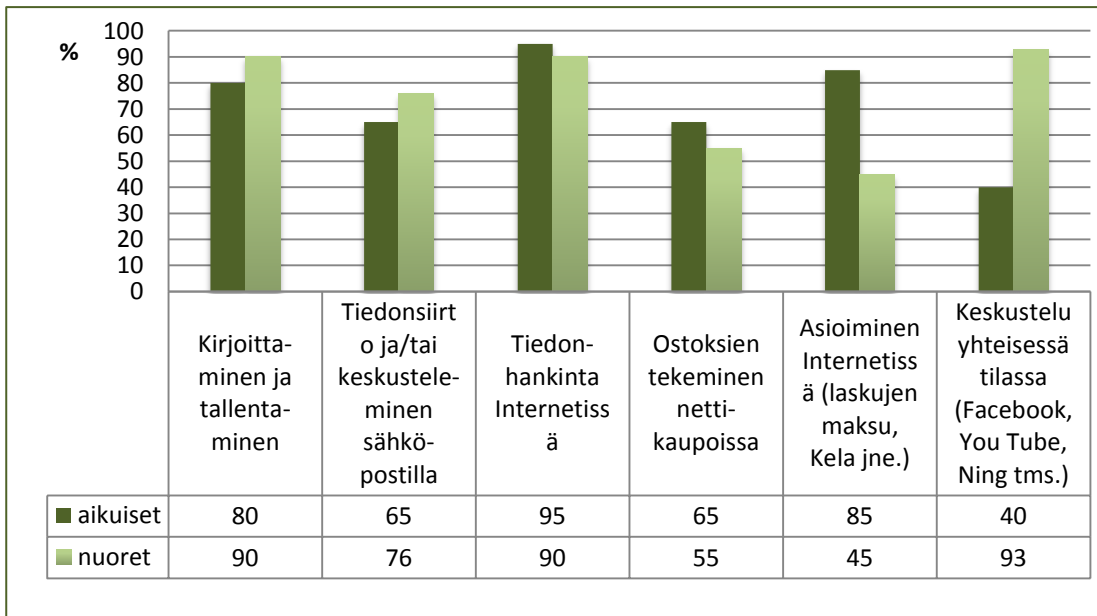
KUVIO 15. Verkkoympäristön käyttöönottoon vaikuttavat tekijät Portaanpäässä (ka asteikolla 1-5)

Lähes kaikki vastaajat osallistuisivat mielellään niin sanottuun verkkopajaan, jossa voisi ohjatusti suunnitella sisältöä ja materiaalia verkkoympäristöön. Verkkopajatoimintaa tulisi järjestää vastanneiden opettajien mielestä esimerkiksi joka toinen viikko tai 4-6 kertaa vuodessa. Myös se, että voisi pyytää apua verkkovastaavalta tai atk-tueltä silloin kun sitä itse tarvitsee, tai että verkkokurssin voisi suunnitella ja toteuttaa verkkovastaavan avustuksella, saavat kannatusta. Kaikki vastaajat voisivat harkita myös vetävänsä verkkokurssin, joka olisi valmiiksi suunniteltu ja siirretty verkkoympäristöön. Kukaan ei suoraan totea, ettei haluaisi sisällyttää verkkokurssia opetukseen ollenkaan, ja jokainen osallistuisi verkko-opetuksen täydennyskoulutukseen varsinkin, jos järjestettäisiin Portaanpäässä.

6.4.2 Opiskelijoiden arviointia

Vastauksia verkkoympäristössä olleeseen kyselyyn saatiin yhteensä 49 opiskelijalta. Heistä 20 oli aikuisopiskelijaa ja 29 nuoria. Nuorten ryhmistä mukana kyselyssä oli vain kaksi ryhmää, sillä opintonsa keväällä 2010 lopettaneet jäivät pois tutkimuksen viimeisestä vaiheesta. Kyselyssä kysyttiin aluksi tietoja siitä, miten opiskelijat ovat

hyödyntäneet tietokonetta ja Internetiä aiemmin. Vastausten mukaan aikuiset ja nuoret olivat käyttäneet tietokonetta kirjoittamiseen ja tallentamiseen, sähköpostia keskustelemiseen ja tiedonsiirtoon sekä Internetiä tiedonhankintaan ja ostosten tekemiseen samalla tavoin. Erot Internetissä asioimisen ja Internetin yhteisessä tilassa (esimerkiksi Facebook tai You Tube) keskustelemisen välillä olivat selkeät (ks. kuvio 16).

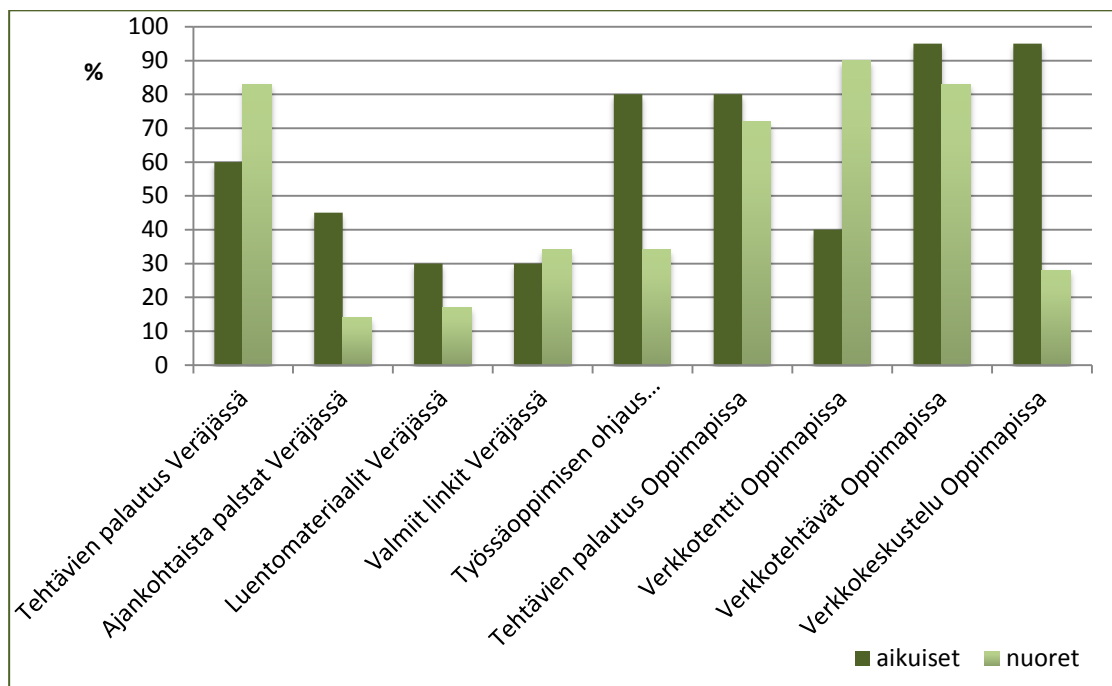
KUVIO 16. Nuorten- ja aikuisopiskelijoiden tietokoneen hyödyntäminen (%)

Suhtautuminen verkkoympäristön käyttöön opiskeluvälineenä oli aikuisopiskelijoilla muuttunut tutkimuksen aikana selkeästi: vastausten keskiarvoina määritellen 2.85:sta 4.10:en. Nuorilla opiskelijoilla muutosta ei juuri ollut: vastausten keskiarvojen muutos oli 3.45:sta 3.83:en. Muutamalle aikuisopiskelijalle verkkoympäristö oli aivan uusi kokemus ja moni kertoo vierastaneensa verkkoympäristöä alkuun. Suhtautumisen suurin muutos tuli siitä, että opiskelijat huomasivat tietokoneen ja verkkoympäristön käytön kuitenkin helpottavan opiskelua. Opiskelijoiden kommenttien mukaan alku oli hankalaa, mutta käyttökokemus toi mukanaan varmuutta ja helppouden tunteen.

En ollut aiemmin käyttänyt verkkoympäristöä oppimiseen tai tehnyt verkko-opintoja, joten "vierastin" tapaa aluksi. Mutta se on aivan yhtä hyvä kuin muutkin tavat oppia.

Ennen opiskelua en ollut tottunut käyttämään tietokonetta opiskeluun. Tällä hetkellä se on mukavaa ja helppoa.

Kaikki vastanneet olivat jollakin tavoin hyödyntäneet opiston verkkoympäristöä. Kun kysyttiin mitä toimintoja opiskelijat ovat käyttäneet Portaanpään verkkoympäristössä huomiota kiinnittää se, että aikuisopiskelijat ovat käyttäneet verkkoympäristöä monessa toiminnossa enemmän kuin nuoret opiskelijat (ks. kuvio 17). Tämä selittynee sillä, että nuorten koulutus painottuu enemmän lähiopetukseen ja heille ei ole tarjotukaan samalla tavalla mahdollisuuksia suorittaa opintoja verkon kautta. Työssäoppimisen ohjausta verkkoympäristössä on tarjottu koko aikuisryhmälle, kun taas kyselyyn osallistuneista nuorten ryhmistä vain toiselle.

KUVIO 17. Verkkoympäristössä käytetyt toiminnot, aikuisopiskelijat ja nuoret opiskelijat (%)

Tärkeimpinä ominaisuuksina verkko-opiskelussa aikuisopiskelijat pitivät riippumattomuutta ajasta ja paikasta (70 %), itseohjautuvuutta (55 %) ja opiskelijan aktiivisuutta (45 %). Nuorten vastaukset jakautuivat tasaisemmin ja he pitivät tärkeimpinä opiskelijan aktiivisuutta (48 %), opetusta ja ohjausta (38 %) ja itseohjautuvuutta (34 %). Vähiten kannatusta saivat molemmissa ryhmissä opettajajohtoisuus, vastavuoroisuus ja yhteisöllinen opiskelu. (ks. kuvio 18.)

6.4.3 Arviointivaiheen yhteenveto

Paineen verkkoympäristön käyttöönotolle tutkimuksessa mukana olleiden mielestä luo ympäröivä yhteiskunta, joka on muuttumassa yhä teknisemmäksi, verkoissa toimivaksi yhteiskunnaksi, joka pakottaa kansalaiset mukaan muutokseen. Myös oppimiskäsityksen muutoksella on keskustelujen mukaan vaikutusta. Oppilaitoksen velvollisuus on antaa opiskelijoille sellaiset valmiudet, joilla he pärjäävät tulevassa työssä, jatko-opinnoissa ja elämässään. Opiskelijoiden mielestä verkkoympäristössä työskentelemällä oppii itsenäistä opiskelua ja vastuunottoa sekä taitoja, joita tulee tarvitsemaan työelämässä. Joillekin opiskelijoille tehtävien tekeminen rauhassa kotona oli helpompaa kuin luokassa kaiken hälinän keskellä. Seuraavanlaisia vinkkejä opiskelijat antoivat tuleville opiskelijoille:

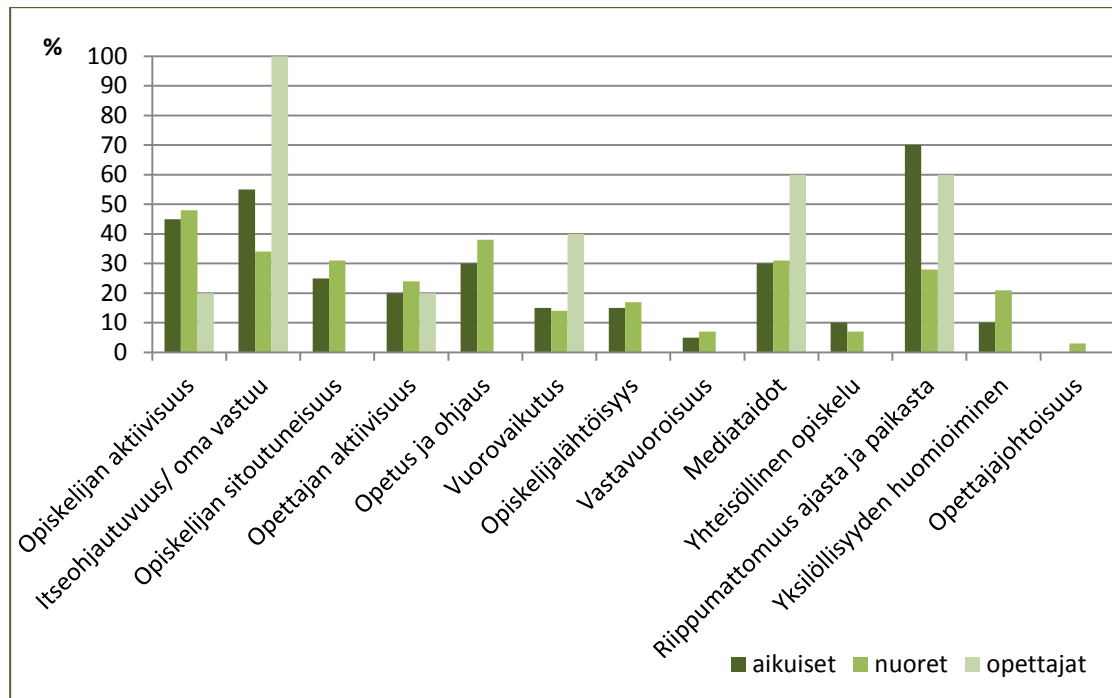
Kannattaa opetella käyttämään ja hyödyntämään verkkoympäristöä. Se on hyvin helppo ja hyödyllinen tapa hyödyntää verkkoa.

Verkkokurssit on todella hyvä keksintö kunhan vaan opiskelija muistaa sitoutua ja hoitaa velvollisuutensa.

Suhtautua positiivisesti, verkkotyöskentely on varmasti osa tulevaisuutta opiskelussa ja työelämässä.

Käyttäkää tilaisuutta hyväksenne...ainakin perheelliset.

Kun opettajien ja opiskelijoiden vastaukset verkkoympäristön tärkeimmistä ominaisuuksista vertailtiin, huomio kiinnittyi siihen, että opettajien vastaukset erosivat opiskelijoiden vastauksista selkeästi (kuvio 18). Opettajat painottivat opiskelijoita huomattavasti enemmän itseohjautuvuuden, mediataitojen ja vastavuoroisuuden merkitystä verkko-opiskelussa. Opiskelijoilla vastauksissa oli enemmän hajontaa, mutta tämä tulos saattaa selittyä sillä, että opiskelijoita oli lähes viisinkertainen määrä opettajiin verrattuna.

KUVIO 18. Tärkeimmät ominaisuudet (%) verkko-opiskelussa

Portaanpään verkkoympäristön sisältöä pyrittiin tutkimuksen aikana muokkaamaan käyttäjiltä saadun palautteen mukaan. Arviointivaiheen kyselyissä ja fokusryhmäkeskustelussa pysähdyttiin miettimään, millaista sisältöä verkkoympäristöön haluttaisiin. Moni opiskelija oli kokenut, että materiaalipankin luominen jo opintojen alussa auttaisi huomattavasti tiedonhaussa. Tulosten mukaan verkkoon voisi koota valmiita linkkejä luotettaviin lähteisiin, työssäoppimisen ja näyttöjen ohjeistusta, kaikki tarvittavat lomakkeet, luentomateriaalit tai luentoja syventävää materiaalia tiedotusta ja ajankoh- taisia asioita unohtamatta.

Veräjään pitäisi saada teorialtietoa. Oppilaille on linjakohtaiset sivut, mutta siellä ei ole paljon mitään teoriaa. Olisi myös mukava saada enemmän hyödyllisiä linkkejä ammattiin liittyen. Mielestäni veräjään pitäisi saada myös enemmän ajankohtaista tietoa, esim. tehtävien palautus- ja tenttipäivämääristä. (opiskelija)

Esimerkiksi kaikki lomakkeet voisi mielestäni olla saatavilla verkossa. Näin ei tulisi sähköposti ym. ongelmia. Verkkoon voisi laittaa myös vinkkejä työhön ja työssäoppimiseen. (opiskelija)

Just sitä pankkia mietin. Siellä vois olla. Ois hirmu hyvä, jos olis vaikka lauluja, loruja, pelejä, leikkejä... jottain semmosta. Saisit sieltä katella itselle joihinkin näyttöihin ja muihin tehtäviin. Sieltä sais etsittyä. Säästäis aikaa huomattavasti. (opiskelija)

Verkkoympäristön käytön tulevaisuutta Portaanpäässä hahmoteltiin sekä kyselyn että fokusryhmäkeskustelun avulla. Yleisesti oltiin sitä mieltä, että jokaisella opiskelijalla pitäisi olla mahdollisuus saada laadukasta verkko-opetusta osana tutkintoa. Kaikki olivat myös yhtä mieltä siitä, että verkko-opiskelumahdollisuus tarjoaisi opiskelijalle

paremmat mahdollisuudet henkilökohtaistaa opintonsa. Aikuisopiskelijoista 75 prosenttia ja nuorista 34 prosenttia vastasi, että todennäköisesti suorittaisi osan opinnoistaan verkossa, jos siihen olisi mahdollisuus. Sitä mieltä, että opetukseen tulisi aina sisältyä vaihtoehtoisesti verkkokurssina suoritettavia kursseja tai että verkko-opiskelu pitäisi olla opiskelijalle mahdollista teoriaopinnoissa, oli noin 60 prosenttia aikuisista ja 30 prosenttia nuorista. Aikuisopiskelijoista 95 prosenttia oli edelleen sitä mieltä, että työssäoppimisen ohjausta tulisi tarjota verkkoympäristössä, kun taas nuorista vain hieman alle puolet koki sen tärkeäksi tai erittäin tärkeäksi.

Sekä aikuiset (90 %) että nuoret (73 %) kokivat, että tietotekniikan ja verkkoympäristön käytön hallitsemisesta tulee olemaan hyötyä tulevassa työssä lastenohjaajana. Tätä tulosta tukee myös Ruuskasen (2008, 78–79) selvitys lastenohjaajan osaamistarpeista. Opettajat kokivat, että jo opintojen henkilökohtaistamisen tarve pakottaa lisäämään verkkoympäristön käyttöä. Aikuisopiskelijoille oli aivan tutkimuksen loppuvaiheessa alettukin hahmottelemaan kurssipaketteja, joiden avulla pystyisi opiskelemaan enemmän etäopintoina ja osan kursseista voisi mahdollisesti suorittaa tulevaisuudessa verkkoympäristön kautta. Nämä kurssipaketit löytyisivät verkkoympäristöstä ja olisivat ikään kuin vaihtoehtoisia malleja opintojen suorittamiseen. Sekä opettajat että opiskelijat olivat sitä mieltä että verkkoympäristön käyttö tulee lisääntymään tulevien vuosien aikana ja todennäköisesti lähiopetus tulee vähenemään. Kukaan ei kuitenkaan ollut valmis kokonaan luopumaan lähiopetuksesta.

... Että olis sekä sitä lähiopetusta, joka sopii ehdottomasti paremmin kaikille jollain tavalla... ja sitte taas ois verkkokursseja, jotka helpottaa epäilemättä jossakin vaiheessa meitä kaikkia. Semmonen sopiva keskitie, jossa ois jotakuinkin hyvä olla...(opettaja)

Varmaan koko ajan lähiopetus vähenee. Ja aika huonolta kuulostaa semmonen. Sitte jos on semmosia oppilaita, jotka tarvii sen lähiopetuksen, että oppii jotakii. (opiskelija)

Verkkoympäristön käyttöönottoa hidastavia tekijöitä olivat fokusryhmän mukaan normaali muutosvastarinta, joka nousee esille, kun jotain uutta toimintatapaa yritetään ottaa käyttöön. Kun tämä muutosvastarinta yhdistetään omaan tekniseen epävarmuuteen, käyttöönoton prosessi hidastuu vääjäämättömästi. Kun monella opiskelijalla ovat tietotekniikan käyttötaidot alkutekijöissä, ei ole ihme ettei verkkoympäristön käyttö alussa houkuta tai se jopa pelottaa. Tämän myönsivät monet tutkimuksen toimijoista.

Siinä on joku selittämätön muutosvastarinta... että on niin paljon kaikkee muutakin uutta. (opettaja)

Minnuu pelottaa se, että sieltä ite hävittää kaiken. (opiskelija)

Toimintatutkimuksen aikana uuden koulutusinnovaation omaksumisessa on edistytty pienin askelin. Ulkoisen muutospaine muuttui vähitellen sisäiseksi ja mitä useampi opettaja tai opiskelija verkkoympäristöä kokeili ja käytti, sitä nopeammin yksittäisten ihmisten hiljainen tieto innovaation olemuksesta kasvoi. Pientä innostuneisuutta oli tutkimuksen loppuvaiheessa näkyvissä niin opiskelijoissa kuin opettajissakin:

Niin, esimerkiksi nämä meidän vihkoset... kun me on nyt jonkun verran tehty näitä opintoaineistoja vihkojen muotoon, joissa sitten välillä on myös ehkä semmosia tehtävälaatikoita ja muuta ja välillä sitä tekstiä... että ne löytyis sieltä koneelta. Nyt ne on vielä vihkoina. Ja loppujen lopuks ei hirveen iso työ oliskaan niitä siirtää, koska ne on meillä koneella. (opettaja)

Verkkokurssit on kivempia, kun pelkkä luokassa istuminen.(opiskelija)

Kun on oppinut verkkoympäristön käytön, se on erittäin kätevä tapa opiskella. (opiskelija)

7 UUSI TOIMINTAKULTTUURI

Tässä luvussa kootaan tutkimuksen tuloksia ja hahmotellaan verkkoympäristön tulevaa käyttöä Portaanpäässä. Ensimmäisessä luvussa keskitytään siihen, kuinka verkkoympäristöä voidaan hyödyntää ohjauksen ja opetuksen tukena. Lisäksi pohditaan mitä hyötyä verkkoympäristön käyttöönotosta on ja millaisia käyttömahdollisuuksia verkkoympäristölle voisi olla Portaanpäässä.

Toisessa luvussa tarkastellaan kehittyvää toimintakulttuuria Portaanpäässä. Pohditaan miten muutosprosessi etenee ja mitä uusi toimintakulttuuri merkitsee opettajalle. Lopussa tuodaan esille myös verkkoympäristön käyttöönotosta organisaatioon ja oppilaitoksen johtoon suuntautuvia muutospaineita.

7.1 Verkkoympäristön hyödyntäminen opetuksessa ja oppimisessa

Verkkoympäristön hyödyntäminen ohjauksessa ja opetuksessa vaihteli eri toimijoilla tutkimuksen aikana suuresti. Verkkoympäristöä oli käytetty joko sähköisen ilmoitustaulun omaisesti, tehtävän palautukseen tai sulautettuna osaksi lähiopetusta esimerkiksi materiaalipankkina tai verkossa olevina oppimistehtävinä verkossa. Myös yksittäisiä verkkokursseja ja verkkotenttejä kokeiltiin. Moni opettaja koki edenneensä vaatimattomin askelin tai etteivät hänen tekniset taitonsa riittäneet uuden opetusmenetelmän omaksumiseen tällä hetkellä. Kuitenkin jokainen opettaja oli omalla tavallaan osallistunut verkkoympäristön käyttöönottoon, useimmat ainakin tehtävänpalautuksia vastaanottamalla verkkoympäristössä.

Tervolan (2003, 12) muotoilemien verkko-opetuksen tasojen mukaisesti Portaanpäässä on tutkimuksen loppuun mennessä edetty melko pitkälle. Ensimmäisen tason materiaalipankki on nyt tuttu lähes jokaiselle opiskelijalle ja opettajalle. Viestintäkanavana verkkoympäristöä on käytetty muutamien ryhmien kanssa ja oppimista ohjaavaa materiaalia on verkkoympäristössä ollut useilla kursseilla. Verkkoympäristöä osataan siis hyödyntää muun opetuksen tukena. Varsinaisia verkkokurssejakin on kokeiltu, muttei niissä vielä ole hyödynnetty kehittyneempiä yhtäaikaista verkkoviestinnän tapoja, kuten videoneuvotteluja tai multimediaa. Periaatteessa siis vain viimeinen ja viides taso eli virtuaalioppilaitos on Portaanpäässä kokeilematta.

Veräjään on tehty ammatillisen koulutuksen pääveräjän alle jokaiselle Portaanpään koulutusosalalle omat veräjänsä. Näihin veräjiin on koottu kuhunkin koulutukseen liittyvää materiaalia sekä luotu jokaiselle ryhmälle omat veräjänsä. Tutkimuksen edetessä Veräjiä muokattiin suullisen palautteen ja käytännön kokeilujen myötä tulleen tiedon pohjalta. Haasteellisinta veräjien muokkaamisessa ja järjestämisessä on ollut se että ne saataisiin käyttäjille selkeiksi ja helppokäyttöisiksi. Oppimappia hyödynnettiin opettajasta riippuen hyvin eri tavoin. Työssäoppimiseen ja ammattiosaamisen näyttöihin tai tutkintotilaisuuksiin liittyvät asiakirjat ja muut tiedotteet ovat nyt saatavilla sähköisessä muodossa Veräjässä. Työssäoppimisen ja ammattiosaamisen näyttöjen tai tutkintotilaisuuksien ohjaamista verkkoympäristössä kokeiltiin tutkimuksen aikana eri opiskelijaryhmien kanssa eri mittakaavassa.

Opetusalan koulutuskeskuksessa on laadittu arviointikriteerit, joka on suunnattu oppilaitosten kehittäjille ja opettajille, jotka suunnittelevat työssäoppimisen www-sivujen kehittämistä. Arviointikriteerit antavat tukea työssäoppimisen verkkosivujen laatijalle ja toimii tarkistuslistana sen kehittämistä varten. Sivustolta löytyy muun muassa työssäoppimisen verkkosivuston sisällölliset, terminologiset, tyylilliset ja tekniset suositukset ja valinnat sekä ohjeita verkkosivustojen luomiseen, ylläpitoon ja päivitykseen. (Frisk & Teittinen 2007). Ohjeiden mukaisesti opistossa olisi nimettävä vastuhenkilö tai -henkilöitä huolehtimaan siitä, että opiskelijoilla, opettajilla ja kenties jatkossa jopa työpaikkaohjaajilla on riittävät valmiudet verkossa työskentelyyn (Frisk & Antila 2004, 21–23). Esimerkiksi aikuisopiskelijaryhmältä saadussa palautteessa nousi esille selkeä tarve työssäoppimisen verkko-ohjaukselle jatkossakin. Näiden opetusalan koulutuskeskuksen ohjeiden ja tämän tutkimusten tulosten avulla voisimme seuraavaksi Portaanpäässäkin jatkaa verkkoympäristömme kehittämistä työssäoppimisen osalta.

Opiskelijoiden ja opettajien mielipiteet siitä, mitkä ovat verkkoympäristössä työskentelyn tärkeimmät ominaisuudet, erosivat selkeästi toisistaan. Tulos saattaisi selittyä sillä, että opettajat tiedostivat itseohjautuvuuden ja mediataitojen olevan erittäin tärkeitä verkko-opiskelun onnistumisen näkökulmasta, sillä monella heistä oli myös omaa kokemusta verkko-opiskelijana. Voisi myös kuvitella, että monelle nuorelle opiskelijalle mediataidot olisivat jo arkipäivää, eivätkä he siitä syystä korostaisi niiden merkitystä vastauksissaan. Käytäntö on kuitenkin osoittanut, etteivät nuoret oikein ymmärrä mitä mediataidot ovat ja tämän opettaminen heille olisikin erittäin tärkeää. Jokaiselle opettajalle lienee tuttua, että etsiessään tietoa nuori opiskelija avaa haku-koneen ja ottaa tarvitsemansa tiedot ensimmäisestä silmiensä eteen avautuvasta hakutuloksesta. Muutaman aikuisopiskelijan kanssa on taas törmätty siihen, että he

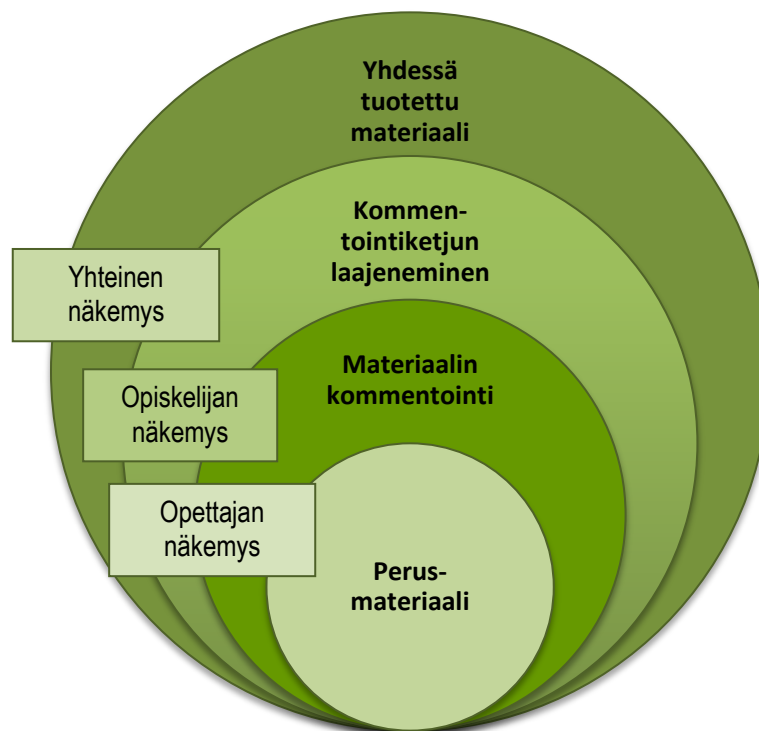
uppoutuvat etsimään tarvitsemaansa tietoa Internetin syvyyksiin osaamatta rajata lähteiden määrää tai luotettavuutta. Vuorovaikutustaidot verkkoympäristössä ja itseohjautuvuus ovat asioita, joita voi oppia vain verkkoympäristössä toimiessa ja näihin vaikuttaa suuresti myös opettajan tai ohjaajan panos sekä se, että verkkokurssi on hyvin suunniteltu.

Oppimateriaalia olisi rakennettava verkkoympäristöön siten, että oppimisympäristö olisi opiskelijoita innostava ja aktivoiva. Kun opinnot ovat alkuvaiheessa, valmiiksi muokatun materiaalin määrä voi olla suuri. Oppijan edetessä ja asiantuntijuuden kasvassa tietojen syventäminen verkkoympäristössä voi tapahtua myös dialogin keinoin tai toisten oppijoiden luomaa materiaalia arvioiden. Tällöin myös yhteistoiminnallisuuden merkitys kasvaa ja oppiminen syvenee. Oppijoiden eri opiskeluvaiheet on syytä huomioida, jotta pystytään suunnittelemaan mielekkäitä oppimistehtäviä ja onnistutaan säilyttämään osallistujien aktiivisuus koko kurssin ajan. Opiskelijoiden sitoutumista voidaan lisätä esimerkiksi ohjaamalla opiskelijoita jakamaan vastuuta teknisen osaamisen perusteella tai vuorotellen esimerkiksi teemoittain vaihtuvien pienryhmätehtävien vetäjinä. (Vuorisalo & Mäkinen 2007, 28.)

Kurssikokonaisuutta verkkoympäristöön suunnitellessa kannattaa huomioida kurssiin liittyvä hallinnointi, sekä miten ja kuka mistäkin kurssin aikana vastaa. Aikataulu ja kurssin yleiset pelisäännöt sekä se miten opiskelijat perehdytetään, ovat kurssin onnistumisen kannalta tärkeitä asioita. Monelle opiskelijalle oman aikataulun luominen ja siinä pysyminen saattaa olla aivan uusi ja outo asia. Perinteiseen luokkaopetukseen verrattuna sosiaalinen vuorovaikutus saa verkossa uuden luonteen. Verkossa sanallinen viestintä toteutetaan kirjoittamalla, jolloin sanaton viestintä jää pois ja viestin tulkitseminen on haastavaa. Ohjeistus ja muistuttaminen kirjallisen viestinnän pelisäännöistä onkin ensiarvoisen tärkeää jokaisen kurssin alussa. Vuorovaikutukseen perustuva oppiminen voi parhaimmillaan synnyttää uutta tietoa koko opiskelijaryhmälle. Oma vaikutuksensa kurssin onnistumiseen ja ilmapiiriin on niin ryhmän dynamiikalla kuin opettajan ohjaustavallakin. Opettajalla on suuri vastuu siitä, että palaute on asiallista, ymmärrettävää ja selkeää.

Tutkimuksen kuluessa huomioitiin moneen otteeseen se, että toimijat kaipasivat vinkkejä siihen, kuinka verkkoympäristöä voisi hyödyntää enemmän opetuksen ja oppimisen tukena. Kuvion 19 mukaisesti opettajan verkkoympäristöön kokoamaa materiaalia voitaisiin koota verkkoympäristöön yhdessä opiskelijoiden kanssa. Opiskelijat perehtyvät ensin materiaaliin ja sen jälkeen kommentoivat ja arvioivat sitä lukien myös muiden opiskelijoiden materiaalista antamaa palautetta. Samalla kun opiskelijat anta-

vat palautetta materiaalista, tulevat esille myös kunkin omat näkemykset opiskeltavasta asiasta. Toisten palautetta lukiessa ja siihen vastattaessa syntyy vuorovaikutusta oppijoiden välillä ja samalla rakennetaan yhteistä näkemystä asiasta. Opettajan tuomaa materiaalia voidaan laajentaa siten, että kukin opiskelija tuo yhteiseen käyttöön aihetta tukevaa lisämateriaalia. Kun opiskelija perustelee, miksi itse tuotu materiaali on merkityksellistä ja aiheeseen sopivaa, hän samalla syventää oppimistaan. Näin syntyy lopputuloksena yhdessä tuotettua materiaalia, jota voidaan hyödyntää opiskelun tukena myöhemminkin. (Soila & Tervola 2003, 62–64.)

KUVIO 19. Yhdessä rakentuvan verkkomateriaalin malli (mukaellen Soila ja Tervola 2003, 67)

Verkkoympäristön kehittämisessä kannattaa hyödyntää niin opettajien kuin opiskelijoiden mielipiteitä ja kokemuksia. Tämänkin tutkimuksen aikana sekä opettajat että opiskelijat pohtivat, että mikä on verkkoympäristön käyttöönoton lisäarvo opettamiselle ja opiskelulle. Lähtökohta täytyy olla sama kuin missä tahansa muussakin opetuksessa: on huomioitava oppimisen tavoitteet ja kohderyhmä, jolle verkko-opintoja tai verkko-ohjausta tarjotaan. On tärkeää huomioida verkkoympäristöön tuodun aineiston selkeys sekä navigoitavuuden helppous etenkin opiskelijoiden näkökulmasta. Verkkoympäristön tai -kurssin suunnittelijan on varauduttava ohjeistamaan opiskelijoita teknisesti, perustelemaan toimintatapoja sekä huomioimaan oppijoiden motivointi ja sitouttaminen.

7.2 Kehittyvä toimintakulttuuri

Palmgren-Neuvonen (2009, 123) toteaa, että opettajalle asetetaan liiankin suuria tavoitteita teknologian opetuskäyttöön ottamisessa. Monen opettajan mielessä on varmasti pyörinyt tämänkin tutkimuksen aikana seuraavaa:

Mutta sitten kun sitä lähdit tuomaan tätä systeemiä tähän taloon tietysti ajattelin että hyvä että joku tekee tämän. Että pakkohan meidän on olla mukana tässä kehitystyössä. Mutta hyvin heikosti ite oon ollut siihen paneutumassa. Että jotakin on tehny mutta ihan hirveen paljo enemmän olisin voinut tehdä.

Aiemmissa tutkimuksissa on todettu, että pelkän teknologian tuominen kouluun ei yleensä muuta toimintakulttuuria pitemmän päälle, vaan toiminta palaa helposti entiselleen, kun uutta tekniikkaa on kokeiltu. Pysyvämpi muutos saadaan aikaan, kun teknologia valjastetaan muutoksen välineeksi ja sen avulla tuetaan uusien pedagogisten mallien käyttöönottoa tai kriittistä suhtautumista omaan työhön. (Kumpulainen & Lipponen 2010, 14.)

Rogersin (1995) koulutusinnovaation diffuusioprosessin kuvaus selittää muutosprosessin eri vaiheita. Myös monesta suomalaisesta tutkimuksesta (mm. Mäkelä 2010; Mölsä 2005; Palmgren-Neuvonen 2009) löytyy aivan samansuuntaisia tuloksia: uuden teknologian käyttöönotossa on edettävä pienin askelin ja kaikilta toimijoilta ei voi edellyttää samanlaista innostusta asiaan. Osa innostuu nopeammin kuin toiset, mutta vähitellen kaikki lähtevät mukaan muutokseen. Haasteet ja hitaus verkkoympäristön käyttööntämisessä tuntuvat johtuvan koulukulttuurin ja pedagogiikan vähäisestä muutoksesta ja siitä, ettei opettajilla ole riittäviä pedagogisia malleja teknologian haltuunottoon osana opetusta. Innovaation käyttöönotto oppilaitoksessa leviää sitä nopeammin, mitä enemmän asiaan perehtyneiden opettajia on. Parhaiten tukea uuden omaksumiseen antavat läheiset työtoverit. Myös työparina työskenteleminen ja tehtävien sekä asiantuntijuuden jakaminen parantaa ja nopeuttaa innovaation käyttöönottoa. Tämä edellyttää uudennlaisia ja joustavia työ- ja opetusjärjestelyjä sekä oikeanlaisien resurssien kohdistamista opetushenkilöstöön. (Kuittinen 2004, 23; Mölsä 2005, 19; Verkko-opetuksen kehittäminen ja vakiinnuttaminen 2005, 35.)

Kontturin ja Niemen (2003, 114) hahmottelema innovaation omaksumisprosessi oppilaitoksessa on toteutunut Portaanhäällä kuvauksen mukaisesti. Käyttökokemusten jakaminen ja niistä puhuminen toi mukanaan uusia käyttäjiä ja näin prosessi eteni vähitellen. Prosessin edetessä on väijäämätöntä, että koko organisaatio alkaa muuttaa toimintatapojaan. Muutos yhden opettajan tai opiskelijan näkökulmasta saattaa näyttää pieneltä, mutta kokonaisuutena on saatu paljon aikaan. Oleellista onkin poh-

tia, minkä lisäarvon verkkoympäristö antaa opetukselle ja oppimiselle. Jokainen opettaja omaksuu verkkoympäristön käytön eri tavoin ja eri nopeudella, mutta siihen vaikuttaa ennen kaikkea se, millaisen hyödyn he kokevat saavansa siitä nykyiseen toimintaansa verrattuna (Rogers & Skott 1997). Samalla tavoin myös opiskelijat pohtivat uuden koulutusinnovaation käyttöönottoa. Moni opiskelija toi tutkimuksen aikana esille sen, että kun oli oppinut verkkoympäristön käytön, se helpotti jollain tavoin oppimista.

Opettajalle verkkoympäristö työvälineenä antaa niin mahdollisuuksia kuin haasteita-kin.

Minähän innostuin siitä ensin ja halusin tehdä töitä siellä verkossa. Itse oon osallistunut verkkokursseille ja ne on ollu hienoja... ja joskus huonojakin kyllä. Mutta sitten kun sitä on ruvennu tekemään, on huomannu ja että aikaa menee aivan mielettömästi. Et se ei oookkaan samanlainen se kurssi kun menisit tunnille sitä pitämään. Siinä joutuu miettimään sitä paljon enemmän. Se alku vie hirveesti. Että varmaan kun oppii luomaan sen kurssin niin sitten tietää että mitkä toimii. Nytkin mulla on jo tapahtunu silleen että kun vedin ensin yhden kurssin nuorille ja sitten vedin sen saman aikuisille, niin se tehtiin jo toisella tavalla. Et se vaan vaatii sen ajan että saa toimimaan ja hioo sen kuntoon.

Opettajan on hyväksyttävä olevansa tällä saralla elinikäinen oppija. Kaikkein tärkeintä lienee, että niin opettajat kuin opiskelijatkin sitoutuvat muutoksen läpiviemiseen ja uudenlaisen työtavan oppimiseen. Sitoutumiseen voidaan vaikuttaa perustelemalla verkkoympäristön käyttöönottoa ja sen tuomaa lisäarvoa opetukseen sekä tuomalla esiin onnistuneita kokemuksia verkkoympäristön käytöstä. Erityisesti on painotettava, että verkon hyödyntämisessä on tärkeää edetä vähitellen.

Tutkimuksen edetessä tuli ilmi, että verkkoympäristön vastuuhenkilön tai vastuuhenkilöiden työnkuva, resurssit ja vastuut olisi määriteltävä selkeästi, jotta opiskelijoilla, opettajilla ja organisaatiolla on mahdollisuus toimia verkkoympäristössä ja saada tarvitsemansa tuki juuri silloin kun sitä tarvitsee. Moni opettaja kertoi kyse-lyssä tarvitsevansa tukea ja osallistuvansa mielellään esimerkiksi verkkopajaan, jossa voisi tuettuna siirtää materiaalia ja suunnitella kursseja verkkoympäristöön. Myös opiskelijat kokivat tarvitsevansa tukea verkkoympäristössä työskentelemiseen. Opiskelijoiden teknisistä taidoista ja valmiuksista työskennellä verkkoympäristössä tulee huolehtia heti koulutuksen alussa. Lisäksi aina ennen verkko-ohjausta tai verkko-työskentelyä on muistettava hoitaa perehdytys kunnolla ja varmistaa, että oppimisympäristö toimii oikein. Verkossa työskentely ei onnistu, jos toimijat turhautuvat esimerkiksi siihen, etteivät pääse oikeaan oppimistilaan vain sen takia, ettei heille ole muistettu lisätä sinne oikeuksia tai työtilaa saa etsiskellä. (Työssäoppimisen verkko-ohjaus 2003, 24–27.)

Opettajat kokivat verkkoympäristön käyttöönoton vaativan alussa erityisen paljon aikaa. Samanlaisia alkuvaiheen haasteita on löytänyt myös Kuittinen (2004, 12–13) kootessaan Verkkosalkku-projektiin osallistuneiden opettajien kokemuksia. Alun epävarmuuden lisäksi haasteita alkuvaiheeseen tuovat ajanhallinta ja suunnittelutyön raskaus. Tähän tutkimukseen osallistuneet opettajat uskovat oman pedagogisen osaamisensa riittävän. Pedagogisen osaamisen puute ei varmasti tullut tämän tutkimuksen aikana näkyviin täysimääräisenä, sillä verkkokursseja on Portaanpään verkkoympäristössä vedetty vain muutama.

Ensiarvoisen tärkeää minkä tahansa opetusteknologian hyödyntämisessä on sen tekninen toimivuus. Opettajan on varauduttava myös siihen, ettei teknologia toimi-kaan luokkatilanteessa. Tämän varalta on opettajalla hyvä olla olemassa varasuunnitelma eli kärjistäen: liidut, tussit ja kalvot on oltava aina mukana teknisten ongelmien varalta (Ilomäki & Lakkala 2006, 195). Loppujen lopuksi oppilaitoksen johdon vastuulla on huolehtia siitä, että verkko-opetusta ja -opiskelua varten on olemassa tarkoituksenmukaiset tilat, laitteet ja ohjelmat. (Verkko-opetuksen kehittäminen ja vakiinnuttaminen 2005, 35). Seuraava askel Portaanpäässä onkin tietostrategian päivittäminen ajan tasalle tutkimuksen tulosten ja tutkimuksen toimijoilta saadun palautteen mukaisesti.

8 PÄÄTÄNTÄ

Verkkoympäristön käyttöönotto on Portaanpään kristillisessä opistossa tehty. Alkuahdistus on koettu. Opetuksen toimintakulttuuri ja -ympäristöt muuttuvat vähitellen ja nyt olemassa oleva verkkoympäristö antaa mahdollisuuden laajentaa oppimisympäristö myös verkkoon. Mitä se sitten tuokaan tullessaan, jää nähtäväksi. Näihin kollegan lämpimiin kiitossanoihin kiteytyy luontevasti tämän tutkimuksen kulku:

Minä haluan kiittää sinua tästä työstä minkä oot näitten vuosien aikana tehny tästä verkkoympäristön kehittämisestä. Ilman tätä sinun paneutumista me oltaisiin aika tavalla nollapisteessä tässä kohdassa. Ja varmasti se on monta kertaa ollu ”kivireen vetämistä”. Sinä oot yrittäny järjestää meille koulutuspäiviä ja sinne on tullu yks tai kaks ja sitten ei oo käyny ja on siirretty ja taas ei oo tullu ketään. Niin tarpeellista kun se on. Että kyllä sulta on paljo vaatinu että oma motivoituneisuus on säilyny. Että kiitos ja arvostan tätä työtä!

Tutkimuksessa kerättiin tietoa verkkoympäristön käyttöönotosta ja mukanaan tuomasta toimintakulttuurin muutoksesta. Toimintakulttuurin muutos vaatii paljon aikaa. Muutos pienessä kansanopistossa saattaa kuitenkin olla vaivattomampaa kuin se suuressa yksikössä olisi. Toimintakulttuurin muutos vaatii kaikkien osallisuutta ja myös koulun perinteillä sekä johtamiskulttuurilla on muutoksessa merkittävä vaikutus. Pelkästään uuden teknisen innovaation, tässä tapauksessa verkkoympäristön, käyttöönotto ei tuo mukanaan pysyvää toiminnan muutosta. Muutokseen tarvitaan teknologian lisäksi muutoksia kaikissa toimijoissa, jotka uutta tekniikkaa käyttävät.

Tutkimusta tehtiin toimintatutkimuksena niin, että tutkija toimi itse verkkoympäristön yhtenä käyttöönottajana omassa oppilaitoksessa. Tutkimuksen luotettavuutta pyrittiin lisäämään triangulaatiolla ja saamaan näin tutkittavasta prosessista mahdollisimman kokonaisvaltainen näkemys. Aineistoa kerättiin tutkijan havainnoinnin, kyselyjen ja fokusryhmäkeskustelun avulla. Näin saatiin monipuolista aineistoa, joka teemoiteltiin ja kirjoitettiin toimintatutkimuksen neljän vaiheen, orientointi-, perehdytys-, toiminta- ja arviointivaihe, mukaiseen järjestykseen. Tulosten perusteella hahmoteltiin verkkoympäristön hyödyntämismahdollisuuksia opetuksessa ja oppimisessa sekä kehittyvää toimintakulttuuria Portaanpäässä.

Portaanpäässä verkkoympäristön käyttö aloitettiin siten, että ensimmäinen askel kullekin opettajalle oli pieni ja helppo, esimerkiksi materiaalin tai tiedotusten siirtäminen valmiiseen verkkoympäristöön. Tämä on riittänytkin monelle opettajalle eivätkä he ole kokeneet verkkoympäristöä muutoin tarvitsevana. Vastaavasti opiskelijalle ensimmäinen tutustuminen verkkoympäristöön on ollut esimerkiksi tehtävien palautus verkon kautta tai luentomateriaalin, tiedotteiden ja tehtävien löytäminen verkkoympäristöstä.

Tuloksista voidaan todeta, että useimmat toimijat olivat sitä mieltä, ettei verkkoympäristö saa kokonaan syrjäyttää lähiopetuksen merkitystä. Varsinkin opettajat kokivat, että oman opetuksen tukeminen verkkoympäristön avulla, toisin sanoen sulautuva oppiminen, saattaisi olla seuraava askel verkkoympäristön hyödyntämisessä. Loppujen lopuksi verkkoympäristön käyttöönotossa on kyse pedagogiikan kehittämisestä. Pedagogiikan kehittämiseen pääsemme Portaanpäässä, kun verkkoympäristön tekniset ominaisuudet on omaksuttu.

Suhtautuminen verkkoympäristön käyttöön opiskeluvälineenä muuttui lähes kaikilla opiskelijoilla, eniten aikuisopiskelijoilla, tutkimuksen aikana myönteisemmäksi. Vaikuttavimmiksi tekijöiksi verkkoympäristön käyttöönoton prosessissa kaikki toimijat nostivat sen vaatimat ajan, resurssien ja teknisen osaamisen puutteen. Verkkoympäristön käyttöönotosta täytyisi löytää lisäarvoa opetukselle ja oppimiselle niin, että hyödyt voitaisiin konkreettisesti todeta. Tämä jouduttaisi toimintakulttuurin muutosta innovaation omaksumisprosessin mukaisesti oppilaitoksen sisällä.

Muutospaineita opetusteknologian käyttöön tulee oppilaitokseen ulkoapäin sekä yhteiskunnan teknillistymisen että muuttuvien oppimiskäsitysten ja oppimiskulttuurin myötä. Toisaalta voi olla myös niin, että uusi teknologia osaltaan muokkaakin opetus- ja oppimiskulttuuria ja vaatii niitä uudistumaan. Muutosprosessi etenee vääjäämättömästi, mutta on hidasta ja se vaatii kaikilta toimijoilta osallisuutta. Koko yhteiskunnan koulutusjärjestelmässä se tarkoittaa, että jokaisen oppilaitoksen ja organisaation on siihen osallistuttava ennen kuin se saadaan juurrutettua koko yhteiskuntaan. Me Portaanpäässä teemme tässä suuressa muutoksessa oman pienen siivumme.

Ei pidä unohtaa, että koulutamme Portaanpäässä juuri niitä työntekijöitä, jotka tulevaisuudessa kasvattavat ja opettavat lapsia, joiden oletetaan omaksuvan uudet tekniset ympäristöt osana normaalia arkipäivää. Jos Portaanpäästä valmistunut lastenohjaaja osaa toimia verkkopohjaisissa oppimisympäristöissä ja hallitsee mediataidot, on todennäköistä, että hänen kasvattamansa lapsetkin omaksuvat nämä. Meille

uudenlaisen toimintamallin omaksuminen on 2000-luvun lapsille helppoa, jos lähikasvattajina toimivat aikuiset antavat heille sellaisen toimintamallin. Opiston tehtävä ei olekaan pelkästään kasvattaa opiskelijoista tulevaisuuden yhteiskunnassa pärjääviä aikuisia, vaan samalla vaikutamme osaltamme siihen millaiseksi tulevaisuuden yhteiskuntamme ja maailmamme muodostuu.

LÄHTEET

Aikuiskoulutuspolitiikka Suomessa 2010 -luvun alkuvuosina. Opetusministeriö. Aikuiskoulutusneuvosto 2008. Aikuiskoulutusneuvoston julkaisuja 19/2008 [viitattu 10.5.2009]. Saatavissa:

http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Koulutus/aikuiskoulutus_ja_vapaasivistus/lomakkeet_ja_paeaetoekset/asiakirjat/Aikuiskoulutuspolitiikka_Suomessa_2010_luvun_alkuvuosina.pdf

Eskola, J. & Suoranta, J. 2000. *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. Tampere: Vastapaino.

Frisk, T. & Antila, P. 2004. *Kohti työssäoppimisen hyviä käytäntöjä*. Educa-Instituutti Oy. Helsinki: Edita Prima Oy.

Friks, T. & Teittinen, A. 2007. *Työssäoppimisen toimintamalleja*. Educa-Instituutti Oy. Vammala: Vammalan Kirjapaino.

Heikkilä, J. 1995. *The diffusion of a learning intensive technology into organisations: the case of personal computing*. Helsinki: Helsinki School of Economics and Business Administration.

Heikkinen, H. L. T. 2007. Toimintatutkimus – toiminnan ja ajattelun taitoa. Teoksessa Aaltola, J. & Valli, R. (toim.) *Ikkunoita tutkimusmetodeihin I. Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle*. Jyväskylä: PS-kustannus. 2. korjattu ja täydennetty painos, 196–211.

Heikkinen, H. L. T. & Jyrkämä J. 1999. Mitä on toimintatutkimus? Teoksessa Heikkinen H. L. T. & Huttunen R. & Moilanen P. (toim.) *Siinä tutkija missä tekijä. Toimintatutkimuksen perusteita ja näköaloja*. Jyväskylä: WSOY, 26–62.

Heikkinen, H. L. T. & Rovio, E. 2007. Toimintatutkimuksen raportointi. Teoksessa Heikkinen H. L. T. & Rovio E. & Syrjälä L. (toim.) *Toiminnasta tietoon. Toimintatutkimuksen menetelmät ja lähestymistavat*. Helsinki: Kansanvalistusseura. 2. tarkistettu painos, 114–130.

Heikkinen, H. L. T. & Rovio, E. & Kiilakoski, T. 2007. Toimintatutkimus prosessina. Teoksessa Heikkinen H. L. T. & Rovio E. & Syrjälä L. (toim.) *Toiminnasta tietoon. Toimintatutkimuksen menetelmät ja lähestymistavat*. Helsinki: Kansanvalistusseura. 2. tarkistettu painos, 78–93.

Heikkinen, H. L. T. & Syrjälä, L. 2007. Tutkimuksen arviointi. Teoksessa Heikkinen H. L. T. & Rovio E. & Syrjälä L. (toim.) *Toiminnasta tietoon. Toimintatutkimuksen menetelmät ja lähestymistavat*. Helsinki: Kansanvalistusseura. 2. tarkistettu painos, 144–161.

Hein, I., Ihanainen, P. & Nieminen, J. 2000. *Tunne verkko*. Ote-lehti – opetus ja teknologia 1, 4–8.

Helakorpi, S. & Mahlamäki-Kultanen, S. 2009. Johtajuus ja koulun uusi toimintakulttuuri. Teoksessa Helander, J. (toim.) *Ammatillisen opettajan käsikirja*. Hämeen ammattikorkeakoulu. Hämeenlinna: Saarijärven Offset Oy.

Huovinen, T. & Rovio, E. 2007. Toimintatutkija kentällä. Teoksessa Heikkinen H. L. T. & Rovio E. & Syrjälä L. (toim.) *Toiminnasta tietoon. Toimintatutkimuksen menetelmät ja lähestymistavat*. Helsinki: Kansanvalistusseura. 2. tarkistettu painos, 94–113.

Huttunen, R. & Kakkori, L. & Heikkinen, H. L. T. 1999. Toiminta, tutkimus ja totuus. Teoksessa Heikkinen H. L. T. & Huttunen R. & Moilanen P. (toim.) *Siinä tutkija missä tekijä. Toimintatutkimuksen perusteita ja näköaloja*. Jyväskylä: WSOY, 111–119.

Ilomäki, L. & Lakkala, M. 2006. Tietokone opetuksessa: opettajan apu vai ongelma? Teoksessa Järvelä, S. & Häkkinen, P. & Lehtinen, E. (toim.) *Oppimisen teoria ja teknologian opetuskäyttö*. Porvoo: WSOY, 184–212.

Kalliala, E. & Toikkanen, T. 2009. *Sosiaalinen media opetuksessa*. Helsinki: Oy Finn Lectura Ab.

Kankaanranta, M. & Puhakka, E. 2008. *Kohti innovatiivista tietotekniikan opetuskäyttöä*. Kansainvälisen SITES 2006 -tutkimuksen tuloksia. © Marja Kankaanranta, Eija Puhakka ja Koulutuksen tutkimuslaitos. Jyväskylä: Jyväskylän yliopistopaino.

Kiviniemi 2007. Tulevaisuuden oppimisympäristöt. Teoksessa Leppisaari, I. & Kleimola, R. & Johnson, E. *Kolme säiettä kasvuun: verkkopedagogiikka, koulutusteknologia ja työelämäyhteys*. Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulu. A: Tutkimusraportteja. Vaasa: Oy Fram Ab, 172–189.

Koli, H. 2008. *Verkko-ohjauksen käsikirja*. Helsinki: Oy Finn Lectura Ab.

Kontturi, H. & Niemi, E. 2003. Tieto- ja viestintäteknikka osaksi oppilaitoksen arkipäivää. Teoksessa Soila, S. & Tervola, T. *Tieto- ja viestintäteknikan opetuskäytön väyliä ja karikoita*. Hämeenlinnan ammattikorkeakoulu. Saarijärvi: Saarijärven Offset Oy, 99–122.

Kopiosto. *Julkaisujen digitaalinen käyttö* [viitattu 16.10.2010]. Saatavissa: http://www.kopiosto.fi/kopiosto/teosten_kayttoluvat/julkaisujen_digitaalinen_kaytto/fi_FI/julkaisujen_digitaalinen_kaytto/

Korte, W. B. & Hüsing, T. 2006. *Benchmarking Access and Use of ICT in European Schools 2006: Results from Head Teacher and A Classroom Teacher Surveys in 27 European Countries* [verkkojulkaisu] © Empirica Gesellschaft für Kommunikations- und Technologieforschung mbH 2006 [viitattu 3.4.2010]. Saatavissa: http://ec.europa.eu/information_society/eeurope/i2010/docs/studies/final_report_3.pdf

Kuittinen, E. 2004. Kokemattoman verkko-opettajan haasteet ja selviytymiskeinot. Teoksessa Suhonen, M. (toim.) *Verkot on nostettu - tuloksia Verkkosalkku-projektista*. Savonia-ammattikorkeakoulu, Kehittämis- ja palvelukeskus. Savonia-ammattikorkeakoulun julkaisusarja D 5/2004. Kuopio: Kopijyvä.

Kumpulainen, K. & Lipponen, L. 2010. Koulu 3.0 - Kuinka teemme visiosta totta? Teoksessa Vähähyppä, K. (toim.) *Koulu 3.0*. Opetushallitus. 6-20 [viitattu 9.4.2010] Saatavissa: http://www.opi.fi/download/121845_koulu_3.0.pdf

Lankinen, T. 2010. Esipuhe. Teoksessa Vähähyppä, K. (toim.) *Koulu 3.0*. Opetushallitus. 4-5 [viitattu 9.4.2010]. Saatavissa: http://www.opi.fi/download/121845_koulu_3.0.pdf

Lapsi- ja perhetyön perustutkinto, lastenohjaaja 2009. Ammatillisen perustutkinnon perusteet. Opetushallitus. Määräys 18/ 011/ 2009. Vaasa: Oy Fram Ab.

Lauri, S. 1997. Toimintatutkimus. Teoksessa Paunonen, M., Vehviläinen, H. & Julkunen, K. (toim.) *Hoitotieteen tutkimusmenetelmiä*. Helsinki: WSOY, 114–135.

Leino, J. 1996. Toimintatutkimus: käytännön ja tutkimuksen yhdistäjä. Teoksessa Ojanen, S. (toim.) *Tutkiva opettaja 2*. Helsingin yliopiston Lahden tutkimus- ja koulutuskampus. Oppimateriaaleja 55. Tampere: Tammer-Paino, 81–89.

Leinonen, A. M. 2008. Ammatillinen opettajuus kansallisessa verkko-opetuksen kehittämishankkeessa. *Acta Universitatis Tamperensis*, 1325. Tampere: Tampereen Yliopistopaino Oy – Juvenes Print. Tampereen yliopisto. Opettajankoulutuslaitos. Väitöskirja [viitattu 25.4.2010]. Saatavissa: <http://acta.uta.fi/pdf/978-951-44-7360-9.pdf>

Leppisaari, I. & Ihanainen, P. & Nevgi, A. & Taskila, V-M. & Tuominen, T. & Saari, S. 2008. *Hyvässä kasvussa – Yhdessä kehittäen kohti ammattikorkeakoulujen laadukasta verkko-opetusta*. Helsingin yliopisto. Korkeakoulujen arviointineuvoston julkaisuja 4:2008 [viitattu 22.5.2009]. Saatavissa: http://www.kka.fi/pdf/julkaisut/KKA_408.pdf. Accessed 10.7.2008

Levonen, J. & Joutsenvirta, T. & Parikka, R. 2009. Blended Learning – katsaus sulautuvaan yliopisto-opetukseen. Teoksessa Joutsenvirta, T. & Kukkonen, A. (toim.) *Sulautuva opetus – uusi tapa opiskella ja opettaa*. Gaudeamus Helsinki University Press. Tampere: Juvenes Print, 15–23.

Lindén, S. 2008. *Valuminen keskikastiin huolettaa*. Helsingin sanomat 10.12.2008.

Linturi, H. 2003. *Toimintatutkimus*. Verkkoartikkeli / NexusDelfix [viitattu 9.5.2009]. Saatavissa: http://nexusdelfix.internetix.fi/fi/sisalto/materiaalit/2_metodit/5_actix?C:D=61566&C:selres=61566

Luoto, I. 2005. Raahattavat reppuun ja laulutunnille langattomasti? Teoksessa Luoto, I. & Leppisaari, I. (toim.) *Kasvamassa verkko-opettajuuteen*. Chydenius-instituutin selosteita ja katsauksia nro 47, 57–70.

Lämsä, H. *Kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys* [verkkojulkaisu] [viitattu 10.4.2010]. Saatavissa: http://www.edu.fi/kulttuuriidentiteetti_ja_kansainvalisyys/aikapolku/keskeiset_kasitteet

Manninen, J. 2000. Kurssikoulutuksesta oppimisympäristöihin – Aikuiskoulutuskäytäntöjen kehityslinjoja. Teoksessa *Aikuiskoulutus verkossa. Verkkopohjaisten oppimisympäristöjen teoriaa ja käytäntöä*. Helsingin yliopisto. Lahden tutkimus- ja koulutuskampus. Tampere: Tammer-Paino, 29–42.

Manninen, J. 2001. Verkko aikuisen oppimisympäristönä. Teoksessa Sallila, P. & Kalli, P. (toim.) *Verkot ja teknologia aikuisopiskelun tukena*. Aikuiskasvatuksen 42. vuosikirja, Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy, 53–73.

Matikainen, J. 2003. Aikuiskoulutus verkossa. Teoksessa *Aikuiskasvatus* 23 (1), 62–63.

Matikainen, J. & Manninen, J. (toim.) 2000. *Aikuiskoulutus verkossa. Verkkopohjaisten oppimisympäristöjen teoriaa ja käytäntöä*. Helsingin yliopisto. Lahden tutkimus- ja koulutuskampus. Tampere: Tammer-Paino.

Montonen, T. 2008. *Verkko-opiskelijan opas: kokemuksia kirjoittajakoulutuksesta*. Helsinki: Yliopistopaino.

Mäkelä, L. 2010. *Verkkokurssi opetuksen ja oppimisen kompleksisena toimintatilana* [verkkojulkaisu]. Acta Universitatis Tampereensis, 1490. Tampere: Tampereen Yliopistopaino Oy – Juvenes Print. Tampereen yliopisto. Opettajankoulutuslaitos. Väitöskirja [viitattu 25.4.2010]. Saatavissa: <http://acta.uta.fi/pdf/978-951-44-7947-2.pdf>

Mölsä, H. 2005. *Verkko-opetuksen käyttöönottoon vaikuttavia tekijöitä* [verkkojulkaisu]. Helsingin yliopisto. Viestinnän laitos. Pro gradu -tutkielma [viitattu 22.5.2010]. Saatavissa: <http://ethesis.helsinki.fi/julkaisut/val/viest/pg/molsa/verkkooop.pdf>

Nevgi, A. & Kynäslahti, H. & Vahtivuori, S. & Uusitalo, A. & Ryti, K. 2002. *Yliopisto-opettaja verkossa – taidot puntarissa. Verkko-opettajien osaamisalueiden ja tarjolla olevien tukipalveluiden kartoitus* [verkkojulkaisu]. Helsingin yliopisto. Kasvatustieteen laitos. Suomen virtuaaliyliopiston e-julkaisuja 5 [viitattu 8.5.2009]. Saatavissa: <http://www.virtuaaliyliopisto.fi/e-julkaisut/julkaisu005.pdf>

Nevgi, A. & Tirri, K. 2003. *Hyvää verkko-opetusta etsimässä. oppimista edistävät ja estävät tekijät verkko-oppimisympäristössä - opiskelijoiden kokemukset ja opettajien arviot*. Kasvatusalan tutkimuksia – research in Educational Sciences 15. Suomen kasvatustieteellinen seura. Turku: Pallosalama Oy.

Opetusministeriö. *Koulutus ja tutkimus vuosina 2007–2012*. Kehittämissuunnitelma. [viitattu 10.5.2009]. Saatavissa: [http://www.minedu.fi/OPM/Koulutus/koulutuspolitiikka/asiakirjat/kesu 2012 fi.pdf](http://www.minedu.fi/OPM/Koulutus/koulutuspolitiikka/asiakirjat/kesu%202012%20fi.pdf)

Oppimappin itseopiskelumateriaali [verkkojulkaisu] © Jyväskylän yliopisto. Koulutuksen tutkimuslaitos [viitattu 18.7.2010]. Saatavissa: <http://www.peda.net/veraaja/materiaalit/oppimappi/itseopiskelukurssi>

Oppimappin uudet ominaisuudet 3.9.2010. © Jyväskylän yliopisto. Koulutuksen tutkimuslaitos [Viitattu 18.9.2010]. Saatavissa: http://www.peda.net/img/portal/1469289/oppimappi_ohjeet_uudet_ominaisuudet_2010.pdf?cs=1283521698

Palmgren-Neuvonen, L. 2009. *Liidusta verkkoon – Tieto- ja viestintätekniikan haasteita ja mahdollisuuksia opettajan ammatillisessa kasvussa* [verkkojulkaisu]. Oulun yliopisto. Kasvatustieteiden ja opettajankoulutuksen yksikkö. Kasvatuspsykologian pro gradu -tutkielma [viitattu 9.6.2010]. Saatavissa: <http://palunen.wikispaces.com/file/view/Gradu+Palmgren+2009+Liidusta+verkkoon2.pdf>

Parviainen, L. 2005. Fokusryhmät. Teoksessa Ovaska, S., Aula, A. & Majaranta, P. (toim.) *Käytettävyydestutkimuksen menetelmä*. [verkkojulkaisu]. Tampereen yliopisto. Tietojenkäsittelytieteiden laitos B-2005-1. 53–62. [viitattu 22.5.2010]. Saatavissa: <http://www.cs.uta.fi/usabsem/luvut/4-Parviainen.pdf>

Peda.net -esite [verkkojulkaisu]. © Jyväskylän yliopisto. Koulutuksen tutkimuslaitos [viitattu 8.5.2009]. Saatavissa: <http://www.peda.net/fi/>

Peltonen, A. 2010. *Verkko-opetuksen lähtökohtia* [Verkkovideoluento] Oulun yliopisto.

Portaanpään kristillisen opiston tietostrategia vuoteen 2008 [moniste].

Rogers, E. 1995. *Diffusion of Innovations* [viitattu 19.7.2010]. Saatavissa: <http://www.stanford.edu/class/symbsys205/Diffusion%20of%20Innovations.htm>

Rogers, E. & Scott, K. 1997. *The Diffusion of Innovations Model and Outreach from the National Network of Libraries of Medicine to Native American Communities* [verkkojulkaisu]. Pacific Northwest Region, Seattle. Draft paper prepared for the National Network of Libraries of Medicine [viitattu 19.7.2010]. Saatavissa: <http://nnlm.gov/pnr/eval/rogers.html>

Ruuskanen, M. 2008. *Lapsi- ja perhetyön perustutkinnon ammatillisia tulevaisuuden näkymiä - osaamistarpeiden ennakointi vuosille 2015–2020*. OPH, moniste 9/2008. Helsinki: Edita Prima Oy.

Saari, E. 2007. Mitä - pitääkö tutkijan olla myös käytännön toimija? Teoksessa Viinamäki, L. & Saari, E. (toim.) *Polkuja soveltavaan yhteiskuntatieteelliseen tutkimukseen*. Helsinki: Tammi, 121–151.

Salakari, H. 2009. *Toiminta ja oppiminen – koulutuksen kehittämisen tulevaisuuden suuntaviivoja ja menetelmiä*. Eduskills Consulting. Helsinki: Hakapaino Oy.

Soila, S. & Tervola, T. 2003. *Tieto- ja viestintätekniikan opetuskäytön väyliä ja karioita. Hämeenlinnan ammattikorkeakoulu*. Saarijärvi: Saarijärven Offset Oy.

Tella, S. 2001. Verkko-opetuksen lähtökohtia ja perusteita. Teoksessa Tella, S. & Nurminen, O. & Oksanen, U. & Vahtivuori, S. (toim.) *Verkko-opetuksen teoriaa ja käytäntöä* [verkkojulkaisu]. Trio-projektin loppuraportti. [Viitattu 9.5.2009]. Saatavissa: <http://www.edu.helsinki.fi/media/trio/loppuraportti/tella.pdf>

Tella, S. & Nurminen, O. & Oksanen, U. & Vahtivuori, S. (toim.) 2001. *Verkko-opetuksen teoriaa ja käytäntöä*. Helsinki: Edita.

Tertsunen, T. 1999. *Toimintatutkimus tietokoneavusteisten opetusohjelmien hyödynnettävyydestä ammatillisessa koulutuksessa sähköalalla* [verkkojulkaisu]. Helsingin yliopisto. Kasvatustieteen laitos. Kasvatustieteellinen tiedekunta. [Viitattu 8.5.2009]. Saatavissa: <http://ethesis.helsinki.fi/julkaisut/kas/kasva/pg/tertsunen/>

Tertsunen, T. 2009. Opiskelun henkilökohtaistaminen verkkomuotoisessa ammatillisessa koulutuksessa. Teoksessa Helander, J. (toim.) *Ammatillisen opettajan käsikirja*. Hämeen ammattikorkeakoulu. Ammatillisen opettajakorkeakoulun julkaisuja 1/2009. Saarijärvi: Saarijärven Offset Oy, 79–88.

Tervola, T. 2003. Tieto- ja viestintätekniikka opetuksessa – osa-alueista kokonaisuuteen. Teoksessa Soila, S. & Tervola, T. *Tieto- ja viestintätekniikan opetuskäytön väyliä ja karioita*. Hämeenlinnan ammattikorkeakoulu. Saarijärvi: Saarijärven Offset Oy, 11–26.

Tieto- ja viestintätekniikka koulun arjessa -hankeen väliraportti. 2010. Liikenne ja viestintäministeriö Arjen tietoyhteiskunnan neuvottelukunta [viitattu 9.4.2010]. Saatavissa: <http://www.arjentietoyhteiskunta.fi/index.phtml?s=31>

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2002. *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Helsinki: Tammi.

Työssäoppimisen verkko-ohjaus. Kokemuksia ja käytäntöjä Helsingin kaupungin opilaitosten Työssäoppimista verkossa -projektista. Helsingin kaupungin opetusviraston julkaisusarja B 5:2003. Helsinki: Yliopistopaino.

Verkko-opetuksen kehittäminen ja vakiinnuttaminen 2005. Verkko-opetuksen kehittäminen ja vakiinnuttaminen lukiokoulutuksessa, ammatillisessa peruskoulutuksessa ja aikuiskoulutuksessa sekä vapaassa sivistystyössä [verkkojulkaisu]. Työryhmän raportti 21.4.2005. Opetushallitus, moniste 8/2005. [Viitattu 8.5.2009]. Saatavissa: <http://www.edu.fi/julkaisut/verkkoopetus.pdf>

Viinamäki, L. 2007. Triangulatiivisen tutkimusasetelman soveltamismahdollisuudet. Teoksessa Viinamäki, L. & Saari, E. (toim.) *Polkuja soveltavaan yhteiskuntatieteelliseen tutkimukseen*. Helsinki: Tammi, 173–196.

Vilkka, H. 2007. *Tutki ja havainnoi*. Vaajakoski: Tammi.

Vuorisalo, P. & Mäkinen, I. 2007. *Verkko-oppimisympäristön kehittäminen työssäoppimisen tueksi Kankaanpään opistossa* [verkkojulkaisu]. Tampereen ammattikorkeakoulu. Opettajakoulutuksen kehittämishanke [viitattu 14.7.2010]. Saatavissa: <https://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/8227/Mäkinen.Irene.Vuorisalo.Pekka.pdf?sequence=2>

Zemsky, R. & Massy, W. 2004. *Thwarted Innovation. What Happened to e-learning and Why* [online]. The Learning Alliance for Higher Education [viitattu 14.7.2010]. Saatavissa: <http://www.irhe.upenn.edu/Docs/Jun2004/ThwartedInnovation.pdf>

Portaanpään Peda.net verkkoympäristö

Peda.net on Jyväskylän yliopiston Koulutuksen tutkimuslaitoksen suunnittelema ja ylläpitämä verkkoalusta, joka on hankittu Portaanpään kristilliselle opistolle vuonna 2006 liittymällä Peda.net Kouluverkon jäseneksi.

Peda.netin verkkotyövälineitä kouluverkossa ovat Veräjä, Oppimappi, Verkkolehti ja OPSpro. Tällä ohjeella löydät Portaanpään Veräjän ja Oppimapin ja pääset opiskelun alkuun.

Portaanpään osoite Internetissä on www.portaanpaa.fi.

Löydät linkit **Veräjä** ja **Oppimappi** sivun vasemmasta reunasta.

Kirjoita Internet-selaimen osoiteriville www.portaanpaa.fi ja klikkaa Enter-näppäintä. Näin avautuu yllä oleva Portaanpään etusivu.

Veräjä

Veräjä on materiaalin kokoamis- ja jakelualusta, jota opettaja ylläpitää ja oppija käyttää. Nimensä mukaisesti veräjän tarkoitus on olla työväline jonka avulla opettaja voi ohjata oppijaa "oikeille verkkolaitumille". (Peda.net –esite)

Klikkaa sivun vasemmasta reunasta sanaa: **Veräjä**.

Vasemmassa reunassa näet kaikki päävalikot eli veräjät.

Valitse valikosta **Ammatillinen koulutus** (kertaklikkaus riittää).

Navigointi
Verkkoveräjien etusivu
Portaanpään kristillinen opisto
Rehtori/Toimisto
Opiskeluaikaan liittyviä asioita
Opinto-ohjaus
Asuminen ja vapaa-aika
Ammatillinen koulutus
Vapaatavoitteinen koulutus
Yleissivistävä koulutus
Opettajalle

Yhteystiedot
Portaanpään kristillinen opisto

Veräjän avain

Veräjässä et tarvitse käyttäjätunnusta. Osaan Veräjistä pääset ilman salasanaa. Jos **Veräjässä on lukko, tarvitset avaimen** (salasanan). Salasanat saat verkkovastaavalta (Merja Visuri) tai omalta linjanvastaavaltasi. Jokaisella ryhmällä/ luokalla on oma salasana Veräjään.

Oman tutkinnon valinta

Peda.net > Verkko-veräjien etusivu > Ede

Ammatillinen koulutus

YLLÄPITOON >>

Navigointi

Portaanpään kristillinen opisto

Ammatillinen koulutus

Lapsi- ja perhetyön perustutkinto, lastenohjaaja

Koulunkäyntiavustajan ammattitutkinto

Perhepäivähoitajan ammattitutkinto

Ammattitutkintojen tutkintotilaisuudet (näytöt)

Yleistä opiskelusta - tietoa ja testejä

Ammatillisen koulutuksen sivulta pääset oman tutkintosi sivuille, esim. **Lapsi- ja perhetyön perustutkinto, lastenohjaaja**

Oman tutkintosi päävalikko
Valitse oma koulutuksesi klikkaamalla Navigointivalikosta oikeaa kohtaa.

Tästä löydät myös **Opettajat** -veräjän.

Navigointi

Ammatillinen koulutus

Lapsi- ja perhetyön perustutkinto, lastenohjaaja

LaPe - nuorten ammatillinen perustutkinto

LaPe - aikuisten näyttötutkinto

Opettajat

Yleistä lastenohjaajalle

Sivukartta

Toimiminen Veräjässä

Tutkinnon päävalikosta pääset kaikkiin opiskeluun liittyviin asioihin klikkaamalla haluamaasi veräjää.

Ympäristössä navigointia helpottaa vasemmalla oleva navigointivalikko. Kun haluat siirtyä esim. Ryhmät -veräjästä takaisin LaPe - nuorten ammatillinen koulutus päävalikkoon, klikkaa ylempää otsikkoa.

Työskentelyn lopuksi on tärkeää kirjautua ulos Veräjästä (mikäli olet käyttänyt salasanaa kirjautuaksesi lukolliseen veräjään)! Poistuminen tapahtuu klikkaamalla oikeasta yläreunasta **'Kirjaudu ulos >>'**.

Navigointi
Lapsi- ja perhetyön perustutkinto, lastenohjaaja
LaPe - nuorten ammatillinen perustutkinto
Tutkinnon kuvaus
Ryhmät
Henkilökohtaistaminen
Arviointi
Työssäoppiminen
Ammattiosaamisen näytöt
Opinnäytetyö

Jokaisella nuorten ryhmällä on oma veräjänsä **Ryhmät -veräjän** alla.

LaPe10N
YLLÄPITOON >>
Navigointi
Ryhmät
LaPe10N
Lukuvuosi 2010-2011
Lukuvuosi 2011-2012
Lukuvuosi 2012-2013
Sivukartta

Oman ryhmän kohdalta löydät mm. oman ryhmän ajankohtaiset ilmoitukset ja jokaiselle lukuvuodelle omat aliveräjät.

Lukuvuosi -veräjästä kunkin vuoden kurssit ja niiden alta hyödyllisiä linkkejä, kurssimateriaalia, valokuvia yms. opettajasta riippuen.

Navigointi
LaPe10N
Lukuvuosi 2010-2011
1.1 Minä lastenohjaajana
1.2 Lastenohjaaja lastenhoitajana
1.3 Lastenohjaaja varhaiskasvattajana
1.4 Lastenohjaaja uskontokasvattajana
Lastenohjaajan työelämätaidot
ATTO-aineet
Moduulit 2010-2011

Tehtävien palautus

Tehtävät kannattaa palauttaa opettajille Peda.netin kautta! Tällöin palautuksesi tallentuu automaattisesti Veräjään ja on siellä varmassa tallessa opintojesi loppuun saakka.

Opettaja saa palautuksestasi viestin sähköpostiinsa ja lähettää sinulle palautteen tehtävästä sähköpostiisi (tai ainakin viestin, että on saanut tehtävän ja tarkastaa sen myöhemmin). Tämän takia sinun on tärkeää muistaa kirjoittaa palauttaessasi oma sähköpostiosoite sille varattuun kohtaan.

Tehtävien palautus toimii näin:

Kirjoita ensin tehtäväsi valmiiksi ja tallenna se tietokoneellesi tai muistitikulle.

Ammatillisen koulutuksen päävalikosta löydät veräjän **Opettajat**. Avaa se klikkaamalla ja valitse sieltä opettaja, jolle tehtävän palautat.

Opettajien veräjät ovat hieman erinäköisiä käyttäjästä ja ajan- kohdasta riippuen. Tässä yksi esimerkki:

Lapsi- ja perhetyön perusti

YLLÄPITOON >>
Navigointi
Ammatillinen koulutus
Lapsi- ja perhetyön perustutkinto, lastenohjaaja
LaPe - nuorten ammatillinen perustutkinto
LaPe - aikuisten näyttötutkinto
Opettajat
Yleistä lastenohjaajalle

Visuri Merja

YLLÄPITOON >>				Kirjaudu ulos >>	
Navigointi Opettajat Visuri Merja Kurssit luokittein Ilmoitukset Sivukartta 	Varhaiskasvatuksen lehtori Opetusaineet / vastuut <ul style="list-style-type: none"> Varhaiskasvatus Musiikkikasvatus Ilmaisuaineet Peda.net Ammatillisen työryhmän yhdyshenkilö 		Yhteystiedot puh. 044 7688 610 e-mail: merja.visuri@portaanpaa.fi		LaPe08N (Lon3) - Palautus <input type="button" value="Lähetä"/>
			Tehtävien palautus Tätä kautta voit palauttaa tehtäväsi. Palauta jokainen tehtävä erikseen. Palautus tapahtuu seuraavasti: 1. Klikkaa kohtaa "Lähetä" oman ryhmäsi (LaPe08N/Lape09N/LaPe10N/LaPe09A) kohdasta. 2. Kirjoita omat tietosi (nimi ja sähköpostiosoite) niille varattuun kohtaan. 3. Seuraavaksi on kohta, jossa lukee "selaa". Sitä klikkaamalla pääset etsimään työasemaltasi haluamasi tiedostot eli valmiiksi tehdyt tehtäväsi. Lähetä ensin toinen ja sitten toinen tehtävä jne. Muistathan lähettää tehtäväsi rtf- tai pdf-muotoisina! 4. Voit myös kirjoittaa opettajalle myös lyhyen viestin tehtäviesi mukaan "viesti-laatikkoon". 5. Klikkaa "lähetä". Tietokone antaa viestin "lähetys onnistui", mikäli kaikki meni hyvin.		LaPe09N (Lon2) - Palautus <input type="button" value="Lähetä"/>
					LaPe10N - Palautus <input type="button" value="Lähetä"/>
					LaPe09A (Loa) - Palautus <input type="button" value="Lähetä"/>
					<input type="button" value="Lähetä"/>

Tehtävien palautusohje löytyy jokaisen opettajan sivulta:

Tätä kautta voit palauttaa tehtäväsi. Palauta jokainen tehtävä erikseen. Palautus tapahtuu seuraavasti:

1. Klikkaa kohtaa "Lähetä" oman ryhmäsi (LaPe08N/Lape09N/LaPe10N/LaPe09A) kohdasta.
2. Kirjoita omat tietosi (nimi ja sähköpostiosoite) niille varattuun kohtaan.
3. Seuraavaksi on kohta, jossa lukee "selaa". Sitä klikkaamalla pääset etsimään työasemaltasi haluamasi tiedostot eli valmiiksi tehdyt tehtäväsi. Lähetä ensin toinen ja sitten toinen tehtävä jne. Muistathan lähettää tehtäväsi rtf- tai pdf-muotoisina!
4. Voit myös kirjoittaa opettajalle myös lyhyen viestin tehtäviesi mukaan "viesti-laatikkoon".
5. Klikkaa "lähetä". Tietokone antaa viestin "lähetys onnistui", mikäli kaikki meni hyvin.

Yleensä jokaiselle ryhmälle on oma ”palautuslaatikko”.

Navigointi	LaPe09N (Lon2) - Palautus
Opettajat	<< Etusivu
Visuri Merja	Lähetä palautus
Kurssit luokittain	Lähetäjän nimi:
Ilmoitukset	Lähetäjän sähköpostiosoite:
Sivukartta	Tiedosto (maksimikoko 20 Mt): <input type="button" value="Selaa..."/>
	Viesti:
	<input type="button" value="Lähetä"/>

Muistathan **kirjautua ulos**, kun lopetat työskentelyn Veräjässä!

Oppimappi

Oppimappi on oppilaitoksen verkko-opiskeluympäristö. Työväline soveltuu erinomaisesti toisen asteen kurssimuotoiseen opiskeluun. Työväline kannattaa ottaa käyttöön myös muilla oppilaitosasteilla, kun ympäristöltä vaadittavia ominaisuuksia ovat mm. oppilaitosten välinen yhteistyö, käyttäjien hallinta ryhminä, materiaalin keskitetty jakaminen, kurssien ja materiaalien vapaa järjestäminen sekä versionhallinta. (Peda.net –esite)

Klikkaa sivun vasemmasta reunasta sanaa: **Oppimappi**

Käyttäjätunnus ja salasana

Käyttäjätunnukseksi muodostuu **sukunimesi 5 ensimmäisestä kirjaimesta ja etunimesi 2 ensimmäisestä kirjaimesta**, esim. Lasse Lastenohjaaja → lastela.

Huom! ”Ääkköset” (ä ja ö) eivät ole käytössä.

Salasanasi on: **salasana**

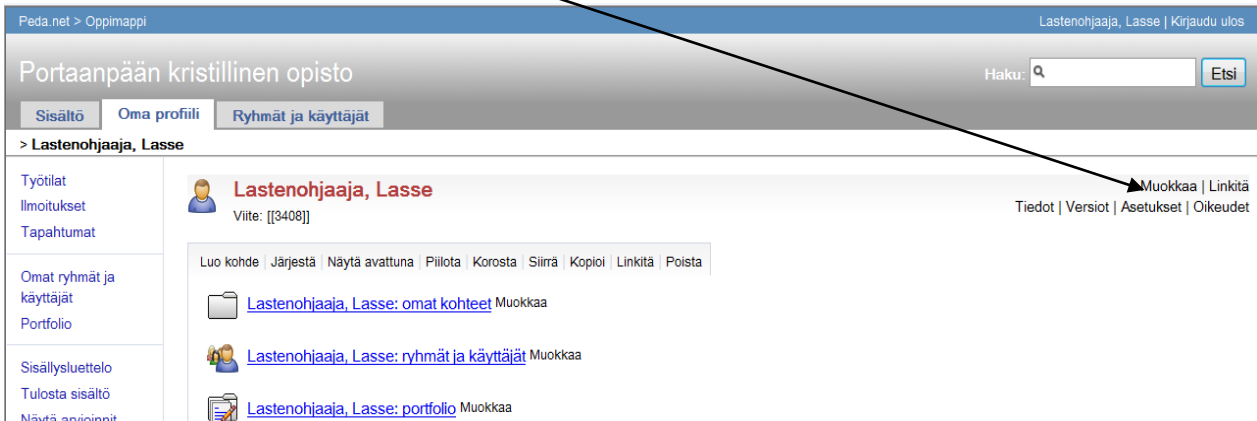
Salasanan vaihto

Ensimmäisen kirjautumisesi yhteydessä vaihdetaan salasana.

Klikkaa oikealla yläkulmassa olevaa omaa nimeäsi.

Valitse Muokkaa toiminto (oikealla).

Lastenohjaaja, Laura
Viite: [6312]

Käyttäjän muokkaus

Käyttäjätunnus:
lastela

Salasana:

Yksilöllinen merkkijono (esim. opiskelijanumero):

Etunimi:
Laura

Sukunimi:
Lastenohjaaja

Näytettävä nimi (jos asetettu, näytetään etu- ja sukunimen sijaan):

Sähköposti:

Puhelin:

Osoite:

Kuvaus:

Erityisoikeudet

☒ Käyttäjä saa muokata omia henkilötietojaan

Tallenna muutokset

Pyyhi vanha salasana (täplät) pois ja kirjoita uusi salasana. **Salasanassa täytyy olla vähintään neljä merkkiä** (isoja tai pieniä kirjaimia ja numeroita, myös "ääkkösiä" saa käyttää).

Huom! Paina uusi salasana hyvin mieleesi! **Unohtamisen varalta voit kirjoittaa salasanan itsellesi muistiin** esim. kynnyksesi.

Samalla voit halutessasi lisätä myös muita tietojasi lomakkeelle (tiedot näkyvät vain itsellesi ja Oppimapiin ylläpitäjälle).

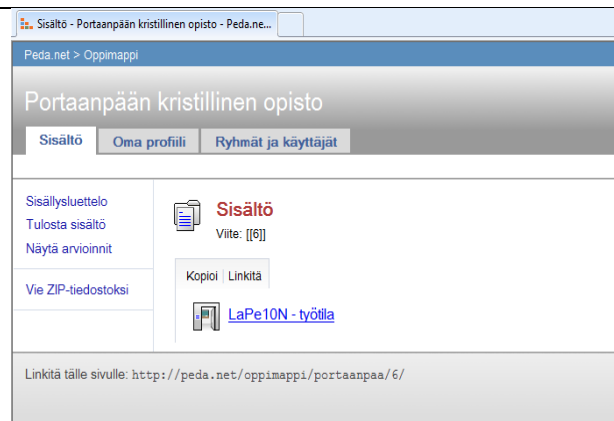
Klikkaa lopuksi **Tallenna muutokset** sivun alareunasta!

Toimiminen Oppimapissa

Oppimapissa liikkumista helpottaa navigointirivi, josta klikkaamalla pääset mm. omiin kohteisiin ja aiempiin valintoihisi.

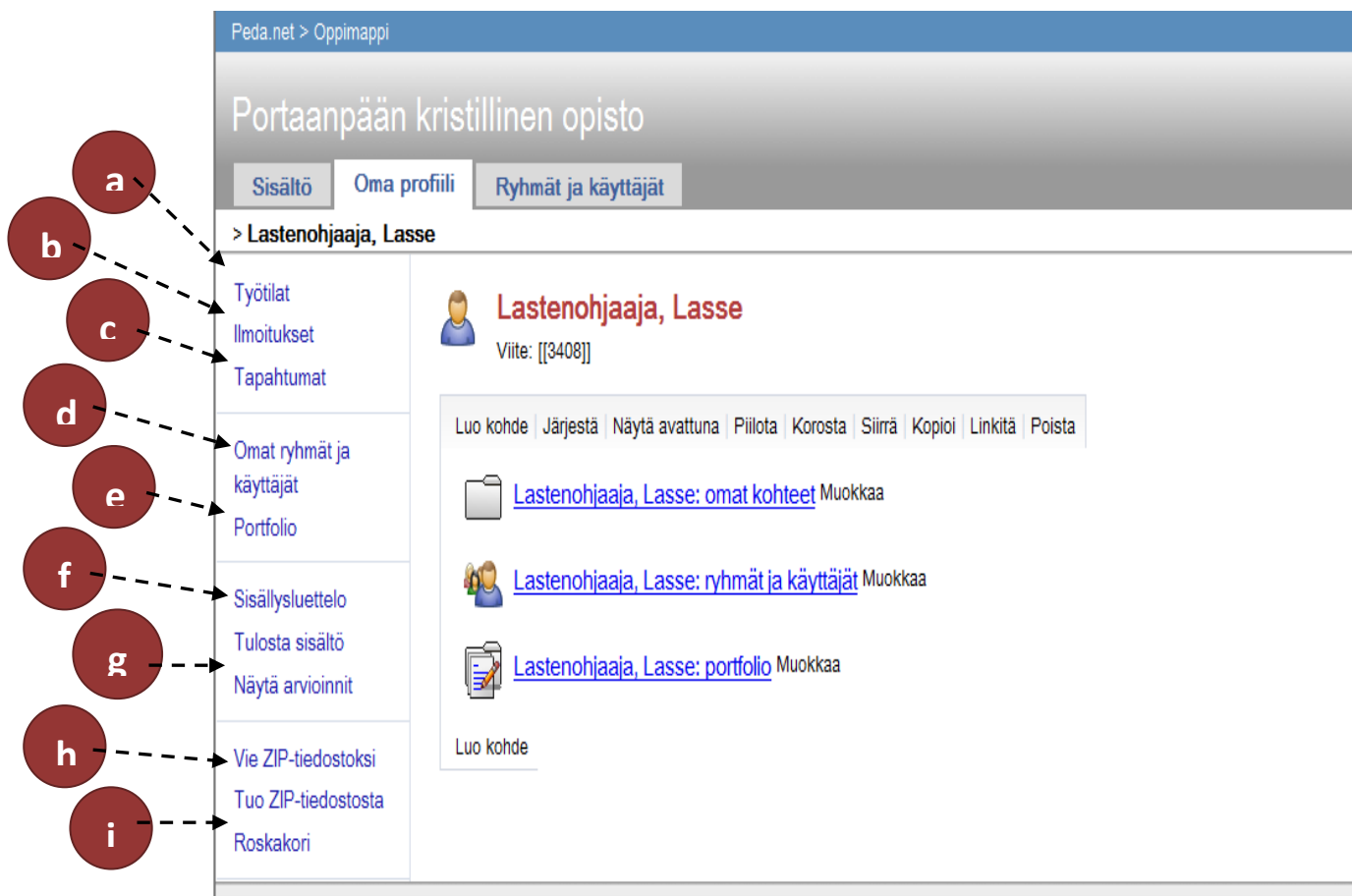
Oppimappi aukeaa aina **Sisältö**-kohdasta. Sieltä näet omat työtilasi, esim. LaPe10N työtila.

Vasemmassa reunassa kohteesta riippuen erilaisia lisätoimintoja, mm. **Tulosta sisältö** ja **Näytä arvioinnit**.

Mikä on oma profiili?

Oppimapin oman profiilin alta löytyvät nyt kootusti kaikki yksittäistä käyttäjää koskevat kohteet ja tapahtumat. Oman profiilin alla voi luoda ja järjestellä omia tiedostoja. Lisäksi sen kautta löytyvät käyttäjää koskevat työtilat (kurssit), ilmoitukset ja tapahtumat, kuten uudet keskusteluviestit, kommentit ja arvioinnit.

- Työtilat** etsii kaikki ne työtilat koko Oppimapista, joihin sinulla on käyttöoikeus.
- Ilmoitukset** etsii kaikki sinua koskevat ilmoitukset koko Oppimapin kaikilta ilmoitustauluilta (uusi ominaisuus).
- Tapahtumat** etsii kaikki sinua koskevat tapahtumat koko Oppimapista, kuten keskusteluviestit, kommentit ja arvioinnit.
- Omat ryhmät ja käyttäjät** on oikopolku näkymään, jossa voit luoda ja muokata omia ryhmiäsi.

e. **Portfolio** on oikopolku omaan portfolioosi. Portfolio toimii osin automaattisesti siten, että tehtävien palautuskansioihin palautetut tehtävät linkitetään automaattisesti portfolioosi. Voit silti itse muokata portfolioitasi kuten haluat.

f. **Sisällysluettelo** ja **Tulosta sisältö**. Sisällysluettelo näyttää koko sisällön puurakenteena avoimena olevasta näkymästä alaspäin. Sisällön tulostaminen tulostaa kaiken sisällön avoimena olevasta näkymästä alaspäin yhteen ikkunaan. Ruudulta lukemisen lisäksi tulostusnäkyvän voi tulostaa paperille.

g. **Näytä arvioinnit**, tulostaa kaikki sinua koskevat arvioinnit avoimena olevasta näkymästä alaspäin.

h. **Vie ZIP-tiedostoksi** pakkaa kaiken sisällön avoimena olevasta näkymästä alaspäin yhteen ZIP-tiedostoon. ZIP-tiedoston purkaminen alkuperäisen rakenteen kaltaisena on mahdollista vain Oppimapiin sisällä. **Tuo ZIP-tiedostosta** tuo sisältökokonaisuuksia tähän näkymään muista Oppimapeista.

i. **Roskakorista** löydät poistamasi kohteet.

Edellisen käyntisi jälkeen Oppimapiin tulleet uudet tapahtumat löydät kohdasta **Tapahtumat**. Siellä voit merkitä tapahtumat luetuiksi, jotta pysyt itse kärryillä tapahtumista.

The screenshot shows the Peda.net Oppimappi interface. At the top, there's a navigation bar with 'Peda.net > Oppimappi'. Below it, a header for 'Portaanpään kristillinen opisto' includes tabs for 'Sisältö', 'Oma profiili', and 'Ryhvät ja käyttäjät'. The main content area is titled '> Lastenohjaaja, Lasse'. On the left, a sidebar lists 'Työtilat', 'Ilmoitukset', 'Tapahtumat', 'Omat ryhmät ja käyttäjät', and 'Portfolio'. The main area shows the user's profile 'Lastenohjaaja, Lasse' with a 'Viite: [[3408]]'. Below the profile is a section 'Tapahtumat' with a list of statistics: 'Uusia tapahtumia yhteensä: 5', 'Keskustelutapahtumia: 0', 'Uusia kansioita: 0', 'Uusia tiedostoja: 0', 'Uusia tallennettuja palautuksia: 0', 'Tiedostojen muokkauksia: 3', 'Kansioiden muokkauksia: 0', 'Uusia kommentteja: 0', 'Uusia arviointeja: 0', 'Uusia lomaketapahtumia: 0', and 'Virheitä: 2'. There is a button 'Merkitse kaikki tapahtumat luetuiksi'. Below this is a search section 'Hae tapahtumia:' with a text input and a 'Hae' button. At the bottom, 'Uusimmat tapahtumat' shows a recent error message: 'Virhe' with details 'Aika: 13.09.2010 10:46 Käyttäjätunnus: Lastenohjaaja, Lasse Sij: Virhe: Käyttäjän Lastenohjaaja, Lasse poistaminen ryhmästä'.

Työskentelyn loppuksi on tärkeää muistaa **kirjautua ulos Oppimapistä!** Poistuminen tapahtuu klikkaamalla oikeasta yläreunasta '**Kirjautu ulos**'.

Peda.net verkkoympäristön ylläpitäjä on Portaanpäässä lehtori **Merja Visuri**.

Yhteystiedot: merja.visuri@portaanpaa.fi tai 044 7688 610

Lähteet:

OPPIAPIN UUDET OMINAISUUDET 3.9.2010. © Jyväskylän yliopisto, Koulutuksen tutkimuslaitos [Viitattu 18.9.2010]. Saatavissa:

http://www.peda.net/img/portal/1469289/oppimappi_ohjeet_uudet_ominaisuudet_2010.pdf?cs=1283521698

Liite 2. Verkkokurssin, Perheen elämäankaari, aloitussivut ohjeineen.

 Perheen elämäankaari 1ov

Muokkaa | Siirrä | Kopioi | Tiedot | Versiot | Asetu

Vite: [[217]] Omista: Visuri, Merja

TERVETULOA KURSSILLE!

Hyvä Lastenohjaaja-opiskelija!

Tällä verkkokurssilla tavoitteenasi on tutustua perhettä koskeviin käsitteisiin ja tutkia perheen rooleja tarkemmin sekä kehittää omia kirjoittajan taitojasi ja kehittyä verkko-opijana.

Verkkokurssi on osa Perheen elämäankaari ja perheen kehitys- ja tilannekriisit (2.3.3) -kurssia, ja se arvioidaan normaalisti arvosanalla 1-5. Olet suorittanut kurssin ja saat arvioinnin, kun kaikki t

hyväksytty ja arvioitu.

Yhteistyöterveisin,
Merja-ope

Luo kohde | Järjestä | Näytä avattuna | Pilota | Korosta | Siirrä | Kopioi | Linkitä | Poista

[ALOITA TÄSTÄ - Kurssin yleisohjeet](#) Muokkaa

[MIKÄ ON PERHE?](#) Muokkaa

[Äitiys ja/tai isyys](#) Muokkaa

[Lapseus](#) Muokkaa

[Isovanhemmuus](#) Muokkaa

[Esseen kirjoittaminen - yleisohjeita](#) Muokkaa

[Julkistamiskansiot](#) Muokkaa

[Kurssin päätöskeskustelu](#) Muokkaa

 ALOITA TÄSTÄ - Kurssin yleisohjeet

Muokkaa | Siirrä | Kopioi | Linkitä | Poista

Vite: [[218]] Omista: Visuri, Merja

HYVÄ PERHEEN ELÄMÄNKAARI KURSSIN OPISKELIJAI!

Tällä verkkokurssilla **tavoitteenasi on tutustua perheerooleihin ja niiden muuttumiseen, kehittää omia kirjoittajan taitojasi sekä kehittyä verkko-opijana.** Verkkokurssi alkaa tammikuun lopulla ja kurssin kesto on reilut kolme kuukautta.

Perheen elämäankaari -verkkokurssi suoritetaan seuraavasti:

1. lyhyt kirjoitus aiheesta perhe ja
2. valinnainen haastattelu ja essee yhdestä perheeroolista (äitiys/isyys/lapseus/isovanhemmuus) sekä
3. osallistumalla kurssin päätöskeskusteluun.

Kirjoitetut tekstit julkaistaan kurssilaisten kirjoitusten julkaistamiskansiossa.

Tarkemmat ohjeet tekstien kirjoittamisesta löydät kurssin osioiden omista ohjeistuksista. Jätä kaikki suoritukset myös itsellesi talteen sekä muistititkulle, että kiintolevylle teknisten häiriöiden varalta. Koska myös verkko voi reistaila, **vastuu omien töidesi säilymisestä on ensisijaisesti sinulla.**

HUOM!

Kurssin päätyttyä oppilaiden tuotokset poistetaan Oppimapin Perheen elämäankaari -kurssin ympäristöstä. **Jos haluat säästää omat tuotoksesi Oppimapissa, voit luoda itsellesi kansioon kohtaan "OMAT KOHTEET"** (Oppimapin yläpalkista) ja kopioida omat ja ryhmäsi tuotokset kyseiseen kansioon. Kansion voit nimetä esim. oppiaineen mukaan, jolloin kaikki kyseisen oppiaineen verkkokurssien tuotokset löytyvät samasta kansiossa.

Tarkemmat ohjeet kurssilaisille

Viite: [[249]] [Omistaaja: Visuri, Merja](#)

Tee itsellesi opiskelusuunnitelma kalenterin kanssa jotta pysyt kurssin aikataulussa!

Etene kurssilla seuraavasti:

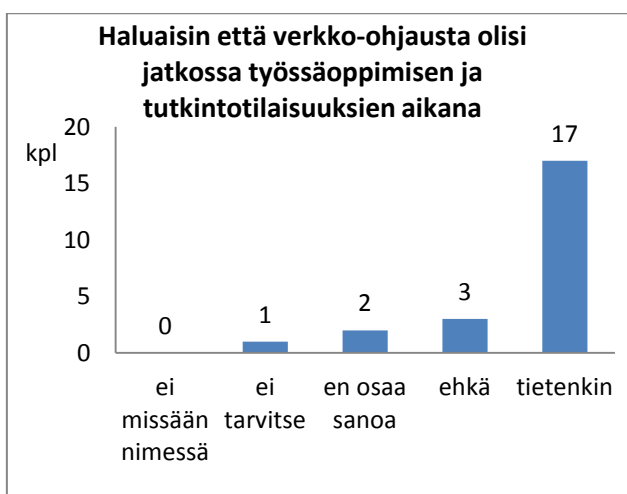
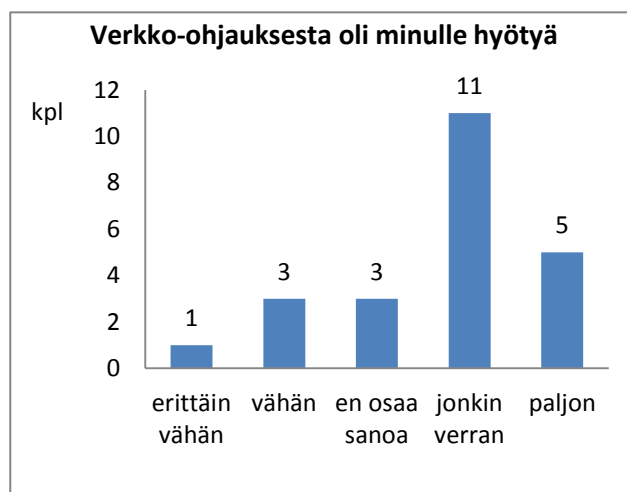
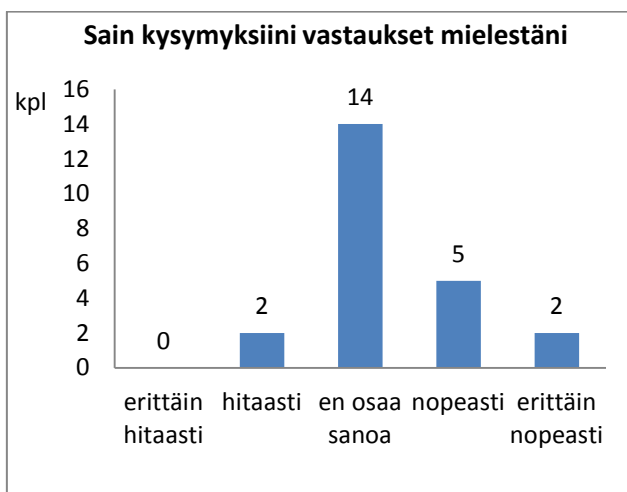
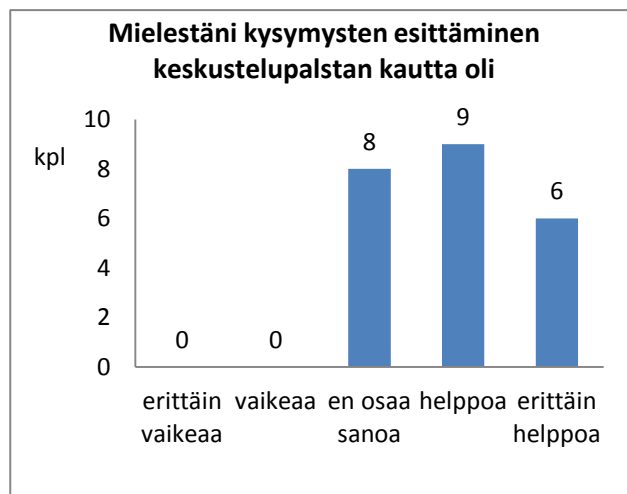
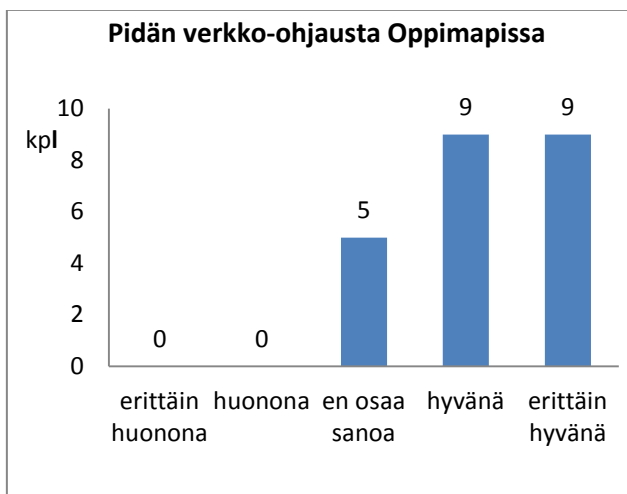
- aloita tehtävästä "Mikä on perhe?".
- valitse kolmesta vaihtoehdosta (äitiys/isyyys, lapseus tai isovanhemmuus) yksi aihe lähemmin tarkasteltavaksi ja tee tehtävä.
- muista siirtää palautuksesi myös muiden luettavaksi Julkaisukansioihin! Opettaja antaa palautetta ja hyväksyy tehtävät ennen päätöskeskustelun alkua!
- osallistu kurssin päätöskeskusteluun viikoilla 17-18.

Sinulla on siis kolme tehtävää:

1. lyhyt kirjoitelma "Mikä on perhe?" (Palautus viim. pe 20.2.2009!) **HUOM! Lisäaikaa kaikille: palautus viim. 6.3.2009!**
2. essee valitsemastasi aiheesta **Palautus viim. ma 5.4.2009!**
3. osallistuminen päätöskeskusteluun toisten kirjoitelmiin tutustumisen perusteella **Päätöskeskustelu päättyy su 3.5.2009!**

Iloa opiskeluun ja kirjoittamiseen!

Liite 3. Kysely työssäoppimisen ohjauksesta aikuisopiskelijoille

Sanalliset vastaukset teemoiteltuina kolmeen ryhmään

En käyttänyt

En käyttänyt keskustelupalstaa, sillä minulla oli tietoa edellisen koulutuksen ajalta näyttöraportin teosta.

En itse käyttänyt ollenkaan, koska inhoan kaikkea ylimääräistä tietokoneella vietettyä aikaa. Käytän mieluummin puhelinta. Kävin vilkaisemassa ja toisilta kuulin, että heille se oli hyvin tarpeellinen.

Olin viikot poissa kotoa eikä siellä ollut tietokonetta, joten en käyttänyt verkko-ohjausta. Viikonloppuna kävin sitä vilkaisemassa.

Luokkakavereiden kanssa mahdollisuus olla/ jutella Mesessä reaaliajassa. Joten siinä mielessä verkko-ohjaus on hidas. Ja osaan soittaa apua tarvittaessa suoraan, jos on jotain epäselvää.

Käytin passiivisesti

Kävin lukemassa toisten kysymyksiä ja vastauksia. Itse en kommentoinut asioita. Ei ollut tarvista.

Kävin kaksi kertaa lukemassa keskustelut, mutta tuntui ettei ollut jaksamista enää sellaiseen, kun to-jakso ja näyttö tuntui niin raskaalta. Henkisenä tukena ja tarvittaessa itsekkin kirjautuneena siellä voi käydä.

En esittänyt kysymyksiä keskustelupalstalla, mutta kävin siellä katsomassa monestikin. Sieltä sai kyllä paljon hyviä neuvoja ja ohjeita lukiessa keskustelupalstaa.

Koin hyväksi – sain apua

Monipuoliset keskustelut ja hyvät vastaukset. Sai luokkakavereilta ja opettajilta tsemppiä! Toivon tätä myös jatkossa!

Tosi hyvä systeemi! Selkeni monet asiat helpommin kuin joiltakin opettajilta kysyessä.

Tosi hyvä että meille oli järjestetty tällainen mahdollisuus kysyä neuvoja ja saada apua! Toivottavasti tämä on myös jatkossa!!!

Erittäin hyvä systeemi. Muillekin to-jaksoille samanlainen.

Mielestäni verkko-ohjaus oli todella tervetullut asia ja jatkossakin saisi olla käytössä! Jatkossa tulee varmasti käytettyä enemmän.

Tuli tarpeeseen.

Sai purkaa omia tunteja sinne toisille luokkakavereille ja sai kysellä kokemuksia heiltä. Tämän avulla voi kysyä neuvoja opettajilta.

Liite 4. Kyselyt, pilottiryhmä**Vastauksien yhteenveto – Aloituskysely, (koulunkäyntiavustajan ammattitutkinto, KKA)**

N = 13, n = 13, vastausprosentti 100 %

1. Onko sinulla aikaisempia kokemuksia verkko-opinnoista?

0% kyllä

100% ei ole

Jos vastasit kyllä, niin missä/mikä kurssi?

2. Onko sinulla kotona käytettävissäsi tietokone ja nettiyhteys?

86% kyllä

14% ei ole

Jos vastasit "ei", niin missä voisit käyttää tietokonetta verkko-opintoja varten?

3. Etäopintoja verkossa vai lähiopetusta opistolla? Kumpi olisi mielekkäämpää? Mitkä ovat niiden haasteet, edut ja haitat itsellesi?

Mieluummin lähiopetusta, ei tarvitsisi yksin pätkäillä asioita kotona. Toisaalta verkkokurssilla voi tehdä töitä silloin kun itselle sopii.

Kumpikin käy. mieluummin lähiopintoja. Lähiopinnoilla tulisi tehtyä ainakin tehtävät ja apu olisi lähellä.

Minulla tällä hetkellä ei ole internetiä, valitettavasti. Jos olisi, voi olla vähän vaikea olisi käyttää.

Matkustaminen jäisi pois, mutta verkkokurssi vaatii myös itseuria. Pitää päättää istua koneella ja tehdä tehtäviä se tietty aika/aikaan.

Lähiopetus opistolla olisi minusta mielekkäämpää, koska silloin näkisi muita ja minusta olisi helpompi keskustella naamatusten. Kun tekee itse töitä kotona niin ei ole ketään siinä vieressä neuvomassa jos tulee ongelmia. Ei se ole sama puhelimen kautta...ja kun ei oikeastaan tunne ryhmästä muita.

semmoinen sopiva sekoitus kumpaakin.. verkkokurssit ovat kyllä jonkin moinen haaste, koska en omista omaa konetta. toisaalta sehän antaa valmiuksia hankkia semmoisen. Verkko-opetukseen pitäisi kyllä olla sitoutunut kokonaisvaltaisesti, mutta toisaalta sehän kehittää vastuunottoa .

Lähiopetus opistolla minusta on helpompi minulle.

Mieluummin lähiopetusta opistolla. Verkko-opiskelun tekee vaikeaksi se, että saa itsensä pysymään koneella ja todella tekemään tehtäviä. Lisäksi kaikki on uutta ja outoa, keskustella nyt verkossa. Yksi haaste lisää siihen on 4-vuotias pikkuapuri. Totta kai luontoa ja rahaa säästyy, kun ajaminen Vieremän ja Lapinlahden välillä jää pois.

Lähiopetus opistolla tuntuu ainakin tässä vaiheessa mielekkäämmälle, verkko-opiskelu uudelta ja vaikealta. Lähiopetuksessa keskustelu ja tehtävän tekeminen ryhmän toisten kanssa olisi helpompaa. Kotona opiskellessa voi keskittyminen olla vaikeaa.

Etäopinnoissa voi töitä tehdä kotoa käsin haluamallaan ajalla, mutta vaatii harjoittelua. Ei tarvitse lähteä kauemmas, säästää aikaa. Jos tekniikka pettää sitten, varmaan on pulassa. Toivottavasti näin ei kuitenkaan käy vaan kaikki sujuu.

Molemmissa on omat hyvät puolensa. Etäopinnoissa oppii kommunikoimaan verkon kautta sekä käyttämään tietokoneen opinto-verkkoa ja lähiopinnoissa on vastaavasti hyvä käyttää vuorovaikutustaitoja lähikommunikoinnissa. Pidän itse enemmän lähiopiskelusta ja sosiaalisesta kommunikoinnista.

Vaikea sanoa ennen kuin tämän ensimmäisen verkkokurssin on saanut päätökseen.

4. Onko sinulla kotona käytettävissäsi tietokone ja nettiyhteys?

86 % kyllä
14 % ei ole

Jos vastasit "ei", niin missä voisit käyttää tietokonetta verkko-opintoja varten?

Minulla on tietokone, mutta ei ole internetiä. Tällä hetkellä en voi vastata.

Varmaankin naapurissa ja tuttavien luona

5. Vastaa seuraaviin väittämiin asteikolla 1-5:

- 1 = Täysin erimielä
2 = Erimielä
3 = En osaa sanoa
4 = Samaa mieltä
5 = Täysin samaa mieltä

Kysymys/väite:

	1	2	3	4	5	ka
1 Olen kokenut tietokoneen käyttäjä.	0%	43%	14%	36%	7%	3.07
2 Verkkoympäristössä liikkuminen on minulle helppoa.	0%	43%	36%	14%	7%	2.86
3 Osaan liikkua ja etsiä tietoa Peda.net Veräjässä.	0%	7%	29%	57%	7%	3.64
4 Osaan etsiä tietoa itsenäisesti esim. Google:n avulla internetistä.	0%	0%	14%	64%	21%	4.07
5 Uskon pystyväni opiskelemaan itsenäisesti Oppimapin verkkokursseilla.	0%	29%	57%	7%	7%	2.93
6 Tietokone on minulle tarpeellinen opiskeluväline.	0%	14%	7%	57%	21%	3.86
7 Tietokone on minulle välttämätön paha ja "hivittävä häkkyrä".	43%	21%	14%	21%	0%	2.14
8 Nettiyhteys on välttämätön apuväline opiskeluun.	0%	0%	21%	50%	29%	4.07
9 Nettiyhteys on kallis hankinta opiskelijalle/kotiin.	7%	43%	36%	14%	0%	2.57
10 Itsenäinen etäopiskelu on minulle helppoa.	7%	29%	43%	14%	7%	2.86
11 Verkkokurssi on minua motivoiva opiskelumuoto.	7%	50%	36%	0%	7%	2.50
12 Osaan etsiä kirjallisuutta/materiaalia kirjastosta itsenäisesti.	0%	7%	29%	50%	14%	3.71
13 Osaan tehdä itselleni aikataulun verkkokurssille.	0%	29%	57%	14%	0%	2.86
14 Tarvitsen paljon ohjausta ja tukea selviytyäkseni verkkokurssista.	0%	14%	71%	7%	7%	3.07
15 Minua helpottaa tieto, että saan tukea tarvittaessa selviytyäkseni verkkokurssista.	0%	0%	43%	50%	7%	3.64

Palautekysely koulutuksen päätyttyä, KKA

Vastauksien yhteenveto

N = 13, n = 7, vastausprosentti 54 %

Vastaa väittämiin asteikolla 1-5:

1 = Täysin erimieltä

2 = Erimieltä

3 = En osaa sanoa

4 = Samaa mieltä

5 = Täysin samaa mieltä

1. Miten olit ennen Koulunkäyntiavustajaksi opiskelua hyödyntänyt tietokonetta?

57 %	Kirjoittamiseen ja tallentamiseen
71 %	Tiedonsiirtoon ja/tai keskustelemiseen sähköpostilla
71 %	Tiedonhankintaan Internetin kautta
43 %	Ostoksien tekemiseen nettikaupoissa
100 %	Asioimiseen Internetissä (laskujen maksu, Kela:n palvelut, verokortti yms.)
43 %	Keskusteluun yhteisessä tilassa (chat)
0 %	Muulla tavalla, miten?

2. Kuvaile omaa asennoitumistasi tietokoneen käyttöön opiskelun välineenä ENNEN ja JÄLKEEN opintojen:

Kysymys/väite:	1	2	3	4	5	ka
a Suhtautumiseni tietokoneen käyttöön opiskeluvälineenä oli ENNEN opiskelua erittäin myönteinen	0%	29%	29%	29%	14%	3.29
b Suhtautumiseni tietokoneen käyttöön opiskeluvälineenä oli opiskelun JÄLKEEN erittäin myönteinen	0%	0%	14%	14%	71%	4.57

c Jos suhtautumisessa tapahtui muutos, kuvaile mistä se johtui.

Ennen opiskelua en ollut paljonkaan käyttänyt tietokonetta, tietokone ylipäättään oli minulle täysin vieras kapine. Opiskelu ja ennen kaikkea ATK-viikonloppu viime syksynä toi tietokoneen yhtä tutuksi opiskeluvälineeksi kuin ennen oli kirjasto, kynä ja paperi. Silloin kun opiskelin ensimmäistä tutkintoani, tietokoneet vasta tekivät tuloaan ja niitä ei hyödynnetty opiskelussa samalla lailla kuin nykyisin.

Sain lisää käytännön tietoa ja huomasin kuinka kätevää on opiskella tietokoneen välityksellä ja vieläpä ryhmässä samanaikaisesti

Myönteinen ote tietokone opinnoissa oli, alkuun vain epäilytti sen käyttämään oppiminen. Loppujen lopuksi tietokone on väline joka nopeuttaa monessa suhteessa tehtävissä ja opiskelussa, oppilaan ja opettajan välillä. Varsinkin kun sen käyttö alkaa sujua.

3. Kuvaile kokemuksiasi Peda.net Veräjän käytöstä opiskelun aikana:

Kysymys/väite:	1	2	3	4	5	ka
a Portaapään verkkoympäristö on mielestäsi helppokäyttöinen (esim. nopea oppia käyttämään, selkeä rakenne, hakemani löytyy helposti, vaivattomuus työskennellä)	0%	14%	29%	43%	14%	3.57
b Verkkoympäristö (Peda.net Veräjä) toimii erittäin hyvin tiedotuksen kannalta	0%	14%	14%	57%	14%	3.71
c Verkkoympäristö toimii erittäin hyvin tehtävien palautuksen kannalta	0%	14%	14%	29%	43%	4.00
d Verkkoympäristö toimii erittäin hyvin materiaalipankin kannalta	0%	0%	57%	14%	29%	3.71
e Ohjaus verkkoympäristön käyttöön oli mielestäsi riittävää	0%	0%	14%	57%	29%	4.14

f Kuvaile halutessasi sanallisesti esim. mikä toimi hyvin? mikä oli tarpeetonta? mitä olisit kaivannut lisää?

Kaikki opettajat eivät laittaneet esim. tehtäviä pedanettiin, toisilla sieltä löytyi sekä materiaalia että annetut tehtävät.

Ulkoasu oli mielestäni sekava.

Tehtävien palautus ja yhteyden saaminen opettajiin toimi hyvin, mielestäni atk:ta olisi saanut olla ainakin mun kohdalla hiukan enemmän kuin yhden vikonlopun pe-ilta ja lauantai. Paljon käytiin asioita aivan uusiakin monelle ja sitten kotikoneella sai tehdä tosissaan töitä ja muistella ja soitella toisille miten jokin toimi.

4. Kuvaile kokemuksiasi Peda.net Oppimapin (verkkokurssi) käytöstä opiskelussa:

Yleisarvosana verkkokurssista asteikolla 1-5 (5 = kiitettävä)

Kysymys/väite:	1	2	3	4	5	ka
a Perehdytys verkkokurssille oli riittävää	14%	0%	43%	0%	43%	3.57
b Verkkokurssin rakenne (otsikointi/osioiden löytyminen jne.) oli mielestäni erittäin selkeä	14%	0%	29%	43%	14%	3.43
c Verkkokurssin ajankohta (talvilomalla) oli hyvä	0%	0%	43%	43%	14%	3.71
d Verkkokurssin pituus oli minulle sopiva	0%	0%	43%	43%	14%	3.71
e Verkkokurssi eteni minulle sopivalla vauhdilla	0%	0%	29%	57%	14%	3.86

f Kuvaile halutessasi sanallisesti esim. mikä toimi hyvin? millainen ajankohta/aikataulu/vauhti olisi ollut parempi?

Hyvää oli kun sai laittaa keskeneräisiä töitä luettavaksi muille. Sai vinkkejä oman työn työstämiseen.

kaikki oli riittävää!

Oltiin ihan innostuneita uudesta kurssista ja tsempattiin toisiamme. Turhaa aikaa ja päänvaivaa/suruakin oli kun kaikki ryhmät ei saaneet/löytäneet palautetta, jotta vois siirtää seuraavaan osioon. Turhautti ja ihmetytti, opettajalle ei voinut soitella la -iltana vaan tietokoneelta kytättiin tietoa... Se harmitti, kun olimme tehneet kukin niin paljon töitä vaikeastakin aiheesta.

Ryhmän sivulla voisi heti esiintyä jossain onko joku esim. vastannut tekstiin.. (joutui selaamaan pitkän tekstin kunnes tuli vastaukset..). Aiheet olisi voinut jakaa jo vähän aikaisemmin, alustavasti ryhmille ainakin suurta koostetta varten.

5. Mitä pidät tärkeänä ominaisuutena verkko-opiskelussa? Valitse mielestäsi kolme (3) tärkeintä asiaa.

29 %	Opiskelijan aktiivisuus
57 %	Itseohjautuvuus/opiskelijan oma vastuu opinnoista
0 %	Opiskelijan sitoutuminen
14 %	Opettajan aktiivisuus
14 %	Opetus ja ohjaus
43 %	Vuorovaikutus
0 %	Opiskelijälähtöisyys
29 %	Vastavuoroisuus
14 %	Mediataidot (esim. luotettavan tiedon etsiminen verkosta)
43 %	Yhteisöllinen opiskelu / yhdessä tekeminen
86 %	Riippumattomuus ajasta ja paikasta
0 %	Yksilöllisyyden huomioiminen
0 %	Opettajajohtoisuus

6. Verkossa opiskelun hyötyjä:

Kysymys/väite:	1	2	3	4	5	ka
a Jos jatkaisin opiskelua, haluaisin, että opetukseen sisältyisi verkkokurssi/-kursseja	0%	0%	29%	57%	14%	3.86
b Verkkotyöskentely koulutuksen aikana antoi minulle paljon rohkeutta ja vinkkejä hyödyntää tietotekniikkaa omassa elämässäni	0%	14%	43%	43%	0%	3.29

Kysymys/väite:	1	2	3	4	5	ka
c Tietokoneen käytön hallitsemisesta (kirjoittaminen & tallennus/ sähköposti/ tiedonhankinta jne.) on todella paljon hyötyä koulunkäyntiavustajan työssä	0%	14%	57%	0%	29%	3.43
d Verkkoympäristön käytön hallitsemisesta on todella paljon hyötyä koulunkäyntiavustajan työssä	0%	14%	57%	14%	14%	3.29

7. Miten hyödynnät nyt, koulunkäyntiavustajaksi opiskelun jälkeen, tietokonetta?

100 %	Kirjoittamiseen ja tallentamiseen
71 %	Tiedonsiirtoon ja/tai keskustelemiseen sähköpostilla
100 %	Tiedonhankintaan Internetin kautta
29 %	Ostoksien tekemiseen nettikaupoissa
86 %	Asioimiseen Internetissä (laskujen maksu, Kela:n palvelut, verokortti yms.)
29 %	Keskusteluun yhteisessä tilassa (chat)
14 %	Muulla tavalla, miten?

Tietokoneen käyttötaidot laajenivat huomattavasti opiskelun aikana, joten varmasti eri tilanteissa tulee rohkeammin käytettyä tietokonetta kuin ennen.

8. Mitä vinkkejä antaisit opettajille seuraavan opiskelijaryhmän kanssa toimimiseen? (esim. perehdytys verkkoympäristöön, tiedotus, ohjaus ja opetus verkossa.)

Perehdytykseen ja kaikkeen riittävästi aikaa! Ja mielestäni on tärkeää, että opettaja on tavoitettavissa verkkokurssin aikana, jos on kysyttävää tai tarvitsee neuvoja.

Aktiivisempi sivujen päivittäminen - aloitus sivulle merkintä mitä sivua on päivitetty ja koska. Turhat sivut pois (ei pelkkiä otsikoita missä ei ole mitään sisällä) - selaaminen vie aikaa.

Meidänkin kurssilla oli monia eritasoisia tietokoneen käyttäjiä ja monilla oli eri ohjelmia mitä käytettiin. Kannattaisi vähän kysellä tarkemmin miten kukin osaa konetta käyttää ja tehdä työskentelyryhmät tasapuolisiksi.

Minusta kaikki meni hyvin. Jatka samalla tavalla. Ohjaus ja opetus verkossa olivat ammatilliset.

Vähän kiireettömämpi tahti ja selkeät/yhtenäiset tehtäväohjeet, jotta ei tulisi väärinkäsityksiä. Työn ohessa opiskeleminen aika "rankaa" ja vaatii järjestelyjä työnantaja puoleltakin.

9. Mitä terveisiä antaisit seuraaville opiskelijoille tietotekniikan ja verkkokurssien suhteen?

Ei kannata suhtautua ennakkoluuloisesti. Verkkokurssi antaa itselle vapaammat kädet suunnitella, milloin opiskelee (aamulla, illalla, yöllä vai päivällä). Perheelliselle se jättää aikaa olla puolison ja lasten kanssa esimerkiksi talvilomalla eri lailla kuin jos olisimme istuneet talviloman Portaanpään opistolla opiskelemassa. Tiukka aikataulu takaa sen, että työt tulee tehtyä ja ryhmätyö verkkokurssilla tutustutti opiskelukavereihin, joihin ei muuten tullut tutustuttua paremmin!

Olisi hyvä että olisi esim. yksi opiskelija joka päivittäisi nettiin lähijaksolla käydyistä asioista esim. muistiinpanot tiedoksi opiskelijalle joka ei ole päässyt (etäopiskelijalle) tunneille.

Niitä ei kannata pelätä. Jokaista varmaan jännittää aloitus ja se miten työn tekeminen sujuu, koska ainakin ryhmässä tehdessä on myös vastuu koko ryhmän tekemisestä eikä vaan pelkästään omastaan. Verkkokurssit ja tietotekniikan käyttäminen on tätä päivää ja niiden käyttö vaan lisääntyy.

Ei kannata pelätä tällaista opiskelumuotoa. Rohkeasti vain mukaan

Älä pelkää! Kysy opettajalta rohkeasti. Opettajat ovat tosi ystävälliset ja ovat auttaneet mielissä.

Tsemppiä vaan tuleviin koitoksiin. Luulen, että teidän aikataulunne ei ole niin tiivis kuin meidän. Kysykää rohkeasti ja jos ei mene nappiin niin aina vaan uudestaan, jotta homma avautuu. Muistelen kaihoisalla mielellä noita aikoja, vuosi meni tosi nopeasti, ei ollut vapaa-ajan ongelmia, tiesi aina mitä on tehtävä ja pähkäiltävä. Mutt' jostain niitä voimia vaan sai ja opiskelukamut olivat tosi tärkeitä. Oli mielenkiintoista eihän sitä muuten olis jaksanut käydäkään tässä ajassa. Kiitos kaikille hyville opettajille, jotka jaksivat kannustaa ja tsemptata.

Liite 5. Kysely verkkoympäristön käyttöönotosta, nuoret opiskelijat

Opintoni Sosiaali- ja Terveysalan kehittämisen ja johtamisen koulutusohjelmassa (ylempi AMK) ovat loppusuoralla. Opinnot ovat pulkassa opinnäytetyötä/ gradua lukuun ottamatta. Toimintatutkimukseni **Verkkoympäristön käyttöönotto Portaanpään kristillisessä opistossa** viimeinen vaihe on ajankohtainen elokuussa 2010. Valmistuminen hämmöttää joulukuussa:)

*Kokemuksistanne olisi tärkeää saada kommentteja ja palautetta verkkoympäristön käytön kehittämiseksi!
Vastaathan rehellisesti - kaikki mielipiteet ovat tärkeitä!*

Vastaamalla kyselyyn, annat samalla luvan käyttää vastauksiasi opinnäytetyössäni. Kaikki vastaukset käsitellään nimettöminä!

Kiitokset vastauksistanne! Merja

Ohjeet vastaamiseen

Avaa Portaanpään OPPIMAPPI: mene Portaanpään verkkosivuille www.portaanpaa.fi ja klikkaa vasemasta reunasta Oppimappi -sanaa.

Kirjaudu sisälle Oppimappiin tutkijalta (Merjalta) saaduilla uudella **käyttäjätunnuksella** ja **salasanalla**. Näin varmistat vastauksiesi nimettömyyden!

Näillä tunnuksilla pääset sisälle vain kyselyyn - jatkossa kirjaudu Oppimappiin taas omalla tunnuksellasi!

"ESIMERKKI"

Nimi: Opiskelija 1

Käyttäjätunnus: opiskelija59

Salasana: AJ2cAf7m

Avaa kysely ja Vastaa kysymyksiin. Lue huolella myös punaisella olevat vastausohjeet! Vastaamiseen menee aikaa n. 20 min.

Muista tallentaa vastauksesi alimpana olevasta painikkeesta Tallenna lomake!

Vastauksien yhteenveto, nuoret opiskelijat

N=41, n=29, vastausprosentti 71 %

Ajattele vastatessasi Lapsi- ja perhetyön opintoja Portaanpäässä opiskelijan näkökulmasta!

Väittämät asteikolla 1-5:

1 = Täysin eri mieltä/ vähemmän tärkeää

2 = Eri mieltä/ vähän tärkeää

3 = En osaa sanoa

4 = Samaa mieltä/ tärkeää

5 = Täysin samaa mieltä/ erittäin tärkeää

1. Miten olit hyödyntänyt tietokonetta ennen opiskelua Portaanpäässä? Voit laittaa useampia rasteja!

90%	Kirjoittamiseen ja tallentamiseen
76%	Tiedonsiirtoon ja/tai keskustelemiseen sähköpostilla
90%	Tiedonhankintaan Internetin kautta
55%	Ostoksien tekemiseen nettikaupoissa
45%	Asioimiseen Internetissä (esim. laskujen maksu, Kela:n palvelut, verokortti yms.)
93%	Keskusteluun yhteisessä tilassa (esim. Facebook, You Tube, IRC-galleria tms.)
0%	Muulla tavalla, miten?

2. Miten tärkeänä pidät seuraavia asioita opiskelussa/ kursseilla yleensä?

Kysymys/väite:	1	2	3	4	5	ka
Lähiopetus	0%	0%	14%	28%	59%	4.45
Itsenäinen tiedonhaku	0%	14%	31%	45%	10%	3.52
Opettajan luennot	0%	3%	24%	24%	48%	4.17
Keskustelu luokassa	0%	7%	17%	45%	31%	4.00
Verkko-opiskelu	3%	14%	62%	17%	3%	3.03
Keskustelu verkkoympäristössä	17%	24%	48%	7%	3%	2.55
Oppimateriaalin selkeys	0%	0%	17%	31%	52%	4.34
Oppimateriaalien ja tehtävien löytyminen myös verkkoympäristöstä	3%	10%	28%	45%	14%	3.55
Ylimääräistä verkko-oppimateriaalia verkkoympäristössä	7%	17%	38%	28%	10%	3.17
Oppikirja	0%	3%	17%	41%	38%	3.14
Oppimistehtävät	0%	0%	21%	48%	31%	4.10
Ryhmätyöt	0%	10%	31%	45%	14%	4.65
Opettajan henkilökohtainen palaute	0%	7%	14%	34%	45%	4.17
Loppukoe	3%	10%	24%	41%	21%	3.66

3. Kuvaile asennoitumistasi verkkoympäristön käyttöön opiskelun välineenä Lapsi- ja perhetyön opintojen

ALUSSA ja TÄLLÄ HETKELLÄ:

Kysymys/väite:	1	2	3	4	5	ka
a Suhtautumiseni verkkoympäristön käyttöön opiskeluvälineenä opiskelun ALUSSA oli erittäin myönteinen	3%	1 %	4 %	31%	1 %	3.45
b Suhtautumiseni verkkoympäristön käyttöön opiskeluvälineenä TÄLLÄ HETKELLÄ on erittäin myönteinen	0 %	3%	4%	38%	4 %	3.83

c Jos suhtautumisessa on tapahtunut muutos, kuvaile lyhyesti mistä se johtui.

Sieltä löytyy hyvin lisämateriaalia tunnilla puhutuista asioista ja tehdään kokeita vastaan kohtalaisesti harjoitus kokeita

Olen saanut enemmän tietoa verkkoympäristön käytöstä.

Sai tarkat ohjeet miten toimia se helpotti suhtautumista tietokoneen käyttöön opiskelutehtävissä.

Olen ehkä vähän enemmän oppinut ymmärtämään, miten verkko opiskeluvälineenä toimii, en kuitenkaan vielä pidä siitä.

Varmaankin siitä, että opin käyttämään oppimappia paremmin... mutta miinuksia siitä kun opettajat eivät lisää lupaamia asioita nettiin... :(

tehtävien palauttaminen oppimappin kautta oli helppoa ja kätevää. turhia papereita ei tarvinnut kantaa mukana.

Ennen ei osannut käyttää tai edes ajatellut että nettiä voisi käyttää apuna koulu hommissa ja kaikki tehtävät tuli aina tehtyä käsin. nyt kun koulussa vaadittiin koneella tehtyjä tehtäviä ja ne piti tehdä niin tajusi kuinka paljon helpompaa on tehdä hommat koneella ja saada ne myös muistiin kun taas kaikki paperi versioiden säästämiset. on myös oppinut miten helppoa netistä on tiedon hakeminen ettei tarvitse lähteä etsimään kirjastosta kirjoja ja lukemaan niitä läpi että löytää jonkin yhden tiedon vaikka.

Ennen opistolle tuloa ei tarvinnut koulutehtäviin etsiä tietoa Internetistä ja kaikki työt tehtiin suurimmaksi osaksi käsin. Mutta, kun tulin opistolle, niin tehtäviä alettiin tekemään koneella ja Internetistä etsittiin tietoa.

4. Kuvaile kokemuksiasi Portaanpään verkkoympäristön käytöstä opiskelun aikana:

Kysymys/väite:	1	2	3	4	5	ka
a Portaanpään verkkoympäristö on mielestäsi helppokäyttöinen.	7%	10%	34%	34%	14%	3.38
b Verkkoympäristö toimii erittäin hyvin tiedotuksessa.	10%	17%	45%	17%	10%	3.00
c Verkkoympäristö toimii erittäin hyvin tehtävien palautuksessa.	0%	28%	28%	17%	28%	3.45
d Verkkoympäristö toimii erittäin hyvin materiaalipankkina.	0%	14%	45%	28%	14%	3.41
e Ohjaus verkkoympäristön käyttöön on mielestäsi riittävää.	10%	7%	28%	34%	21%	3.48
f Pystyn opiskelemaan verkossa paikasta riippumatta (kotona ja koulussa).	7%	21%	14%	24%	34%	3.59
g Verkkomateriaali sopii hyvin lähiopetuksen tueksi.	0%	10%	28%	41%	21%	3.72
h Verkkoympäristön sivustot eivät toimi aina kunnolla (en saa materiaalia näkyviin tms.).	14%	14%	38%	31%	3%	2.97
i Aikani ei riitä verkko-ohjauksen hyödyntämiseen työssäoppimisen aikana.	0%	41%	34%	17%	7%	2.90
j Minulla oli vaikeuksia saada tietokone käyttöön opiskelua varten työssäoppimisen aikana.	48%	21%	17%	3%	10%	2.07
k Verkko-opiskelu tuntuu yksinäiseltä.	3%	24%	34%	24%	14%	3.21
l Koen verkko-opiskelun itselleni vieraaksi.	24%	31%	34%	3%	7%	2.38

5. Kuinka usein vieraillet Portaanpään verkkoympäristössä keskimäärin? Vain yksi rasti.

3%	Päivittäin
17%	1-2 kertaa viikossa
14%	1-2 kertaa kuukaudessa
66%	Vain tarvittaessa (kun teen tehtäviä/ tenttiä verkkoympäristössä)
3%	Harvemmin

6. Mistä otat useimmiten yhteyden verkkoympäristöön? Vain yksi rasti.

21%	kotoa (kiinteältä tietokoneelta)
31%	omalta kannettavalta tietokoneelta
52%	opiston tietokoneilta
0%	muualta, mistä? - Paljon myös kirjastossa

7. Mitä toimintoja olet käyttänyt Portaanpään verkkoympäristössä? Voit laittaa useampia rasteja!

83%	Tehtävien palautus Veräjässä
14%	Ajankohtaista palstat Veräjässä
17%	Luentomateriaalit Veräjässä
34%	Valmiit linkit (esim. MLL:n sivuille) Veräjässä
34%	Työssäoppimisen ohjaus Oppimapissa
72%	Tehtävien palautus Oppimapissa
90%	Verkkotentti Oppimapissa
83%	Verkkotehtävät Oppimapissa
28%	Verkkokeskustelu Oppimapissa
0%	En mitään näistä
0%	Muuta, mitä?

8. Arvioi kuinka moni opettaja käyttää verkkoympäristöä tehtävien vastaanottamiseen? Vain yksi rasti.

7%	1
34%	2
45%	3-5
21%	lähes kaikki

9. Arvioi kuinka moni opettaja käyttää verkkoympäristön muita toimintoja (materiaalipankki/ tehtävät/ tiedotus/ tentti jne.). Vain yksi rasti.

10%	1
38%	2
52%	3-5
3%	lähes kaikki

10. Mitä pidät tärkeimpinä ominaisuuksina verkko-opiskelussa? Valitse mielestäsi kolme (3) tärkeintä asiaa.

48%	Opiskelijan aktiivisuus
34%	Itseohjautuvuus/ opiskelijan oma vastuu opinnoista
31%	Opiskelijan sitoutuminen
24%	Opettajan aktiivisuus
38%	Opetus ja ohjaus
14%	Vuorovaikutus
17%	Opiskelijälähtöisyys
7%	Vastavuoroisuus
31%	Mediataidot (esim. luotettavan tiedon etsiminen verkosta)
7%	Yhteisöllinen opiskelu/ yhdessä tekeminen
28%	Riippumattomuus ajasta ja paikasta
21%	Yksilöllisyyden huomioiminen
3%	Opettajajohtoisuus

11. Verkkotyöskentelystä tulevaisuudessa:

Kysymys/väite:	1	2	3	4	5	ka
a Opetukseen tulisi sisältyä verkkokurssi/ -kurseja (kokonaan verkossa suoritettava).	28%	21%	41%	7%	3%	2.38
b Opetukseen tulisi sisältyä verkkotyöskentelyä osana kurssia.	17%	14%	31%	34%	3%	2.93
c Opetukseen tulisi sisältyä vaihtoehtoisesti verkkokurssina (vaihtoehtona lähiope- tus) suoritettavia kursseja.	3%	10%	55%	24%	7%	3.21
d Verkko-opiskelu pitäisi olla opiskelijalle aina mahdollista teoriaopinnoissa.	0%	17%	59%	17%	7%	3.14
e Työssäoppimisen ohjausta tulisi tarjota verkkoympäristössä.	7%	17%	31%	38%	7%	3.21
f Verkko-opiskelumahdollisuus tarjoaisi opiskelijalle paremmat mahdollisuudet henkilökohtaistaa opintonsa.	3%	3%	55%	31%	7%	3.34
g Tietokoneen ja verkkoympäristön käytön hallitsemisesta on hyötyä tulevassa työssäni.	0%	7%	21%	59%	14%	3.79
h Todennäköisesti suorittaisin (olisin suorittanut) osan opinnoistani verkossa, jos	21%	14%	31%	24%	10%	2.90

Kysymys/väite:

1	2	3	4	5	ka
---	---	---	---	---	----

siihen olisi mahdollisuus.

i Jokaisella opiskelijalla pitäisi olla mahdollisuus saada laadukasta verkko-opetusta osana tutkintoa.

0%	7%	38%	45%	10%	3.59
----	----	-----	-----	-----	------

12. Kirjoita lyhyt mielipide seuraaviin asioihin.**Mitä vinkkejä antaisit linjanvastaaville/ opettajille verkkoympäristössä toimimiseen?**

enemmän voisi hyödyntää nettiä tehtävissä

Veräjään pitäisi saada teorian tietoa. Oppilaille on linjakohtaiset sivut, mutta siellä ei ole paljon mitään teoriaa. Olisi myös mukava saada enemmän hyödyllisiä linkkejä ammattiin liittyen. Mielestäni veräjään pitäisi saada myös enemmän ajankohtaista tietoa, esim. tehtävien palautus- ja tenttipäivämääristä.

Enemmän tiedottamista verkkoympäristössä

Opettajat voisivat selittää (siitä huolimatta että tehtävät ovat oppimapsissa) miten tehtävät tulisi tehdä. Ja perusteellisesti auttaa käyttämään oppimappia, eikä vaa hokea "Se on ihan helppoa" ja "Mikä siinä nyt niin vaikeeta on?".... se saa minut tuntemaan että olen totaalinen ääliö :-(

Enemmän verkkokursseja!

selkeät ohjeet

Vois olla enemmän ohjausta verkkoympäristön käyttöön varsinkin oppimapsin esim linjanvastaavan tunnilla

selkeitä ohjeita ja ei liian pitkiä tehtäviä.

Ehkä tästä sivustosta voisi tehdä helppokäyttöisemmän...

jos antaa jonkun tehtävän mikä pittää tehdä, niin semmonen mihin löytää helposti/sopivasti tietoa eikä hirmu monen mutkan kautta

Kaikki opettajat lisäämään kurssien aineistoja nettiin, niin opiskelijat varmaan mieluummin kävisivät tarkistamassa mitä siellä on tapahtunut. :)

Verkkotehtäviin saisi antaa ehkä vähän enemmän opastusta, ei paljoa mutta jotain!

Vielä vain lisää perehdytystä ja ohjausta. Ja miksei enemmän tehtävääkin sinne? Paljon saapi muistutella opiskelijoita siellä odottavista tehtävistä..

enemmän vaan koneella tehtäviä ja palautettavia tehtäviä. siitä on hyötyä. opetus ja perehdyttäminen on ollut hyvä. yhteiset keskustelu palstat on myös hyviä neuvon kysyntä paikkoja.

No vielä voisi ehkä vähän enempi käydä läpi sitä, mitä kaikkea oppimapsista löytyy ja sitten voisi enempi ehkä muistutella opiskelijoita oppimapsin olemassaolosta.

Jatkakaa samaan malliin, niin kuin tähänkin asti. :)

Mitä terveisiä antaisit seuraaville opiskelijoille verkkoympäristössä työskentelyn suhteen?

Muistakaa oma vastuu ja aktiivisuus!

kuuntele ja keskity eka kerralla kun asia selitetään niin se menee kyllä perille. ei pidä menettää hermoja jos ei heti tajua vaan kysyttävä että selitätkö uudestaan. verkkokurssit on todella hyvä keksintö kunhan vaan opiskelija muistaa sitoutua ja hoitaa velvollisuutensa.

Omaa aktiivisuutta ja innostuneisuutta, sekä vastuuta omista tehtävistä verkkokursseilla niin sillon hyvä tulee.

Kuunnelkaa tarkkaan ohjeet mitä annetaan ja tehkää/palauttakaa tehtäviä verkkoympäristön kautta, koska se on todella helppoa ja opiskelun sujuu paremmin ja välttyy liialta stressiltä.

Kannattaa opetella käyttämään ja hyödyntämään verkkoympäristöä. Se on hyvin helppo ja hyödyllinen tapa hyödyntää verkkoa.

Käyttäkää mahdollisimman paljon

kysy rohkeasti neuvoa jos et osaa.

Jos ette osaa käyttää oppimappia tai muita portaanpäin sivustoja, pyytäkää näitisti (tai vaatikkaa) opettajia neuvomaan. Siitä on enemmän hyötyä teille kun sitä osaa käyttää... Tai sitten minä olen vain yksi ainoa joka on poikkeuksellisen tyhmä....

Verkkokurssit on kivempia, kun pelkkä luokassa istuminen.

*rohkeasti vaan mukaan, tämä aluksi tuntuu hieman vaikealta, mutta äkkiä siihen tottuu..
itse olen huomannut että verkkoympäristössä työskentely on helppoa ja nopeaa.*

kärsivällisyyttä ja kysymällä selviää jos ei jotain ymmärrä.

Harjoittelu tekee mestarin. Itsekään en aluksi osannut käyttää "Oppimappia", mutta kun yhdessä luokan ja opettajan kanssa opettelimme sen käyttöä, niin sen jälkeen osasin itsekin käyttää sitä.

onnea ja menestystä!

tehtävät ja muut jutut ajoissa palauttaa oppimappiin!

Käyttäkää paljon tätä mahdollisuutta hyödyksi!

Itse en ole kovinkaan myönteinen ja avoin sen suhteen, sillä koen sen hankalaksi, mutta tietenkin se helpottaa siten, ettei tarvitse sompailla papereitten kanssa, joten kanattaa vaivautua opettelemaan sen käyttö.

Käykää katsomassa oppimapissa vähän väliä, jos jotain on tapahtunut.

hyvin se menee (:

Opiskelkaa ahkerasti.

Mitä muuta haluaisit tuoda esille - sana on vapaa...

Enemmän verkkokursseja ja vähemmän luokassa istumista tulevaisuudessa kiitos!

Oppimappin käytössä pitäisi ohjastaa enemmän

verkkoympäristössä työskentely on mukavaa vaihtelua perinteiseen lähiopetukseen.

Voikun voitaisiin pysyä vain perinteissä, eikä sotkettaisi koneita ihan kaikkeen.

Ihan hyvin tämä pelittää, mutta tekemistä on vielä paljon. Kiitos Merjalle. :)

Liite 6. Kysely verkkoympäristön käyttöönotosta, aikuisopiskelijat

Vastauksien yhteenveto

N = 22, n = 20, vastausprosentti 91 %

Väittämät asteikolla 1-5:

1 = Täysin eri mieltä/ vähemmän tärkeää

2 = Eri mieltä/ vähän tärkeää

3 = En osaa sanoa

4 = Samaa mieltä/ tärkeää

5 = Täysin samaa mieltä/ erittäin tärkeää

1. Miten olit hyödyntänyt tietokonetta ennen opiskelua Portaanhäissä? Voit laittaa useampia rasteja!

80%	Kirjoittamiseen ja tallentamiseen
65%	Tiedonsiirtoon ja/tai keskustelemiseen sähköpostilla
95%	Tiedonhankintaan Internetin kautta
65%	Ostoksien tekemiseen nettikaupoissa
85%	Asioimiseen Internetissä (esim. laskujen maksu, Kela:n palvelut, verokortti yms.)
40%	Keskusteluun yhteisessä tilassa (esim. Facebook, You Tube, IRC-galleria tms.)
0%	Muulla tavalla, miten?

2. Miten tärkeänä pidät seuraavia asioita opiskelussa/ kursseilla yleensä?

Kysymys/väite:	1	2	3	4	5	ka
Lähiopetus	0%	5%	15%	35%	45%	4.20
Itsenäinen tiedonhaku	0%	0%	5%	70%	25%	4.20
Opettajan luennot	0%	15%	45%	25%	15%	3.40
Keskustelu luokassa	0%	0%	15%	55%	30%	4.15
Verkko-opiskelu	0%	20%	35%	40%	5%	3.30
Keskustelu verkkoympäristössä	5%	20%	45%	20%	10%	3.10
Oppimateriaalin selkeys	0%	0%	0%	10%	90%	4.90
Oppimateriaalien ja tehtävien löytyminen myös verkkoympäristöstä	0%	10%	10%	40%	40%	4.10
Ylimääräistä verkko-oppimateriaalia verkkoympäristössä	5%	15%	20%	40%	20%	3.55
Oppikirja	5%	40%	30%	20%	5%	2.80
Oppimistehtävät	0%	0%	40%	45%	15%	3.75
Ryhmätyöt	5%	0%	25%	65%	5%	3.65
Opettajan henkilökohtainen palaute	0%	0%	10%	55%	35%	4.25
Loppukoe	20%	30%	5%	35%	10%	2.85

3. Kuvaile asennoitumistasi verkkoympäristön käyttöön opiskelun välineenä Lapsi- ja perhetyön opintojen ALUSSA ja TÄLLÄ HETKELLÄ:

Kysymys/väite:	1	2	3	4	5	ka
a Suhtautumiseni verkkoympäristön käyttöön opiskeluvälineenä opiskelun ALUSSA oli erittäin myönteinen	5%	50%	10%	25%	10%	2.85
b Suhtautumiseni verkkoympäristön käyttöön opiskeluvälineenä TÄLLÄ HETKELLÄ on erittäin myönteinen	0%	0%	15%	60%	25%	4.10

c Jos suhtautumisessa on tapahtunut muutos, kuvaile lyhyesti mistä se johtui.

Alussa oli jo positiivinen ja ns. nykyaikainen tapa. Kun oppi käyttämään niin olisi voinut käyttää enemmänkin.

En ollut aiemmin käyttänyt verkkoympäristöä oppimiseen tai tehnyt verkko-opintoja, joten "vierastin" tapaa aluksi. Mutta se on aivan yhtä hyvä kuin muutkin tavat oppia.

Kun on oppinut verkkoympäristön käytön, se on erittäin kätevä tapa opiskella.

Kokemus ja Käyttö on tuonut itsevarmuutta.

Johtuu varmaan siitä, että en tykkää istuskella tietokoneella mutta olen kuitenkin huomannut kuinka paljo tietokoneen käyttö helpottaa opiskelua joka suhteessa.

verkko-opiskelu oli vieras käsite ja sen tullessa tutuksi se ei enää tuntunut niin vaikealta plussaa että opiskelun sai tehdä kotoa käsin

Ennakkoluulot, kuvittelin vaikeammaksi.

Ennen opiskelua en ollut tottunut käyttämään tietokonetta opiskeluun. Tällä hetkellä se on mukavaa ja helppoa.

alussa hankalaa

Verkko-opiskelu on minulle uusi asia. Aluksi tuntui vieraalle.

Opiskelussa täytyy osata käyttää tietokonetta hyödyksi tehtäviä tehdessä.

Alussa ei hallinnut verkkoympäristöä kunnolla.

Helpottava apu opiskeluun! tiedonhankinta jne.

4. Kuvaile kokemuksiasi Portaanpään verkkoympäristön käytöstä opiskelun aikana:

Kysymys/väite:	1	2	3	4	5	Ka
a Portaanpään verkkoympäristö on mielestäsi helppokäyttöinen.	0%	0%	15%	50%	35%	4.20
b Verkkoympäristö toimii erittäin hyvin tiedotuksessa.	0%	10%	25%	50%	15%	3.70
c Verkkoympäristö toimii erittäin hyvin tehtävien palautuksessa.	5%	15%	25%	35%	20%	3.50
d Verkkoympäristö toimii erittäin hyvin materiaalipankkina.	0%	0%	25%	50%	25%	4.00
e Ohjaus verkkoympäristön käyttöön on mielestäsi riittävää.	0%	5%	20%	45%	30%	4.00
f Pystyn opiskelemaan verkossa paikasta riippumatta (kotona ja koulussa).	0%	10%	5%	45%	40%	4.15
g Verkkomateriaali sopii hyvin lähiopetuksen tueksi.	0%	5%	10%	60%	25%	4.05
h Verkkoympäristön sivustot eivät toimi aina kunnolla (en saa materiaalia näkyviin tms.).	15%	30%	30%	25%	0%	2.65
i Aikani ei riitä verkko-ohjauksen hyödyntämiseen työssäoppimisen aikana.	0%	10%	20%	65%	5%	3.65
j Minulla oli vaikeuksia saada tietokone käyttöön opiskelua varten työssäoppimisen aikana.	75%	5%	0%	10%	10%	1.75
k Verkko-opiskelu tuntuu yksinäiseltä.	25%	25%	25%	15%	10%	2.60
l Koen verkko-opiskelun itselleni vieraaksi.	50%	25%	10%	10%	5%	1.95

5. Kuinka usein vieraillet Portaanpään verkkoympäristössä keskimäärin? Vain yksi rasti.

0%	Päivittäin
30%	1-2 kertaa viikossa
35%	1-2 kertaa kuukaudessa
30%	Vain tarvittaessa (kun teen tehtäviä/ tenttiä verkkoympäristössä)
5%	Harvemmin

6. Mistä otat useimmiten yhteyden verkkoympäristöön? Vain yksi rasti.

60%	kotoa (kiinteältä tietokoneelta)
35%	omalta kannettavalta tietokoneelta
5%	opiston tietokoneilta
0%	muualta, mistä?

7. Mitä toimintoja olet käyttänyt Portaanpään verkkoympäristössä? Voit laittaa useampia rasteja!

60%	Tehtävien palautus Veräjässä
45%	Ajankohtaista palstat Veräjässä
30%	Luentomateriaalit Veräjässä
30%	Valmiit linkit (esim. MLL:n sivuille) Veräjässä
80%	Työssäoppimisen ohjaus Oppimapissa
80%	Tehtävien palautus Oppimapissa
40%	Verkkotentti Oppimapissa
95%	Verkkotehtävät Oppimapissa
95%	Verkkokeskustelu Oppimapissa
0%	En mitään näistä
0%	Muuta, mitä?

8. Arvioi kuinka moni opettaja käyttää verkkoympäristöä tehtävien vastaanottamiseen? Vain yksi rasti.

0%	1
10%	2
40%	3-5
50%	lähes kaikki

9. Arvioi kuinka moni opettaja käyttää verkkoympäristön muita toimintoja (materiaalipankki/ tehtävät/ tiedotus/ tentti jne.). Vain yksi rasti.

5%	1
30%	2
50%	3-5
15%	lähes kaikki

10. Mitä pidät tärkeimpinä ominaisuuksina verkko-opiskelussa? Valitse mielestäsi kolme (3) tärkeintä asiaa.

45%	Opiskelijan aktiivisuus
55%	Itseohjautuvuus/ opiskelijan oma vastuu opinnoista
25%	Opiskelijan sitoutuminen
20%	Opettajan aktiivisuus
30%	Opetus ja ohjaus
15%	Vuorovaikutus
15%	Opiskelijälähtöisyys
5%	Vastavuoroisuus
30%	Mediataidot (esim. luotettavan tiedon etsiminen verkosta)
10%	Yhteisöllinen opiskelu/ yhdessä tekeminen
70%	Riippumattomuus ajasta ja paikasta
10%	Yksilöllisyyden huomioiminen
0%	Opettajajohtoisuus

11. Verkkotyöskentelystä tulevaisuudessa:

Kysymys/väite:	1	2	3	4	5	ka
a Opetukseen tulisi sisältyä verkkokurssi/ -kurseja (kokonaan verkossa suoritettava).	10%	25%	25%	15%	25%	3.20
b Opetukseen tulisi sisältyä verkkotyöskentelyä osana kurssia.	5%	15%	10%	45%	25%	3.70
c Opetukseen tulisi sisältyä vaihtoehtoisesti verkkokurssina (vaihtoehtona lähiopetus) suoritettavia kurseja.	5%	5%	35%	15%	40%	3.80
d Verkko-opiskelu pitäisi olla aikuisopiskelijalle aina mahdollista teoriaopinnoissa.	5%	10%	25%	20%	40%	3.80
e Työssäoppimisen ohjausta tulisi tarjota verkkoympäristössä.	0%	0%	5%	25%	70%	4.65
f Verkko-opiskelumahdollisuus tarjoaisi aikuisopiskelijalle paremmat mahdollisuudet henkilökohtaistaa opintonsa.	0%	0%	20%	45%	35%	4.15
g Tietokoneen ja verkkoympäristön käytön hallitsemisesta on hyötyä tulevassa työssäni.	0%	5%	5%	50%	40%	4.25

Kysymys/väite:	1	2	3	4	5	ka
h Todennäköisesti suorittaisin (olisin suorittanut) osan opinnoistani verkossa, jos siihen olisi mahdollisuus.	0%	20%	5%	30%	45%	4.00
i Jokaisella opiskelijalla pitäisi olla mahdollisuus saada laadukasta verkko-opetusta osana tutkintoa.	0%	0%	20%	25%	55%	4.35

12. Kirjoita lyhyt mielipide seuraaviin asioihin.

Mitä vinkkejä antaisit linjanvastaaville/ opettajille verkkoympäristössä toimimiseen?

Helppo käyttää kun kerran opettelee! :) Vähentää varmasti paperihommia.

Työssäoppimisen ja näytönohjeita voisi antaa myös verkossa, vois keskustella asioista muitten luokkalaisten ja kysellä asioita opettajalta, neuvoja.

Voisi saada tarkemmat ohjeistukset tarvittaessa selkeästi näkyviin.

Verkkoympäristöä voisi hyödyntää monipuolisemmin ja useammin.

Opastus rauhassa ennen varsinaista tehtävän aloitusta.

selkeä ulkoasu, yksinkertaiset ohjeet ja riittävä päivitys/ sivuilla käynti

Enemmän verkko-opintoja kuin lähiopetusta

Vaihtoehtoisesti lähiopetukselle, olisin voinut harkita jos olisi ollut mahdollista. Mikäli aiheesta paljon kokemusta voisi valita kurssin suorituksen verkossa.

Aktiivisempaa käyttöä.

Esim. kaikki lomakkeet voisi mielestäni olla saatavilla verkossa. Näin ei tulisi sähköposti ym. ongelmia. Verkkoon voisi laittaa myös vinkkejä työhön ja työssäoppimiseen.

On hyvä mainita opiskelijoille aina myös sanallisesti koulussa jos uusia tehtäviä on tullut verkkoon. Silloin ei tarvitse aina pohtia onko tehtävä tarkoitettu tehtäväksi vai ei..

selkeät sivut ja ohjeet

Opiskelijoiden tehtävien palautukset kuuluu palauttaa aina sovittuna ajankohtana, mikä on ymmärrettävää. Miksi vielä opintojen ollessa loppuillaan arviointeja oppimasta hakiessa, useissa tehtävissä lukee "odottaa arviointia"?

Tulee tunne, että onko tehtävästäni kiinnostuttu ollenkaan... Tähän toivoisin myös jotain arvioinnin aikarajaa.

Linjavastaavan pitäisi hyväksyä kyseinen opiskelu mahdollisuus. Käydä aktiivisesti myös itse katsomassa opiskelijan tuotoksia.

Jatkaa samaan malliin, sivustojen ylläpitäminen oli hyvin suunniteltua ja tehtyä, selkeät ohjeet ja helpokäyttöistä on ollut.

Ohjausta verkkoympäristössä tehtävien tekemiseen antaa oppilaille riittävästi.

Tehtävien tarkistaminen ja arvioinnit näkyviin nopeammin ja helpommin löydettäväksi.

Tehtävine palautus tulisi onnistua verkossa. Työssäoppimis- ja näyttö tehtäviä ja arviointikaavakkeita voisi olla verkossa, että ne voisi täyttää suoraan siellä.

Mitä terveisiä antaisit seuraaville opiskelijoille verkkoympäristössä työskentelyn suhteen?

Suhtautua positiivisesti, verkkotyöskentely on varmasti osa tulevaisuutta opiskelussa ja työelämässä.

Käyttäkää aktiivisesti

Positiivinen asenne :) Muista säilyttää salasana, muuten hankalaa päästä kirjautumaan oppimappiin.

Se on helppoa ja mahdollistaa opiskelun kotoa käsin.

Rohkeasti vaan käyttämään, on kätevä keino opiskella!

Tämänkin oppii, vaikka ei ole hirveän innostunut, tai tuntee itsensä epävarmaksi.

Säilyttäkää salasana!

Ei kannata säikähtää vaikka verkko opiskelu saattaa aluksi tuntua vaikealta. Aina voi kysyä ja oppiminen saattaa kestää jonkun aikaa.

Helpokäyttöinen

Kannattaa käydä säännöllisesti vilkaisemassa onko verkkoon tullut tehtäviä.

Jos asia on uusi, rohkeasti kokeilemaan. Ongelmatilanteissa opettajilta saa apua.

Älkää arastelko käyttöä. Käytön oppii...

Rohkeasti opettelemaan ja kokeilemaan opiskelua verkossa. Ei ole yhtään vaikeaa.

kannattaa hyödyntää opiskelussa

Aikuisopiskelijoilla ei välttämättä ole atk tuntemusta, kuten ei minullakaan ollut. Kärsivällisyyttä, kyllä sitä vanhakin oppii!

Käyttäkää tilaisuutta hyväksenne...ainakin perheelliset.

Aluksi saattoi tuntua vaikealta mutta loppujen lopuksi verkossa työskentely oli helpohkoa ja kivaa kun siihen osaa vaan motivoitua.

Rohkeasti työskentelemään verkkoympäristöön.

Avoimin mielin tekemään tehtäviä.

Rohkeasti vaan käyttämään tietokonetta, ei se pure! Netistä löytyy paljon hyödyllistä tietoa opiskeluun!!!

Mitä muuta haluaisit tuoda esille - sana on vapaa...

Kokemukset olleet vaan positiivisia. Olisin voinut käyttää tätä enemmänkin. :) kiitos!

kaikilla ei välttämättä ole tietokonetta käytössä. Verkkokurssi oli mukava yllätys

kyllä tulevaisuudessa olisi hyvä jos aikuisopiskelijoille olisi mahdollista suorittaa suurin osa kursseista verkko-opintoina.

Tutkintotilaisuudesta olisi hyvä olla mahdollisuus keskustella opettajan kanssa verkossa askarruttavista asioista, kysyä neuvoa.

Työssäoppimisjakson ohjaus verkossa, oli tosi hyvä!! Sai vaihtaa ajatuksia ja apua ongelma tilanteissa. Ja vaihtaa kuulumisia.

Pelkäsin ATK:n tunteja. Olin varsin kokematon tietokoneen käytössä, sillä aikaa ei siihen ole koskaan ollut perehtyä. En uskaltanut kysyä mitään, koska opetus -ote oli hyvin kärsimätöntä ja nopea tempoista. Armosta varmaan sain S merkinnän. Nyttemmin ajattelen että jos olen tähänkin asti pärjännyt, pärjään eteenkin päin ja ihan näillä opeilla.

Harmi, kun tätä opiskelu mahdollisuutta meillä oli liian vähän.

Itse kuitenkin ehkä enemmän tykkään normaalista tehtävistä koulun aikana, en niinkään verkkotöistä; koska en pystynyt keskittymään kunnolla atk-luokassa... Kauhee melu ja häslinki, tuntuu että kotona tehtävien tekemiseen meni huomattavasti vähemmän aikaa mitä koulussa ollessa..

Verkko-opiskelu oli ok ja toimiva ratkaisu opintoihin! kätevästi sai tehtävät palautettua sen kautta, ei tarvinnut säätää s-postin kautta.

Vaihtelua opiskeluun tällaiset verkkokurssit!

Liite 7. Kysely verkkoympäristön käyttöönotosta, opettajat

Opintoni Sosiaali- ja Terveysalan kehittämisen ja johtamisen koulutusohjelmassa (ylempi AMK) ovat loppusuoralla. Toimintatutkimukseni **Verkkoympäristön käyttöönotto Portaanpään kristillisessä opistossa** viimeinen vaihe on ajankohtainen elokuussa 2010.

Kokemuksistanne ja ajatuksistanne olisi tärkeää saada kommentteja ja palautetta verkkoympäristön käytön kehittämiseksi! Vastaathan rehellisesti - kaikki mielipiteet ovat tärkeitä!

Vastaamalla kyselyyn, annat samalla luvan käyttää vastauksiasi opinnäytetyössäni. Kaikki vastaukset käsitellään nimettöminä!

Kiitokset vastauksistanne! Merja

Ohjeet vastaamiseen

Avaa Portaanpään OPPIMAPPI: mene Portaanpään verkkosivuille www.portaanpaa.fi ja klikkaa vasemmasta reunasta **Oppimappi** -sanaa.

Kirjaudu sisälle Oppimappiin tutkijalta saaduilla uudella **käyttäjätunnuksella** ja **salasanalla**. Näin varmistat vastauksiesi nimettömyyden!

Näillä tunnuksilla pääset sisälle vain kyselyyn - jatkossa kirjaudu Oppimappiin taas omalla tunnuksellasi!

"ESIMERKKI"

Nimi: Ope 71

Käyttäjätunnus: ope21

Salasana: EjGJy48E

Avaa kysely ja Vastaa kysymyksiin. Lue huolella myös punaisella olevat vastausohjeet! Vastaamiseen menee aikaa n. 20 min.

Muista tallentaa vastauksesi alimpana olevasta painikkeesta **Tallenna lomake!**

Vastauksien yhteenveto, opettajat

N = 7, n = 5, vastausprosentti 71 %

Kyselyn konteksti on Portaanpää ja ammatillinen koulutus - vastaa opettajan näkökulmasta!

Väittämät asteikolla 1-5:

1 = Täysin eri mieltä/ vähemmän tärkeää

2 = Eri mieltä/ vähän tärkeää

3 = En osaa sanoa

4 = Samaa mieltä/ tärkeää

5 = Täysin samaa mieltä/ erittäin tärkeää

1. Oletko itse hyödyntänyt Peda.net verkkoympäristöä työssäsi?

0 Ei

100% Kyllä

2. Oletko käyttänyt muita verkkoympäristöjä kuin Peda.net (työssä/ opiskelussa)? Voit valita useamman vaihtoehdon.

60% Moodle

20% Verkkosalkku

0 Optima

80% Olen, mutta en muista nimeä

0 Muu, mikä?

3. Miten hyödynnät tietoverkkoja/ Internetiä arkielämässä? Voit valita useamman vaihtoehdon.

100% Käytän sähköpostia

100% Tiedonhankintaan Internetin kautta

100% Teen ostoksia nettikaupoissa

80% Asioin Internetissä (laskujen maksu, Kela:n palvelut, verokortti yms.)

0 Keskustelen yhteisessä tilassa (Facebook, You Tube, Ning tms.)

60% Opiskellessa

0 Muulla tavalla, miten?

4. Miten tärkeänä pidät seuraavia asioita opetuksessa/ kursseilla yleensä?

Kysymys/väite:	1	2	3	4	5	Ka
Lähiopetus	0	0	0	80%	20%	4.20
Opiskelijan omatoiminen tiedonhankinta	0	0	20%	60%	20%	4.00
Opettajan luennot	0	20%	40%	40%	0	3.20
Keskustelu luokassa	0	0	0	60%	40%	4.40
Verkkotyöskentely	0	40%	40%	20%	0	2.80
Keskustelu verkkoympäristössä	20%	20%	20%	40%	0	2.80
Oppimateriaalin selkeys	0	0	0	0	100%	5.00
Oppimateriaalien ja tehtävien löytyminen myös verkkoympäristöstä	0	20%	0	60%	20%	3.80
Ylimääräinen lisämateriaali verkkoympäristössä	20%	0	60%	20%	0	2.80
Oppikirja	0	40%	20%	20%	1	3.20
Oppimistehtävät	0	0	0	40%	60%	4.60
Ryhmätyöt	0	20%	40%	40%	0	3.20
Opettajan henkilökohtainen palaute	0	0	20%	60%	20%	4.00
Loppukoe	0	20%	40%	40%	0	3.20

5. Kuvaile asennoitumistasi verkkoympäristön käyttöön opetuksen välineenä ENNEN tätä tutkimusta (ennen lukuvuotta 2009–2010) ja NYT:

Kysymys/väite:	1	2	3	4	5	Ka
a Suhtautumiseni verkkoympäristön käyttöön opetusvälineenä oli ENNEN tutkimusta erittäin myönteinen	0	20%	40%	20%	20%	3.40
b Suhtautumiseni verkkoympäristön käyttöön opetusvälineenä on NYT erittäin myönteinen	0	20%	40%	20%	20%	3.40

6. Kuinka usein vieraillet Portaanpään verkkoympäristössä keskimäärin? (Vain yksi rasti.)

40%	Päivittäin
20%	1-2 kertaa viikossa
0	1-2 kertaa kuukaudessa
40%	Vain tarvittaessa (kun ohjaan verkkotehtäviä/ -kurssia/ työssäoppimista)
0	Harvemmin

7. Mistä otat useimmiten yhteyden verkkoympäristöön? (Vain yksi rasti.)

0	kotoa (kiinteältä tietokoneelta)
0	omalta kannettavalta tietokoneelta
100%	opiston tietokoneilta
0	muualta, mistä?

8. Mitä toimintoja olet käyttänyt opetuksessasi Portaanpään verkkoympäristössä? (Voit valita useamman vaihtoehdon.)

100%	Tehtävien vastaanottaminen Veräjässä (vastaukset tulevat sähköpostiini Veräjän kautta)
40%	Ajankohtaista palstat Veräjässä (olen tiedottanut ryhmälleni ajankohtaisista asioista)
60%	Luentomateriaalit Veräjässä (olen siirtänyt luentomateriaalia verkkoympäristöön)
20%	Valmiit linkit Veräjässä (olen luonut linkkejä esim. MLL:n sivuille verkkoympäristöön)
60%	Työssäoppimisen ohjaus Oppimapissa
80%	Tehtävien vastaanottaminen Oppimapissa
80%	Tehtäviä Oppimapissa
20%	Verkkotentti Oppimapissa
20%	Verkkokurssi Oppimapissa
0	Muuta, mitä?

9. Mitä pidät tärkeimpinä ominaisuuksina verkko-opetuksessa? Valitse mielestäsi kolme (3) tärkeintä asiaa.

20 %	Opiskelijan aktiivisuus
100 %	Itseohjautuvuus/opiskelijan oma vastuu opinnoista
0	Opiskelijan sitoutuminen
20 %	Opettajan aktiivisuus
0	Opetus ja ohjaus
40 %	Vuorovaikutus
0	Opiskelijälähtöisyys
0	Vastavuoroisuus
60 %	Mediataidot (esim. luotettavan tiedon etsiminen verkosta)
0	Yhteisöllinen opiskelu / yhdessä tekeminen
60 %	Riippumattomuus ajasta ja paikasta
0	Yksilöllisyyden huomioiminen
0	Opettajajohtoisuus

10. Kuvaile kokemuksiasi Portaanpään verkkoympäristön käytöstä:

Kysymys/väite:	1	2	3	4	5	Ka
a Portaanpään verkkoympäristö on mielestäsi helppokäyttöinen.	0	20 %	0	80 %	0	3.60
b Verkkoympäristö toimii erittäin hyvin tiedotuksessa.	0	40 %	40 %	20 %	0	2.80
c Verkkoympäristö toimii erittäin hyvin tehtävien vastaanottamisessa.	0	0	0	40 %	60 %	4.60
d Verkkoympäristö toimii erittäin hyvin materiaalipankkina.	0	0	40 %	20 %	40 %	4.00
e Ohjaus verkkoympäristön käyttöön on mielestäsi riittävää.	0	0	60 %	40 %	0	3.40
f Pystyn työskentelemään verkossa paikasta riippumatta (kotona ja työpaikalla).	0	0	20 %	20 %	60 %	4.40
g Verkkomateriaali sopii hyvin lähiopetuksen tueksi.	0	0	0	60 %	40 %	4.40
h Verkkoympäristön sivustot eivät toimi aina kunnolla (esim. en saa materiaalia näkyviin, opiskelijoiden oikeudet työtilaan eivät ole kunnossa tms.).	0	40 %	20 %	40 %	0	3.00
i Työskentelen mielelläni kotoa käsin (esim. ohjaan työssäoppimista/ verkkokurssia verkkoympäristössä).	20 %	0	20 %	20 %	40 %	3.60
j Aikani ei riitä verkko-ohjaukseen/ -opetukseen perehtymiseen.	20 %	0	20 %	40 %	20 %	3.40
k Verkko-ohjaus tuntuu yksinäiseltä.	40 %	20 %	40 %	0	0	2.00
l Koen verkko-opettamisen itselleni vieraaksi.	40 %	20 %	0	20 %	20 %	2.60

11. Kuvaile tarpeitasi/ halukkuuttasi verkkoympäristössä työskentelemiseen.

Kysymys/väite:	1	2	3	4	5	Ka
a Osallistuisin mielelläni "verkkopajapäivään", jossa voisin suunnitella sisältöä ja siirtää materiaalia verkkoympäristöön.	0	0	0	60 %	40 %	4.40
b Minulle riittää, että saan apua verkkovastaavalta/ atk-tuella silloin, kun sitä itse pyydän.	0	20 %	20 %	60 %	0	3.40
c Verkkovastaava/ atk-tuki voisi pitää esim. yhden päivän joka toinen viikko "verkkopajaa", jonne voisi mennä halutessaan.	0	0	40 %	40 %	20 %	3.80
d Verkkopajapäiviä voisi järjestää ennen jokaisen jakson alkua/ 4-6 kertaa vuodessa.	0	0	40 %	60 %	0	3.60
e Haluaisin suunnitella ja toteuttaa verkkokurssin verkkovastaavan avustuksella.	0	0	60 %	20 %	20 %	3.60
f Voisin vetää verkkokurssin, jos se olisi valmiiksi suunniteltu ja siirretty verkkoon.	0	0	20 %	40 %	40 %	4.20

12. Verkkotyöskentelystä tulevaisuudessa:

Kysymys/ väite:	1	2	3	4	5	Ka
a En mielelläni sisällyttäisi opetukseeni verkkokurssi/ -kursseja.	60 %	0	40 %	0	0	1.80
b Voisin kokeilla sulautuvaa opetusta, jolloin opetukseeni sisältyisi verkkotyöskentelyä osana kurssia.	0	0	40 %	20 %	40 %	4.00
c Tarvitsisin lisää tietoa verkko-opetuksen pedagogiikasta.	0	20 %	0	60 %	20 %	3.80
d Haluaisin osallistua verkko-opetuksen täydennyskoulutukseen.	0	20 %	20 %	40 %	20 %	3.60
e Todennäköisesti osallistuisin verkko-opetuksen täydennyskoulutukseen, jos se järjestettäisiin Portaanpäässä.	0	0	40 %	20 %	40 %	4.00
f Todennäköisesti osallistuisin täydennyskoulutukseen verkkokurssina.	20 %	0	20 %	20 %	40 %	3.60
g Opetukseen tulisi aina sisältyä vaihtoehtoisesti verkkokurssina (vaihtoehtona lähiopetus) suoritettavia kursseja.	0	80 %	20 %	0	0	2.20
h Verkko-opiskelu pitäisi olla aikuisopiskelijalle mahdollista teoriaopinnoissa.	0	40 %	20 %	40 %	0	3.00
i Työssäoppimisen ohjausta tulisi tarjota verkkoympäristössä.	0	20 %	20 %	40 %	20 %	3.60
j Verkko-opiskelumahdollisuus tarjoaisi opiskelijalle (nuoret) paremmat mahdollisuudet henkilökohtaistaa opintonsa.	0	0	20 %	40 %	40 %	4.20

Kysymys/ väite:	1	2	3	4	5	Ka
k Verkko-opiskelumahdollisuus tarjoaisi aikuisopiskelijalle paremmat mahdollisuudet henkilökohtaistaa opintonsa.	0	0	20 %	40 %	40 %	4.20
l Jokaisella opiskelijalla pitäisi olla mahdollisuus saada laadukasta verkko-opetusta osana tutkintoa.	0	0	0	60 %	40 %	4.40

13. Mitkä tekijät mielestäsi tuovat haastetta verkkoympäristön käyttöönottoon Portaanpäässä?

Kysymys/väite:	1	2	3	4	5	Ka
a Opettajien teknisen osaamisen puute.	0	0	20 %	60 %	20 %	4.00
b Opettajien pedagogisen osaamisen puute.	20 %	20 %	40 %	20 %	0	2.60
c Ajan ja resurssien puute (ei ole aikaa perehtyä uuteen teknologiaan).	0	0	0	40 %	60 %	4.60
d Opettajien motivaation ja sitoutumisen puute.	0	40 %	20 %	40 %	0	3.00
e Opiston johdon sitoutumattomuus muutokseen (muutosta ei tueta tarpeeksi).	0	20 %	60 %	0	0	2.80
f Yhteisiä tavoitteita ja suuntaa ei ole määritelty (tieto- ja viestintästrategia puuttuu).	0	40 %	0	60 %	0	3.20
g Yhteistyön ja avunannon toimimattomuus.	20 %	40 %	40 %	0	0	2.20
h Täydennyskoulutusta verkkoympäristön käyttöön ei ole tarjottu tai sitä on liian vähän.	0	40 %	40 %	20 %	0	2.80

14. Kirjoita lyhyt mielipide seuraaviin asioihin.

Mitkä ovat tekijät vaikuttavat verkkoympäristön käyttöönottoon omassa opetuksessani?

Yksinkertaisesti ajanpuute. Haluaisin, mutta muut työt vievät voimavarat ja sitten vaan siirrän tätä.

Teknisen osaamisen puute.

Olen perehtynyt menetelmään liian vähän. ATK-taitoni ovat vaatimattomat.

Lähiinnä ajan puute perehtyä teknologiaan.

Oma motivaatio verkko-opetukseen antaa potkua suunnittelutyölle. Suunnittelu vie yllättävän paljon aikaa.

Epäonnistumisestakin oppii.

Mitä muuta haluaisit tuoda esille? Sana on vapaa...

Verkkoympäristö on mielestäni mahdollisuus! Onnea tutkimukseen!

Ymmärrän verkko-opetuksen olevan tätä päivää ja auttavan välillisesti ja suoraan opiskelijoitamme selviytymään tulevaisuuden haasteista menetelmineen ja viestintäkanavineen. Juuri tästä syystä olen lähtenyt mukaan, joskin vielä vaatimattomalla panoksella. Omien verkko-opintoina suoritettujen opintojeni pohjalta voin kertoa, että tekniikka on tuottanut suurimman ongelman. Muuten olen iloinnut siitä, että opintoja oli mahdollista suorittaa itselleni sopivana aikana kotoa käsin.

Toivottavasti opimme hyödyntämään verkkoympäristöä työssämme lähivuosina!

Liite 8. Verkkoympäristön kyselyiden sanallisten vastausten teemoittelu.

Jos suhtautumisessa verkkoympäristön käyttöön on tapahtunut tutkimuksen aikana muutosta, kuvaile mistä se johtui. Muodostuneet teemat:

ennakkoluuloja alkuvaiheessa
uusi asia
kokemus ja kokeilu opettaa
positiivinen asenne heti
helpottaa opiskelua

Mitä vinkkejä/ palautetta antaisit linjanvastaavalle/ opettajille verkkoympäristön käytöstä? Muodostuneet teemat:

positiivista: käyttää enemmän/ aktiivisemmin
ohjausta käyttämiseen enemmän/ selkeyttä ohjaukseen
tehtävät ja palautus
kritiikkiä: muutoksia kaivataan

Mitä muuta haluaisit tuoda esille? Muodostuneet teemat:

pelkoja/ hankaloittavia asioita
rohkeutta ja kärsivällisyyttä (kyllä aikuinenkin oppii)
suhtaudu positiivisesti uuteen asiaan
mahdollisuus kannattaa hyödyntää
käytännön ohjeita

Liite 9. Fokusryhmäkeskustelun kutsu ja kysymykset

Kutsu fokusryhmäkeskusteluun

13.9.2010

Tutkimuksen viimeinen vaihe - Fokusryhmäkeskustelu**OPINNÄYTETYÖ:**

Verkkoympäristön käyttöönotto Portaanpään kristillisessä opistossa

Tutkimuksen loppuvaiheessa käytetään aineistonkeruuvälineenä fokusryhmäkeskustelua. Fokusryhmäkeskustelu on puolistrukturoitu ryhmäkeskustelu, jota ohjailee haastattaja eli moderaattori. Fokusryhmää voi käyttää niin esitutkimusvaiheessa kuin tutkimusprosessin lopussakin, jolloin analysoidaan ja kommentoidaan tuloksia. Fokusryhmäkeskustelun avulla on tarkoitus saada suhteellisen nopeasti selville usean toimijan ajatuksia, näkökulmia ja kehittämisideoita.

Tähän vaiheeseen valitaan mukaan edellisiin vaiheisiin osallistuneista omaehtoisesti mukaan haluavat opettajat sekä kuusi opiskelijaa eri opintoryhmistä. Fokusryhmäkeskustelu nauhoitetaan ja tuloksia tullaan käyttämään opinnäytetyössä ja sitä kautta verkkoympäristön käytön kehittämisessä.

Fokusryhmätyöskentelyn tavoitteena on

- kokemusten vaihto verkkoympäristössä työskentelyssä,
- verkkoympäristön käytön arviointi ja
- verkkoympäristön käytön kehittäminen.

Keskustelu nauhoitetaan ja esille tulleet asiat kootaan ja analysoidaan teemoittelemalla. Aineistoon jätetään kenties muutamia suoria lainauksia keskustelusta tuomaan lukijalle esiin ajatuksia mahdollisimman autenttisesti. Keskustelun pohjalta hahmotellaan verkkoympäristön käytön nykytilaa ja tulevaisuuden käyttömahdollisuuksia Portaanpäässä.

Keskustelu järjestetään to 16.9.2010 klo 11.00–12.00 Kabinetissa.

Mikäli olet halukas osallistumaan keskusteluun, ilmoittaudu Merjalle maanantain aikana s-postilla (merja.visuri@portaanpaa.fi) tai suullisesti! (Tarvittaessa arvomme osallistujat.)

1. Millaisia ajatuksia verkkoympäristön käyttöönotto sinussa herätti?

2. Miksi verkkoympäristö tulisi ottaa käyttöön Portaanpäässä?

3. Paine käyttää verkkoympäristöä tulee ulkoapäin: mistä paine tulee, kuka painostaa, miksi painostaa?

4. Mitä hyvää tai huonoa verkkoympäristön käytössä on?

5. Mihin verkkoympäristöä voisi käyttää? Millaisia toimintoja haluaisit ryhmän omille sivuille?

6. Mitkä ovat verkkoympäristön käyttöönotossa hidastavia tekijöitä?

7. Kuva oma visiosi siitä, miten näet opiskelun verkkoympäristössä kehittyvän lähivuosina.

muuta...

www.savonia.fi

